A

Abd : 1) Kul 2) Köle

Abd-i aciz : Ben, bendeniz, ben kulunuz

Abes عبث : 1) Anlamsız, gereksiz, boş 2) Akla ve gerçeğe aykırı

Abid : 1) Kullar 2) Köleler

Acemistan : İran

Aceze : Düşkünler

Acib عجيب : Acayip, tuhaf, ilginç

Ad referandum suretiyle : İlerde kabule tabi olmak şartıyla

Adad : Sayılar

Adat : Adetler, gelenekler

Adavet : Düşmanlık

Add : 1) Sayma 2) Değerlendirme, kabul etme, itibar etme

Adha اضحا : Kurbanlar

Adem : Yokluk, olmama

Adem-i imkan : İmkansızlık, olanaksızlık

Adem-i itaat : İtaatsizlik, boyun eğmeme

Adem-i muvaffakiyet : Muvaffakiyetsizlik, başarısızlık

Adem-i müdahale : Karışmamazlık

Adem-i vukuf : Bilgisizlik, vukufsuzluk

Adi : 1) Sıradan, bayağı 2) Aşağılık, soysuz

Adiyye : Alışılmış, sıradan

Adide : Çok, birçok

Adimülimkan : İmkansız, gerçekleşmesi mümkün değil

Adiyye : Alışılmış, sıradan

Adl : Adalet

Adliyye : Yargı işlerinin yürütüldüğü kurum

Afiyet : Sağlık

Agleb-i ihtimal : Büyük bir ihtimal

Ağniya : Zenginler

Ağraz : Amaçlar

Ağraz-ı şahsiye : Kişisel amaçlar

Ağyar : Yabancılar, başkaları

Ahad احد : 1) Bir 2) Tek 3) Kişi

Ahd : 1) Söz verme 2) And, yemin 3) Zaman 4) Çağ, devir

Ahd-i peyman : Sözleşme, antlaşma, ahitleşme, and, yemin

Ahd-i peyman etmek : Sözleşmek, ahitleşmek

Ahdi : Sözleşme, anlaşma ile ilgili

Ahd-i karib : Yakın zamanda

Aheng : 1) Ahenk, uyum 2) Eğlence, çalıp çağırıp eğlenme, cümbüş etme 3) Niyet, kasıt 4) Melodi

Aher : Başka, öbürü, diğer, diğeri

Ahidname : Ahitname, antlaşma metni

Ahîr: En son, son, sonuncu

Ahiren : 1) Sonradan 2) Geçenlerde, geçtiğimiz günlerde 3) Son zaman(lar)da, geçende, bu yakınlarda

Ahkam : Hükümler, kurallar

Ahmal : 1)Yükler 2) Eşya

Ahrar : Özgürler, hürler

Ahrarane : Özgürce

Ahval : Durumlar, haller

Ahval-i hazıra : Şimdiki durum

Ahvat : En ihtiyatlı

Ahvaz : Ahvaz (İran'da)

Ahz : Alma, kabul

Ahz ü ita : Alışveriş

Ahz-ı asker : Asker alma

Ahz-ı mevki : Yer almak

Ahz-ı sar : İntikam alma, öc alma

Aidat : Gelirler

Ail : Fakir

Akabe : Kızıldeniz'in kuzey ucunda (Ürdün'ün güneyinde), aynı adla anılan boğazın kıyısında bir kaza

Akade : Akitler, bağlar, bağlamalar, bağlanmalar, düğümlemeler, düğümlenmeler

Akalliyet : 1) Azınlık 2) Azlık

Akar : Gelir getiren mülk

Akarat : Gelir getiren mülkler

Akd : 1) Akit, bağ 2) Bağlama 3) Düğümleme 4) Nikah 5) Kurma oluşturma

Akd etmek : İmzalamak; toplamak, düzenlemek; uygulamak, icra etmek

Akd olunmak : 1) İmzalanmak 2) Meclis toplanmak 3) Düzenlenmek 4) Uygulanmak, icra edilmek

Akdem : 1)En önceki, en önemli 2) Önce, daha önce

Akdemce : Önceden, daha önce

Akdes : En kutsal

Akib : Takip eden

Akid عاقد : 1) Bağlayan 2) Düğümleyen 3) Akit yapan, anlaşma yapan 4) Nikah kıyan

Akil : Aklı başında, aklını kullanabilen

Akim bırakmak : Sonuçsuz bırakmak

Aklam : 1) Kalemler 2) Yazı gereçleri 3) Devlet daireleri 4) Bürolar

Akreb اقرب : En yakın

Aksam : Kısımlar, bölümler

Aktar : Yöreler, taraflar

Akva : 1) En güçlü 2) Daha güçlü 3) Çok kuvvetli, çok güçlü

Akvam : Kavimler, milletler

Al آل : 1) Aile 2) Evlat, çocuklar 3) Soy, sülale 4) Hanedan

Al-i Osman : Osmanlılar, Osmanoğulları

Ala halihi : Olduğu gibi

Alaim : Alametler, işaretler, belirtiler

Alam : Elemler, acılar, kederler

Ala vechi : Gibi, üzere, -ile

Ala vechilicmal : Özetle

Alakadaran : İlgililer, alakalılar

Alakadrilimkan : Mümkün olduğu kadar, elverdikçe, imkanlar ölçüsünde, olabildiğince

Alakilettakdireyn : İki değerlendirmeden birine göre

Alamet-i farika : Ayırıcı özellik, amblem, arma, damga, marka

Aleddevam : Sürekli, daimi şekilde, boyuna, sürekli olarak

Alelade : 1) Sıradan 2) Alışıldığı gibi, adet olduğu üzere

Alel husus : Hususiyetle, en çok, özellikle

Alelekser : Çoğu kez, çok defa, çoğu zaman

Alelıtlak : Umumiyetle, genel olarak, mutlaka, nasıl olursa olsun, rasgele

Alelumum : Genellikle, genel olarak

Alelusul : Genel olarak, usul gereğince

Aleni(yye) : Açık, aşikar

Alessabah : Sabah erkenden

Alettevali : Sürekli, arkası kesilmeksizin, arka arkaya

Ali : Yüksek, yüce, ulu

Aliyy : 1) Yüksek 2) Soylu

Alud(e) : Bulaşmış, bulaşık

Amal : اعمال : Ameller, davranışlar, işler

Amal امال : Emeller

Ambargo : 1) Bir devletin, gemilerin kendi limanlarından ayrılmasını yasaklama buyruğu 2) Bir malın serbest sürümünü engellemek için konulan yasal yasak

Ambargo koymak : 1) Gemilerin limanlardan hareketini yasaklamak 2) Bir malın serbest sürümünü engellemek 3) Bir mala el koymak, müsadere etmek

Amedi : Gelme, geliş

Amed ü şüd : Gidiş geliş

Ameliyyat : 1) İşler 2) İşlemler, uygulamalar

Amelmande : Çalışamaz, iş göremez durumda

Amika : Derin

Amiz : -ile karışık, -i içine alan, karışık, karışmış

Amiziş : 1) Karışma, insan arasına girme, haşır neşir olma 2) Uysallık, geçinme

Amme : 1) Kamuya ait, kamusal 2) Herkes, halk

Amorti : Birden ödenerek faizinin işlenmesine son verilen tahvil

Anasır : Unsurlar, elemanlar

Anasl : Aslından, aslında

Anh : Ondan

Anif : Kaba, sert, haşin, şiddetli

Anife : Az önce geçen

Anifülbeyan : Yukarıda zikredilen, demin belirtilen

Anifüzzikr : Az önce belirtilen

Ankarib : Yakında

Ankasdin : Kasıtlı olarak, bile bile

Antrasit : Güçlükle tutuşan, koku, duman çıkarmadan, büyük bir ısı vererek yanan bir tür taşkömürü

Anud : İnatçı

Ar عار : Utanma, ar

Ara : 1) Oylar, reyler 2) Görüşler, düşünceler

Aram : 1) Rahatlık, rahat etme 2) Durma, dinlenme

Aramsaz : Oturan, yerleşik

Arazi : 1) Yer 2) Yerler, topraklar

Arazi-i emiriyye : Yararlanma hakkı kişilere verilmiş devlet arazisi

Arazi-i emiriyye-i haliye : Sahipsiz devlet arazisi

Arazi-i haliye : Sahipsiz arazi

Arbedecu عربده جو : Kavgacı, çıngar çıkaran, arbedeci

Ardiye : Depo, ardiye

Arız olmak : Sonradan ortaya çıkmak

Arıza : 1) Aksaklık, arıza 2) Engebe

Arızi : 1) Geçici 2) Sonradan meydana gelen

Ari : 1) Saf, temiz, hür, özgür 2) Uzak, uzakta

Ariz : Genişli, enli, genişlemesine, eni konu

Ariza : Dilekçe, alt makamdan üst makama yazılan yazı

Ariz-u amik : Eni konu

Arz(عرض) : 1) Genişlik, en 2) Enlem 3) Sunuş, sunma, takdim 4) Söyleme 5) Gösterme

Arz-ı atabey-i ulya kılınmak : Padişaha sunulmak

Arza : Sunma, sunuş

Arzi : 1) Toprakla ilgili, yerel 2) Dünyalı

Arziyye : 1) Yer ile ilgili, toprak ile ilgili 2) Toprakta yetişen

Arzuhal : Dilekçe

Arzukeş : Arzu eden, isteyen, istekli

Asabiyyet عصبيت : Sinirlilik, asabiyet

Asafane : Vezire yakışacak surette

Asar اثار : 1) İzler 2) İşaretler 3) Yapıtlar, eserler 4) Anıtlar 5) Gelenekler

Asar اعصار : Yüzyıllar

Asar-ı atika : Eski eserler

Asatıb : Ahırlar

Asatıl : Ahırlar

Asayiş : 1) Huzur, rahatlık 2) Güvenlik

Asil : 1) Soylu 2) Vekil olmayan, kendi adına davranan

Asiyan : İsyancılar, asiler

Asl ü esas : Gerçek

Asude : Huzurlu, rahat

Asudegi : Huzur, rahatlık

Asya-yı Sugra : Küçük Asya, Anadolu

Asya-yı Vusta : Orta Asya

Aşair : Aşiretler

Atabe-i ulya : Padişahın huzuru

Atabe-yi ulyaya arz : Padişaha sunma

Atalet : 1) Durgunluk 2) Tembellik

Atebat : 1) Eşikler, basamaklar 2) Şiilerin kutsal ziyaret yerleri

Atf etmek : Çevirmek, yöneltmek, vermek, yönlendirmek, bağlamak

Atf-ı nazar : Bakış, bakma, göz atma

Atf-ı nazar etmek : Bakmak, göz atmak

Atfen : Mal ederek, yükleyerek

Ati : 1) Gelecek 2) Gelen 3) Aşağıda 4) Gelecek zaman

Atika عتيقه : Eski

Ati-üz-zikr : Aşağıda zikredilen, bahsedilen

Atiye : Gelecek, aşağıdaki, ilerdeki, gelecekteki

Atiyen : 1) İlerde, gelecekte 2) Aşağıda

Avaid : Gelirler

Avakıb : Sonlar, akıbetler

Avamil : Etkenler, faktörler

Avarız : 1) Belalar 2) Engeller

Avd : Dönüş, geri dönüş

Avdet : Dönüş, geri dönüş

Avene : Yardakçılar

Aver : Getiren

Avn : 1) Yardım 2) Yardımcı, yardım eden

Avn-i Bari : Tanrı'nın yardımı

Ayan : 1) Ortaya çıkma, görünme, belirme 2) Açık, apaçık, belli, ortada

Ayn : Kendisi, aynı, tıpkısı

Ayni : Aynı, tıpkısı

Ayyuk : 1) Gökyüzünün en yüksek yeri 2) Alpha Avriga yıldızı, göğün kuzey yarımküresinde bulunan bir takımyıldızın en parlak yıldızı

Aza : 1) Üyeler 2) Üye

Azade : Özgür, kurtulmuş

Azadeser : Başı dinç, sorumluluk taşımayan, rahat, sorumsuz

Azam(i) اعظم : En çok, en fazla, en büyük, büyük

Azamiye : Bağdat'a bağlı bir kaza

Azim : Büyük

Azimet : 1) Gitme, gidiş 2) Hareket ediş, yola çıkış

Azimkar : Azimli

Azmi عزمي : Azimle, kararla ilgili

Azmude : 1) Deneyimli 2) Denenmiş

Azm ü sebat : Kararlılık

B

BA

Ba : İle, ilgili

Ba emr-i sami/ali : Sadrazam emriyle (fermanıyla)

Ba tezkire : Tezkire ile

Bab : 1) Kapı 2) Geçit 3) Bölüm, fasıl 4) Konu

Badehu : Daha sonra, ondan sonra

Badema : Bundan sonra, bundan böyle

Badezin : Bundan sonra

Badezzuhr : Öğleden sonra

Badi : 1) Neden, sebep 2) Yol açan, sebep olan

Bağî باغى : Ayaklanan, isyankar, serkeş, asi

Bağiyane : Asice, dikbaşlılıkla, serkeşçe

Bağteten : Ansızın, apansız

Bağy : Azgınlık, serkeşlik

Bahir : 1) Gün gibi ortada, apaçık 2) Parlak, aydınlık

Bahr-i Ahmer : Kızıldeniz

Bahr-i Faris : Basra Körfezi

Bahr-i Muhit-i Atlasi : Atlas Okyanusu

Bahr-i Muhit-i Hindi : Hint Okyanusu

Bahr-i Sefid : Akdeniz

Bahriye : 1) Deniz ile ilgili 2) Donanma ile ilgili 3) Deniz kuvvetleri teşkilatı, bahriye 4) Deniz Harp Okulu

Bahriyyun : Denizciler

Bahs : Bahis, konu

Bahş : 1) Bağış, ihsan, verme 2) Dağıtma

Bahtiyari : 1) Bahtiyarlık, mutluluk 2) İran'daki Bahtiyar aşiretine mensup

Bahusus : Özellikle, hele hele, bilhassa

Baid : Uzak

Bais : Sebep olan, icap ettiren

Bakaya : Arta kalan, kalıntı

Bakıyye : Geri kalan, artan, bakiye, devamı

Baki : 1) Kalıcı, ölümsüz 2) Bundan başka 3) Geri kalan, artan

Bakiye : Bk. Bakıyye

Bala : Yukarı, üst

Baliğ olmak : Tutmak, ulaşmak, varmak

Bane(h) : İran'da Irak sınırına yakın bir yer

Bar : Yük

Bar-ı giran : Ağır yük

Bari : Tanrı, yaratıcı, yaratan

Bargir : Beygir

Barik : Parlayan, parıldayan

Basiret : Görme gücü, sezgi

Bast : Açma, yayma, uzun uzadıya anlatma

Bast eylemek : 1) Yaymak, sermek 2) Açıklamak, sergilemek

Bati : Yavaş, ağır hareketli

Batin : Kuveyt'in batısında bir bölge ve vadinin ismi

Bayi : Satıcı, bayi

Bay-i hal : Zengin halli

Bazyan : Musul Vilayeti'ne bağlı kaza

BE

Beca : Yerinde, uygun

Bed : Başlama

Bed'an : Başlangıçta, ilkin, ilkönce

Bedahet : 1) Düşünmeden, hemen konuşma 2) Açıklık

Bedbin : Karamsar, kötümser

Bedbinane : Karamsarca, karamsarlıkla, kötümserlikle

Bedbinlik : Kötümserlik

Bedel : Denk, karşılık

Bedelat : Bedeller, ücretler, karşılıklar

Bedel-i misl : Tasarruf hakkı karşılığında verilen ve emsaline uygun olan para

Bedeviyyet : 1) Bedevilik 2) Konargöçerlik, göçebelik

Bedhah : Kötü niyetli

Bedhahane : Kötülük, fenalık isteyene yakışacak surette, kötü niyetli şekilde, başkasının kötülüğünü isteyerek

Bedidar : Meydanda, aşikar, ortada

Bedihi: Besbelli, apaçık

Bedter : Daha kötü, beter

Begayet : Çok, son derece

Behemehal : Her halde, elbette, mutlaka, ne olursa olsun, kesinlikle

Behiyye : Güzel, iyi

Beka : Kalıcılık, devamlılık

Belahet : Eblehlik, aptallık

Belde : 1) Kent, belde 2) Diyar, memleket

Belde-i tayyibe : 1) Güzel kent 2) Medine

Beledi : Kentli

Beliğ : Belegat sahibi, düzgün konuşan; sözde düzgünlük; düzgün

Beliyye بليه : Bela, sıkıntı, acı

Benadir (Banadir) : Somali kıyısında bir bölge

Bend : 1) Bağ 2) Bağlayan

Bende : Kul, köle

Bendegan : 1) Kullar 2) Köleler 3) Padişahın hizmetinde bulunanlar

Bendehane : Benim evim, bendenizin evi

Bender : Liman, rıhtım, ticaret limanı

Bender Büşir : İran'da bir şehir

Benevi : Oğul ile ilgili, oğla ait

Beni : Oğullar

Ber : 1) Üzeri 2) Üzerinde 3) Üzerine 4) Üzere, göre

Berahin : Kanıtlar, deliller

Berat : Bröve, nişan, yetki veya rütbe verildiğini bildiren ferman

Berhava : Havaya uçurma

Beray : İçin, maksadıyla

Berayı malumat : Bilgi vermek için

Berdevam : 1) Devam eden 2) Kalıcı, sürekli

Bergüzide : 1) Seçilmiş, seçme, seçkin 2) Seçmiş

Beri : 1) Temiz, kurtulmuş 2)

Beriyye : 1) İnsanlar 2) Kır

Berkemal : En iyi biçimde, mükemmel

Bermucib-i : Uyarınca, gereğince, mucibince

Bermutad : Alışıldığı gibi, her zamanki gibi

Bertafsil : Ayrıntılı olarak

Berri : Karacı, kara ile ilgili

Bervech : Olduğu gibi, olarak

Bervech-i : Gibi, üzere, olduğu şekilde

Bervech-i meşruh : Açıklandığı gibi, ayrıntılı olarak anlatıldığı gibi

Bervech-i ati : Aşağıda olduğu gibi, aşağıda görüleceği gibi

Bes : 1) Zarar, ziyan 2) Zahmet, zorluk 3) Fenalık

Bess : 1) Dile getirme 2) Ortaya çıkarma 3) Dağıtma, yayma

Besalet : Yiğitlik, kahramanlık

Beşaşet : Güleçlik, güleryüzlülük

Beşeriyet : İnsanlık

Betaet : Ağırlık, yavaşlık

Betaetle : Ağır ağır, yavaş yavaş, usul usul

Betahsis : Özellikle, hele hele

Betekrar : Tekrar ile

Bey : 1) Satış 2) Satın alma

Beyanat : 1) Demeç 2) Açıklama

Beylik gemisi : Hükümet gemisi

Beyn : Ara, orta

Beynelmilel : Uluslararası, milletlerarası

Beynennas : İnsanlar arasında

Beynenanasır : Unsurlar arasında

Beynindeki : Arasındaki

Beyt : Ev, mesken, hane

Beytutet : Gecelemek, geceyi geçirmek, gece kalmak

Bey'ü şira : Alımsatım

Bezl : Saçma, dağıtma

Bezl-i himmet buyurmak : Himmet etmek, gayret etmek, çaba göstermek

Bezl-i makderet etmek : Çaba göstermek, gayret göstermek

Bezl-i nükud : Para saçma, para dağıtma

Bİ

Bi : -sız

Bi aman بیامان : Amansız, aman vermeyen, acımasız

Bi asl : Asılsız

Biavnillahiteala : Yüce Allah'ın yardımıyla

Bidayet : Başlangıç, başlama

Bidayet-i emirde : İlkin, ilk başlarda, önceleri

Bidayeten : Başlangıçta, ilkin

Bidayet mahkemesi : Asliye Mahkemesi

Biddefeat : Defalarca

Biesas : Asılsız, temelsiz, dayanaksız

Bigane : 1) Yabancı 2) Umursamaz, kayıtsız

Bihakkın بحق : Haklı olarak, hakkıyla

Bihar : Denizler

Biiştibah : Kuşkusuz, şüphesiz

Bikayd : 1) Umursamaz, kayıtsız, laubali, vurdumduymaz 2) Kayıtsızca

Bikes : Kimsesiz

Bil mevcude : Mevcut ederek

Bila : -sız

Bilad : Memleketler, şehirler, kasabalar

Bilahire : Sonra, sonradan, ahiren

Bilakayd : Kayıtsız şartsız, kesin

Bilakaydüşart : Kayıtsız şartsız

Bilamani : Manisiz, engelsiz

Bilateehhür : Gecikmeksizin

Bilatehlike : Tehlikesizce, tehlikeye düşmeden

Bilaücret : Ücretsiz, parasız, para ödemeksizin, parasız olarak

Bilbeyan : Beyan ederek

Bilcümle : Bütün

Bildefaat : Defalarca

Bilfiil : Gerçekten, fiilen, fiili olarak, yaparak, katılarak

Bililtizam : Bile bile, bilerek, kasıtlı olarak, bildiği halde

Bilimtisal : Uyarak

Bilistizan : İzin alarak, izinli olarak, izinle

Bilkülliye : Tümü, bütünü, büsbütün, tamamen

Bilmukabele : Karşılıklı, karşılıklı olarak, karşılığında

Bilmünavebe : Dönüşümlü olarak, nöbetleşe

Bilumum : Tüm, bütün, hep

Bilutfihiteala : Yüce Tanrı'nın lütfuyla, Yüce Tanrı'nın yardımıyla

Bilvasıta : 1) Dolaylı olarak 2) Araçla, vasıta ile

Bilvücuh : 1) Coğrafi bakımdan 2) Her yönden

Bimuhaba : korkusuz, çekinmeden

Bin : Oğul, oğlu

Binaberin : Bundan dolayı, bunun üzerine, bu sebepten

Binaen : -den dolayı, -den ötürü, -için; dayanarak, yapılarak

Binaen ala zalik : Bundan dolayı, bunun üzerine

Binaen aleyh : Bunun üzerine, bundan dolayı

Binnefs : Kendisi, bizzat, içinden, kendiliğinden, kendi kendisi

Binnetice : Sonuçta, sonuç olarak

Binnisbe : Bir dereceye kadar, nispeten

Bint : Kız, kızı

Birke بركه : 1) Gölcük, gölet, büyük su birikintisi, büyük havuz 2) Göğüs

Bissuhule : Kolayca, kolaylıkla

Bisud : 1) Yararsız 2) Kazançsız

Bişar : 1) Tutsak 2) Tutma, tutuş 3) Altın veya gümüş kakma

Bitab : Bitkin, dermansız

Bitamamihi : Tümüyle, bütün, hep, tamamıyla

Bitaraf : Tarafsız, yansız

Bitarafi : Tarafsızlık, yansızlık

Bitlis بتليس : Bitlis Vilayeti

Bittabi : Doğal olarak, tabiatıyla

Bittedric : Yavaş, yavaş, ağır ağır, tedricen, gitgide

Bizar : Bezmiş, usanmış, bıkmış

Bizar olmak : Bıkmak, usanmak, bezmek

Bizzarure : Zorunlu olarak, ister istemez

BO

Bobin : 1) Makara 2) İçinden elektrik akımı geçebilen yalıtılmış tel ile bu telin makara tiresi gibi sarılı bulunduğu silindirden oluşan aygıt.

Borda : Geminin yanı

Boruzen : Borazancı

BU

Bur : Hayırsız, dünya ve ahrete hayrı olmayan kimse

Burhan برهان : Kanıt, delil, tanık

Butlan : Hükümsüzlük, geçersizlik, batıllık

Butun : 1) Karınlar 2) Kuşaklar, nesiller

BÜ

Büfe (Fr.) : 1) Toplantılarda yiyecek ve içeceklerin konulduğu masa 2) İçine sofra takımlarının konulduğu dolap 3) Yiyecek, içecek, gazete, dergi vs. satan küçük dükkan

Bühtan : İftira

Bülend : 1) Yüksek 2) Yüce 3) Uzun

Bürhan برهان : Kanıt, delil

Bürudet برودت : Soğukluk, soğuk

Büyut : Evler, meskenler, haneler

C

Caibe : Söylenti

Caiz : Uygun

Cali : 1) Tuzak 2) Cilalı, parlak, bariz

Calib : Çekici, çeken

Calib-i dikkat : Dikkat çeken

Cami : 1) Derleyen, toplayan 2) İçine alan, içinde bulunduran

Camia : Toplum, topluluk

Cani : 1) Canlı 2) Candan

Canibinden : Tarafından

Cari : Geçen, cereyan eden, geçerli, yürürlükte

Cask : Cask (İran'da)

Cay : 1)Yer 2) Makam

Cay-ı sual : Sorulması gereken yer, sorulması gereken şey

Cebel : Dağ

Cebr : Zorlama, zor kullanma

Cebren : Zorla, zor kullanarak

Cebri : Zoraki, zorlama ile

Cedid: Yeni, kullanılmamış

Cedvel : 1) Cetvel 2) Çizelge 3) Su kanalı, su arkı

Cehd : Çaba, çabalama

Cehd ü ikdam : Çaba gösterme, çalışıp çabalamak, gayret etme, didinme

Cehl : Bilgisizlik, cahillik

Celadet : Yiğitlik, kahramanlık

Celb etmek : Getirmek

Celb olunmak/edilmek : Getirilmek

Celb: 1) Çekme, kendine çekme 2) Çekilme 3) Çağırma

Celb-i kulûb : Kalpleri elde etme, kalpleri fethetme

Celi : 1) Açık, ortada, belli 2) Açıkça, uluorta

Celil(e) : Büyük, ulu, yüce

Cem : Şah

Cem : Toplama

Cemaat : 1) Topluluk 2) Toplum 3) Bir mezhebe bağlı olanlar

Cemcemal (Çemçemal) : Irak'ta Kerkük ve Süleymaniye arasında bir yer

Cemian : Tümü, toplu olarak, hepsi

Cemil(e) : Güzel, hoş

Cemilekari : İyilik yapma, iyilikseverlik

Cemiyet : 1) Topluluk 2) Toplum 3) Dernek

Cemiyyat : 1) Toplumlar, topluluklar 2) Cemiyetler, dernekler

Cenab : 1) Sayın 2) Hazreti

Cenab-ı mulukane : Padişah

Cengaver : Savaşçı

Cenub : Güney

Cenub-i garbi : Güneybatı

Ceraid : Gazeteler

Ceraim : Suçlar, cürümler

Cereyan : 1) Akıntı, akım 2) Elektrik akımı, cereyan 3) Olma, meydana gelme 4) Gidiş

Cereyan etmek : 1) Olmak, gerçekleşmek 2) Akmak

Cerh : 1) Kabullenmeme, kabul etmeme 2) Yarala(n)ma

Cerh etmek : Yaralamak; çürütmek

Cerib : Dönüm

Ceriha : Yara

Cerihadar etmek : Yaralamak

Cerm : Suç işleme

Cerr : Çekme, sürükleme

Cerr etmek: Dolaşmak; çekmek

Cesamet : Büyüklük, irilik

Cesim : İri, büyük

Cesur جسور : Cesur, çok yürekli, yiğit

Cevab-ı şafi : Yeterli cevap

Cevabname : Yazılı cevap

Cevanib : 1) Yanlar, taraflar 2) Çevre, yöre

Cevanib-i erbaa : Dört ana yön

Cevaz : 1) İzin 2) Onay, olur

Cevelan : Dolaşma, gezinme, gezinti

Cevelan : Dolaşma, gezinme, gezinti

Cevelangah : Gezinti yeri, dolaşma yeri

Cevr : Eziyet, ezme, zulüm, haksızlık, cefa

Cezair : Adalar

Ceza-yı nakdi : Para cezası

Cezire : Ada

Ceziretül Amayir : Amayir Adası

Ceziretül Arap : Arabistan Yarımadası

Cezm : Kesin karar

Cezr : 1) Kök 2) Asıl 3) Suyun alçalması, cezir

Cibal : Dağlar

Cibayet : Vergi toplama, vergi tahsildarlığı, vergilerin ve başkaca devlet gelirlerinin tahsili

Cidal : 1) Mücadele, kavga 2) Hararetli konuşma

Cidalcu : 1) Savaşçı, mücadeleci 2) Kavgacı

Ciddiyet : 1) Ciddilik 2) Ağırbaşlılık 3) Önem

Cigersuz : 1) Ciğer yakan, acıklı 2) Ciğeri yanmış, yüreği yanık

Cihanbani : 1) Dünya bekçiliği 2) Hükümdarlık

Cihandari : Büyük hükümdarlık, imparatorluk

Cihat : 1) Yönler, taraflar 2) Sebepler, nedenler 3) Yerler 4) Bakımlar, açılar, bakış açıları

Cihet جهت : 1) Yan, yön, taraf 2) Sebep, vesile, bahane, ilgi 3) Vazife, hizmet

Cimal : Develer

Cinayat : Cinayetler

Cinayetkarane : Canice

Cisr : Köprü

Cisreyn : 1) İki köprü 2) Galata ve Unkapanı köprüleri

Civanbaht : Talihli, talihli genç

Civar : 1) Çevre, yöre 2) Komşu bölge, komşu

Ciyadet : Yenilik, tazelik; güzellik

Cuyan : Arayan, arayıcı, isteyen

Cüda : Ayrı, ayrılmış

Cümle : 1) Grup 2) Tüm, bütün, hep 3) Tümce, cümle 4) Sistem

Cümleten : Tümüyle, hep birlikte, tümü

Cündi : 1) Askeri 2) Süvari, askeri süvari 3) Usta binici

Cünha: Küçük suç

Cüret : Cesaret

Cüretyab : Cüret bulan, cesaretli, cüretli, cüretkar

Cürm : Suç, cürüm

Cürm-i meşhud : Suçüstü

Cüzi : Az, biraz, bir parça

Ç

Çaker : 1) Kul, köle 2) Hizmetçi, uşak

Çakerane : 1) Kul gibi, köle gibi 2) Uşak gibi 3) Ben, bendeniz

Çaresaz : Çare bulan, çözüm yolu bulan

Çarh : 1) Tekerlek 2) Çark 3) Çıkrık

Çarhçı/Çarkçı : (Denizcilikte) Mühendis, teknisyen

Çarnaçar : Çaresiz, ister istemez, zorunlu olarak

Çektirme : 1) Yelkenleri olmakla birlikte kürekle de yol alan eski zaman gemisi, çektiri 2) Büyük yelken kayığı

Çend : Birkaç

Çendan : O kadar, o denli

Çetine : Karadağ'ın başkenti

Çirkab : Pis su, çirkef

Çölemerik : Osmanlı Devleti'nde Van Vilayeti'ne bağlı kaza, günümüzde Hakkari ili.

D

Dad ü feryad : Hayıflanma, feryat etme, feryat figan

Dağdar : 1) Yaralı 2) Dağlanmış 3) Çok üzgün

Dağdar etmek : Dağlamak, üzmek

Dağdar olmak : Dağlanmak, yüreği dağlanmak, yüreği yaralanmak

Dahilen : İçten, içerden

Dahl : 1) Girme 2) Karışma, müdahale etme 3) Etki 4) Niyet 5) Gelir

Dai : Çağıran, davet eden

Daim(e) : Sürekli, devamlı

Daimi : Sürekli, devamlı

Daimülevkat : Her zaman, sürekli olarak

Dain : Alacaklı

Dainler Vekili : Duyun-ı Umumiye alacaklı temsilcisi

Daire : 1) Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlarda her biri ve bunların içinde çalıştıkları yapı 2) Bir yapı ya da gemide belli bir işe ayrılmış bölüm

Daire-i aide : Ait olduğu resmi makam

Daire-i Sadaret : Sadrazamlık Dairesi, Başbakanlık

Daiye : İçten gelen duygu, istek

Tarihvemedeniyet.org

Dakik : 1) Un 2) İnce, hassas 3) Dikkatli

Dakika : 1) Altmış saniyelik zaman birimi, dakika 2) İnce düşünce

Dal etmek : Delil etmek

Dal olmak : Delalet etmek, göstermek

Dana دانا : 1) Çok iyi bilen 2) Bilen, bilir 3) Bilgin

Dane : 1) Kurşun 2) Tane

Dar : 1) Ev 2) Yer

Darb : Dövme, vurma

Darb etmek : 1) Dövmek 2) Para basmak

Darülfünun : 1) Fenler yurdu 2) Üniversite 3) İstanbul Üniversitesi

Darüttalim : Osmanlı döneminde Arapça öğrenmek için açılan bir okul, okul

Dava vekili : Avukatın işini gören baro dışı kişi, baro teşkilatı bulunmayan yerlerde kanuni müsaade ile ve vekil sıfatıyla dava takibine yetkili olan kimse

Dava vekaleti : Avukatlık

Daver : Vezir, hükümdar, hakim

Davud داود : Davud peygamber

Deavi : Davalar

Debbağhane : Tabakhane, sepi atölyesi

Debboy : Depo

Def edilmek : Uzaklaştırılmak

Def etmek : Uzaklaştırmak

Defaatle : Birçok kez

Defaten : Bir defada

Defatir : 1) Defterler 2) Bürolar

Defter-i Hakani : Osmanlı tapu ve kadastro teşkilatı

Dehalet etmek : 1) Sığınmak 2) Karışmak, müdahale etmek

Dekovil : Ray aralığı 60 cm. eninde ya da daha az olan, arabaları buhar, hayvan ya da insan gücüyle yürütülen küçük demiryolu

Delail : Deliller

Delalet: 1) Yol gösterme, kılavuzluk, rehberlik 2) Aracılık 3) Alamet olma 4) İşaret

Delil : 1) Kılavuz, rehber 2) Kanıt

Dellal : Tellal, simsar, aracı

Dellaliyye : Tellallık, simsarlık, aracılık ücreti

Denaet : Alçaklık

Der : 1) Kapı 2) Mağara 3) Cins, tür

Der'a : Suriye Vilayeti'nde bir sancak

Derakab : Hemen arkasından

Deran : Anında, derhal; onda

Derc : Yazma

Derdest : 1) Tutma, elde etme 2) Elde olan, yapılmakta olan

Derdest edilmek : Yakalanmak

Derdest etmek : Yakalamak

Derdest olunmak : Yakalanmak, ele geçirilmek

Derecat : Dereceler, aşamalar, basamaklar

Derhatır etmek : Anımsamak, hatırlamak

Der-i aliyye : 1) Yüksek kapı 2) İstanbul

Derk : 1) Kavrama, anlama, idrak etme 2) Elde etme, ele geçirme

Derkar : Malum, belli, aşikar, ortada, söz konusu, bilinen

Derkenar : Kenar yazısı

Dermiyan : İleri sürme, öne sürme

Derpiş : Göz önünde bulundurma

Dersaadet : İstanbul

Deruhde : Üstünde, uhdesinde

Deruhde etmek : Üstüne almak, görev bilmek

Derun : İç, içeri, içerisi, içeride

Desais : Hileler, oyunlar, düzenler, entrikalar, dolaplar

Desise : Hile, oyun

Desisekarane : Hilekarlıkla, düzenbazca

Dessas : Hileci, entrikacı, düzenbaz

Dest : El

Destgah : Tezgah, atelye,

Destres olmak : 1) Ele geçirmek, elde etmek 2) Erişmek, ulaşmak 3) Kolay olmak, imkan dahilinde olmak

Desturi : İzin, müsaade, ruhsat ile ilgili

Devair : Daireler, devlet daireleri

Devapezir : Tedavi edilebilir

Deveran : Dönme, dolaşma; dolaşım

Devle : Devlet

Tarihvemedeniyet.org

Devletlü : Refah, saadet ve nimet sahibi (Vezir ve müşir gibi büyük rütbe sahiplerine verilen bir unvan)

Devr : 1) Dönme, dolaşma 2) Aktarma, nakletme, devir, teslim 3) Zaman, devir, çağ

Devşirmek : Toplamak, derlemek, bir araya getirmek

Dıraz : Uzun

Dibace : Önsöz

Dide : Görmüş, görülmüş

Dilhah : Gönlün istediği, istekli, taraftar

Dilhun : Gönlü kanamış, kan ağlayan

Dilhun etmek : Kan ağlatmak, çok üzmek

Dilhun olmak : İçi kan ağlamak, çok üzülmek

Dilsuz : Üzücü, gönül yakıcı, yürek paralayan

Din-i mübin : Müslümanlık, İslam dini

Dirayet : Zeka, bilgi, kavrayış

Diriğ etmek/eylemek : Esirgemek

Diriğ دريغ : Esirgeme

Divan-ı Hümayun : Halkla ilgili sorunların çözümlendiği, devlet işlerinin görüldüğü padişahın huzuru (Bu mecliste Sadrazam, Şeyhülislam, kazaskerler, defterdarlar vs. devletin ileri gelenleri de hazır bulunurdu).

Divan-ı Muhasebat : Sayıştay (Devletçe sarf olunan paraların hesabını kontrol ve denetim altında bulunduran yüksek kurul).

Diyanet : 1) Dindarlık 2) Din

Dosti : Dostluk, sevgi

Duba : 1) Yük taşımak ya da köprü kurmak için kullanılan altı düz bir tür deniz aracı 2) İçi boş, her yanı kapalı, suyun üstünde yüzen bir tür büyük şamandıra

Duçar : Uğramış, tutulmuş, yakalanmış

Duhûl : Giriş, içeri girme

Duhuliye : Giriş ücreti

Dun : 1) Aşağı, aşağıda 2) Aşağılık, adi, soysuz

Dur : Uzak

Dur ü dıraz : Uzun uzadıya, ayrıntılı olarak

Durendiş : İleriyi düşünen, ihtiyatlı, tedbirli

Dürbin : 1) İleri görüşlü, ileriyi gören 2) Dürbün

Dürbinyane : İleri görüşlülükle, ileriyi görerek

Dürüst درست : 1) Dürüst, emin güvenilir 2) Doğru 3) Tam

Düvel-i Muazzama : Büyük Devletler (İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya-Macaristan, Almanya, İtalya)

Düvel-i Mütehabbe : Birbirini dost sayan devletler

Düvel-i Mütelife : İtilaf Devletleri

Düvel-i Müttefika : İttifak Devletleri

Düvelliye : Devletlerle ilgili, devletlerarası

Düyun : Borçlar

E

Eazım : Büyük insanlar

Ebhar : Denizler

Ebna : Oğullar

Ebna-yı sebil : Yolcular

Ebniye : Yapılar, binalar

Ecanib : Yabancılar

Ecl : Sebep, neden

Ecmal : Develer

Ecnas : Cinsler; soylare

Ecvibe: Cevaplar, yanıtlar

Ecza : 1) Parçalar, cüzler 2) İlaç yapımında kullanılan maddeler

Eda : 1) Ödeme 2) Yerine getirme 3) Üslup, tarz, tavır

Edevat : Araçlar, aletler

Edna : 1) En aşağı 2) En alçak, en bayağılık, en adi 3) En az 4) Düşük dereceli, düşük rütbeli

Edvar : Devirler

Edviye : İlaçlar, devalar

Ef'al : İşler, ameller, eylemler, hareketler

Efdal افضل : En erdemli, en üstün, en bilgili

Efham : En yüce, en ulu

Efkar : 1) Fikirler, düşünceler 2) Oy, görüş 3) Hüzünlenme

Efkar-ı umumi(ye) : Halkın, umumun düşüncesi, kamuoyu

Efrad : Fertler, bireyler

Efrad-ı müstebdele : Askerlikten tezkere alanlar, askerlik görevini tamamlayanlar

Efvah-ı nariyye : Ateşli silahlar

Efza : Çoğaltan, artıran ilave eden, veren

Efzun : Fazla, çok

Egerçi : Her ne kadar, ise de, gerçi

Ehass : 1) En has, en özel 2) Başlıca

Ehass-i amal : Emellerin başlıcası

Ehemm : En önemli

Ehl-i hibre : Bilirkişi

Ehl-i İslam : Müslümanlar

Ehliyyet : 1) Yetki 2) Yeterlilik 3) Yeterlilik belgesi

Ehven : 1) En ucuz 2) En zararsız 3) En kolay 4) Çok basit, çok hafif

Ehven-i şerr : Şerrin en zararsızı

Ehveniyyet : 1) Ucuzluk 2) Zararsızlık

Ekalim : 1) Ülkeler, diyarlar 2) Kıtalar, büyük toprak parçaları 3) İklimler

Ekalliyet : Azınlık

Ekber : En büyük

Ekide : Pekiştirilmiş, sağlam, kuvvetli, kesin

Ekiden : 1) Pekiştirerek, açık ve net olarak 2) Tekrar tekrar

Ekrad : Kürtler

Ekremi : Cömertlik, eliaçıklık

Ekseriyya : Çok defa, çoğu zaman, sık sık

El Ariş : Mısır'da muhafızlık

Elan : Şimdi, şu anda

Elcezire : Mezopotamya

Elfaz : Sözler

El-haletü hazihi : Henüz, şimdi, hala, bugün, şimdiye kadar

El hasıl : Netice itibariyle, sözün kısası, kısacası

Elime : 1) Üzücü, acı verici 2) Sancı verici, ağrıtıcı

Elvermek : 1) Yetmek, yetecek kadar olmak 2) Uygun gelmek

Elviye : Sancaklar

Elyak الیاق : en layık, en yaraşır, en uygun, en elverişli

El yevm : Bugün, şimdi, şu anda

Elhac : Hacı

Elmahi : İncelemeye, araştırmaya meraklı adam

Elvermek : 1) Yetmek, yetecek kadar olmak 2) Uygun gelmek

Elzem : Çok gerekli

Emakin : Mekanlar, yerler

Emarat : İşaretler, belirtiler

Emare : Belirti, işaret

Emaret : Beylik, emirlik, prenslik

Emiriyye : Devlete ait

Emlak : Mülkler, emlak

Emlak-ı müdevvere : İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra Hazine-i Hassa'dan Maliye'ye devrolunan emlak

Emn : Güvenlik, eminlik, korkusuzluk, rahatlık

Emniyyet : 1) Eminlik, güven duygusu 2) Polis teşkilatı, emniyet teşkilatı 3) Kollama

Emniyyet-i umumiye : 1)Genel güvenlik 2) Polis teşkilatı

Emr : 1) İş 2) Buyruk, emir 3) Konu, husus

Emrivakii : Oldubitti

Emrü ferman hazreti men lehül emrindir : Emir ve ferman emir sahibi olan kimsenindir

Emsal : 1) Örnekler 2) Benzerler 3) Katsayı 4) Akran

Emtia-i ticariye : Ticaret malları

Emval : Mallar

Emval-i emiriyye : Devlet malları

Emval-i menkule : Taşınabilir mallar

Encam : 1) Son 2) Yapma, yerine getirme 3) Bitirme

Encümen : 1) Meclis 2) Dernek 3) Topluluk 4) Komisyon

Endaht : (Silah, top) atma, ateşleme, atış

Endişnak : Düşünceli, kaygılı

Engiz : 1) Hareket ettiren, oynatan 2) Kışkırtan, kışkırtıcı 3) Koparan 4) Karıştıran

Enhar : Nehirler, ırmaklar

Enin : İnilti, inleme

Enker : En çirkin, en iğrenç, pek fena

Enseb : En uygun, en münasip

Enva : Türler, çeşitler

Envar : Işıklar, aydınlıklar

Enzar : 1) Bakışlar 2) Gözler

Erdiye : Örtü

Eracif : Yalanlar, yalan sözler

Eramil(e) : Dullar, dul kadınlar

Erbaa : Dört

Erbab : 1) Sahip 2) Başkan, reis, lider 3) Patron 4) Ehil, usta

Erkam : 1) Yazılar 2) Sayılar 3) Resimler

Erkan : Reisler, liderler, önderler

Erkan-ı harb : Kurmay

Erkan-ı harbiyye : Kurmay subaylar topluluğu

Erkan-ı harbiyye-i umumiye : Genelkurmay

Esame : Osmanlıda ulufe defteri

Esami : İsimler

Esaret : 1) Tutsaklık, esirlik 2) Kölelik, kulluk

Esasen : Aslında, temelde, prensipte

Esaslı : Sağlam, sağlam temelli

Esb : At

Esbab : Sebepler, vasıtalar

Esbab-ı mucibe : Gerekçe, gerekçeler

Esbak : Önceki, eski

Esedullah : 1) Allah'ın Arslanı 2) Hz. Ali

Eser : Etki; iz; yapıt

Eshab : Sahipler

Eshab-ı mesalih : Devlet dairelerinde işi olanlar, resmi dairelerde işlerini takip eden kimseler

Esham : 1) Oklar 2) Hisseler, paylar 3) Borç senetleri

Esham ve tahvilat : Hisse senetleri ve tahviller

Eshel : Daha kolay, pek kolay

Esile : Sorulan şeyler

Esirgemek : 1) Korumak, himaye etmek 2) Bir şeyi yapmaktan ya da vermekten kaçınmak 3) (Olumsuz biçimde) Feda etmekten çekinmek

Eskal : Ağır yükler, ağırlıklar

Eslaf : Selefler, kendisinden önce aynı işi yapanlar

Eslem : En güvenilir, en dürüst, en sağlam

Eslem-i turuk : En güvenilir yol

Esliha-i nariye : Ateşli silahlar

Esma : İsimler, adlar

Esman : Değerler, fiyatlar, semen'in çoğulu

Esmar : Meyvalar, semer'in çoğulu

Esnaf اصناف : 1) Sınıflar, kategoriler 2) Esnaf kesimi

Esnan : 1) Yaşlar 2) Dişler 3) Yıllar

Estan(e) استانه : Dinlenme yeri, istirahat yeri

Ester : Katır

Esvab : Giysi(ler)

Eşedd : En şiddetli

Eşedd-i ihtiyac : İhtiyacın en zorunlu olanı

Eşgal : İşler, uğraşılar

Eşirra اشرا : En kötüler, en şirretler, en azılılar

Eşhür : Aylar

Eşkal : Şekiller

Eşkıya : Haydutlar, şakiler

Eşraf : Sosyete, seçkinler, ileri gelenler

Eşref : En şerefli

Eşya : Nesneler, eşya

Etba : 1) Uyanlar, tabi olanlar 2) Hizmetçiler, uşaklar

Etfal : 1) Çocuklar 2) Çiçek fidanları

Etıbba : Tabipler, doktorlar

Etvar : Tavırlar, hal ve hareketler

Evahir : Sonlar, son günler

Evail : İlk vakitler, eski, geçmiş zamanlar

Evamir : Emirler

Evasıt : Ortalar, ortadakiler, ortada bulunanlar

Evliya : 1) Veliler, erenler 2) Emir sahipleri, üst düzey yöneticiler 3) Koruyucular, hamiler 4) Veliler, öğrenci velileri

Evliya-i umur : İşlerin başında bulunanlar, iş başında bulunan kimseler

Evvel ve ahir : 1) Eninde sonunda, ergeç 2) Başlangıçtan beri, her zaman, en baştan beri

Evvela : İlkin, ilk önce

Evveli : 1) En önce 2) İlk önceleri

Evkaf : 1) Vakıflar, vakıf eserler 2) Vakıflar Müdürlüğü

Evkaf-ı hümayun : Padişah vakıfları

Evkat : Vakitler

Evkat-ı muayyene : Belirli vakitler

Evlad : 1) Çocuklar 2) Soy, nesil, kuşak

Evrak-ı havadis : Gazeteler

Evvelce : 1) Önce 2) Önceleri, eskiden 3) Daha önceden, daha önce

Evvel be evvel : Her şeyden evvel

Evvel emirde : İşin başında, her şeyden önce

Evvel ve ahir : 1) Eninde sonunda, ergeç 2) En başta, başlangıçta, her zaman, daima

Evvelen : Birincisi, ilk olarak

Evveli : 1) En önce 2) İlk önceleri

Evza : Haller, vaziyetler, tavırlar, davranışlar, durumlar

Eyadi : Eller; yed'in çoğulu

Eydi : Eller

Eytam : Yetimler, öksüzler

Eyyam : 1) Günler 2) Zaman, devir, çağ

Eyyam-ı resmiye : Resmi günler

Ez ser-i nev : Sil baştan, yeni baştan

Ezan cümle : Bu cümleden olarak, bunlar arasında; mesela

Ezani : Ezan ile ilgili

Ezani saat : Güneşin batış vaktini saat 12 olarak kabul eden zaman sistemi

Ezcümle : Başlıca, özellikle, bu arada

Ezhan : 1) Zihinler 2) Akıl, fikir, zeka, hafıza, anlayış, kavrayış

Ezher : Parıl parıl, güzel ve parlak

Ezmine-i kadime : Eski zamanlar

F

Faale : Yapanlar, edenler, işleyenler

Faaliyet : 1) Faaliyet 2) Çalışma, gayret 3) Etkinlik

Fahametpenah : Sığınılacak ulu makam

Fahim, fahime : Çok kuvvetli, itibar ve nüfuz sahibi olan

Fahimane : Fahim (akıllı) olana yakışacak surette

Fahiş : 1) Aşırı 2) İri 3) Çirkin, ahlak dışı 4) İnsafsızca 5) Açgözlü, tamahkar

Fahr : 1) Övünme, övünç, kıvanç 2) Ululuk 3) Ün 4) Erdem

Fahri : 1) Onursal 2) Karşılıksız çalışma

Faik : Üstün

Farıza : 1) Görev, yapılması zorunlu şey 2) Borç

Farıza-i zimmet : Zimmet borcu, boyun borcu

Fariğ olmak : 1) Vazgeçmek 2) Geri durmak 3) Bitirmek, kurtulmak

Fark : 1) Ayrılık, başkalık 2)Ayırma, ayırt etme, ayrılma, seçilme

Fart : 1) Aşırı 2) Aşırılık

Farz-ı muhal : İmkansız olan bir şeyi olacakmış gibi ele alma

Farziyye : Varsayım, hipotez

Fasid(e) : 1) Fesat çıkaran 2) Bozan 3) Bozuk

Fasl : 1) Çözümleme, halletme 2) Bölüm, bab 3) Mevsim 4) Kesinti 5) Ayırma 6) Ayrılma

Fatanet : Bk. Fetanet

Fatiha : Başlangıç

Faysal : 1) Kesin karar 2) Keskin kılıç 3) Yargıç, hakim

Faysalpezir olmak : Sonuçlanmak, çözümlenmek, gerçekleşmek

Fazihet : Çirkinlik, rezillik, rezalet

Fazilet : Erdem; üstünlük; güzel vasıflar

Fecaat : Feci durum

Fecayi : Facialar, felaketler

Fecia : Felaket, facia

Fedakaran : Fedakarlar, özveriliter

Fehamet : Ululuk

Fehm : Anlama, anlayış

Felahat : Çiftçilik

Felc : Felç, inme

Felemenk : Bugünkü Hollanda, Belçika ve kuzeydoğu Fransa'ya eskiden verilen ad

Fenar : Fener

Fenniyat : Teknoloji

Fenniyye : Teknik, fen ile ilgili

Feragat : Vazgeçme, bırakma

Ferağ : 1) Tasarruf hakkını devretme 2) Vazgeçme, bırakma 3) Bitirme

Feramin : Fermanlar, buyruklar

Ferdası : Ertesi

Ferdasında : Ertesinde

Ferdenferda : Tek tek, bir bir, birer birer

Feri : 1) İkinci derece, ikincil, tali 2) Ayrıntı ile ilgili

Ferih : Ferahlık içinde geçen

Ferik : Kolordu komutanı, korgeneral

Ferikan : Tüm veya korgeneraller, ferikler

Ferş etmek : Döşemek, yaymak, sermek

Feriyye : İkinci derecede, ikincil

Ferman-ı hümayun : Padişah fermanı

Fermanferma : 1) Emir veren, emir sahibi 2) Komutan, padişah, hükümdar 3) Tanrı

Fersa : Tüketen, aşındıran, yoran, bitiren

Fesad : 1) Bozukluk 2) Bozgunculuk, fesat, arabozanlık 3) Fitne 4) Kötülük

Fesede : 1) Fesat çıkaranlar 2) Bozucular, bozanlar, bozguncular

Fesh : 1) Bozma, dağıtma, kaldırma 2) Bozulma, dağıtılma, kaldırılma

Fetanet : Çabuk kavrama, zihin açıklığı

Fetvapenah : Şeyhülislam

Fevaid : Faydalar, menfaatler, karlar, kazançlar, yararlar

Feveran : 1) Kaynama, fokurdama 2) Fışkırma 3) Damar atması, damar vurması 4) Öfkelenme, küplere binme

Fevk : 1) Üst, yukarı 2) Üstün

Fevkalade : Olağanüstü, olağan dışı, alışılmışın ötesinde

Fevkalhadd : Haddinden fazla, aşırı derecede

Fevkinde : Üstünde

Fevt : 1) Geçme, geçip gitme 2) Ölme, ölüm

Fevt etmek : Kaçırmak

Feyz : 1) Bolluk, bereket 2) Taşma, taşkın 3) İlim, irfan

Fezahat : Edepsizlik, rezillik, alçaklık

Fezaih : Bk: Fezayih

Fezail : Faziletler, erdemler

Fezayih : Edepsizlik, alçaklık, rezillik

Fıkarat : 1) Hikayeler 2) Bölümler

Fıkdan : Yokluk, bulunmama

Fıkra : 1) Kısa hikaye 2) Bölüm 3) Kısa haber 4) Günlük yazı 5) Fıkra 6) Omur

Fırak فرق : 1) Siyasal partiler 2) Askeri birlikler 3) Tümenler 4) Topluluklar, gruplar 5) Mezhepler

Fırka : 1) Askeri birlik 2) Parti 3) Tümen 4) Topluluk, grup

Fırka-i siyasiyye : Siyasal parti

Fıtr : Oruç açan

Fiat : Fiyatlar

Fiğ : Baklagillerden hayvan yemi olarak yetiştirilen bir bitki

Fiham : Sözü geçenler, ulu kişiler, büyükler

Fi'l : Eylem, hareket

Fiiliyat : Hareketler, eylemler, işler

Filcümle : Sonunda, nihayet

Filhakika : Hakikatte, hakikaten, gerçekte, doğrusu

Filiyye : 1) Eylem ile ilgili 2) Etkinlik, faaliyet, aktivite 3) Eylemsel, fiili

Filvaki : Hakikaten, gerçekten

Fimabad فى مابعد/فيمابعد : Bundan sonra, bundan böyle

Finefsilemr : Aslında, gerçekte

Firifte olmak : Aldanmak

Firuz : 1) Muzaffer, galip 2) Uğurlu, kutlu, talihli

Futa : 1) Peştamal 2) Sarık, destar

Fuzuli : 1) Gereksiz, boşuna 2) Zevzek

Fünun : 1) Fenler, teknikler 2) Bilimler

Füru : 1) İkinciller 2) Dallar 3) Şubeler

Füruat : İkinci derecedekiler

Füruht : Satma, satış, satım

Füruş : 1) Satma, satım 2) Satan, satıcı 3) Yaygılar, döşemeler 4) Halılar

Fütuhat : 1) Açmalar 2) Açılmalar 3) Fetihler

Fütur : 1) Gevşeklik, gevşeme 2) Bıkkınlık 3) Umutsuzluğa kapılma

Fütur getirmek : Gevşemek, kendini salıvermek

Füyuzat : 1) Feyizler 2) Taşmalar, taşkınlıklar

G

Gaflet : Durumdan habersiz kalma, dikkat etmeme, ileriyi görmeme, uyanık olmama

Gahi : Arasıra, kimi zaman, bazı

Gaile : 1) Dert, sıkıntı 2) Felaket 3) Sorun

Gala : Pahalılık

Gala-i es'ar : Fiyatların yüksekliği

Galat : Yanlış, yanılma, yanılgı

Galebe : 1) Baskın çıkma, üstün gelme 2) Yenme, üstünlük 3) Çokluk, kalabalık 4) Azgın 5) Galipler

Tarihvemedeniyet.org

Galebe çalmak : 1) Ağır basmak, üstün gelmek 2) Yenmek

Galeyan : 1) Kaynama 2) Coşma

Galib : 1) Üstün gelen, ağır basan 2) Yenen, galip 3) Çoğunlukla, birçok

Galiye : 1)Pahalı 2) Kaynayan 3) Coşan

Ganaim : Ganimetler

Ganaim-i bahriyye : Deniz savaşlarında elde edilen ganimetler

Gani : Zengin, varlıklı

Garabet : Gariplik, tuhaflık

Garaib : Garip şeyler, tuhaf şeyler

Garat : Yağmalar, talanlar

Garaz : Bk. Garez

Garezen : Garazlı olarak, düşmanca

Garazkar : Garazlı, kin güden, düşmanlık güden

Garazkarane : Garez ve düşmanlığa kapılarak, garaz güderek, kin güderek

Garbiyyun : Batılılar, Avrupalılar

Garez : 1) Kin, düşmanlık 2) Amaç, hedef, gaye, maksat, istek

Gark : 1) Dalma 2) Batma 3) Boğulma

Gavail : Dertler, sıkıntılar, felaketler, belalar

Gayat : Amaçlar, gayeler

Gaybubet : Bulunmayış, yokluk, kayıplık, bulunmama

Gaye-i emel : Emelinin son derecesi

Gayet : 1) Nihayet, son yer 2) Son derece

Gayri : 1) Başka 2) Yabancı 3) –siz, olmayan, bulunmayan, değil

Gayri ihtiyari : Elinde olmadan

Gayri kabil : İmkansız, olamaz, olanaksız

Gayr-i kat'i : Kesin olmayan

Gayr-i layık : Layık olmayan, yaraşmayan

Gayr-i mahsus : Hissedilmeyecek şekilde, hissedilmez, sezilmez

Gayr-i makul : Makul olmayan, akla uygun olmayan

Gayr-i menkul : Taşınmaz

Gayr-i meşru : Yasadışı, yasal olmayan

Gayr-i müfarik : Ayrılmaz, bitişik

Gayr-i münker : Yadsınamaz, inkar edilemez

Gayr-i salim : Sağlıksız, sağlam olmayan

Tarihvemedeniyet.org

Gayur : Gayretli, çok çalışkan

Gayz ü gazab : Öfke ve gazap

Gazve : Savaş

Gedikli : 1) Bir yerle ya da işle olan ilgisini sürüp götüren (kimse), sürekli, daimi 2) Astsubay

Gehvare : Beşik

Germi : Sıcaklık, kızgınlık, hararet

Germiyyet : 1) Kızışma 2) Sıcaklık, hararet 3) Harıl harıl çalışma

Geşt ü güzar : Dolaşma, gezinti

Geşt ü güzar etmek : Dolaşmak, gezmek

Gıbtaresa : İmrendiren, gıpta ettiren

Gıyaben : Bulunmazken, yokken, gelmemişken

Giriftar : 1) Yakalanmış, tutulmuş 2) Tutsak, esir 3) Aşık, tutkun

Giriftar olmak : 1) Aşık olmak 2) Yakalanmak, tutulmak

Giyah, giyeh : Bitki, ot

Gocuk : Kalın ceket

Gönder : Bayrak çekilen direk

Götürü : Para ile satın alınan şeyler ya da para karşılığında yapılan işler için toptan (fiyat vererek)

Gun : 1) Renk 2) Yöntem, tarz, şekil

Gunagun, Günagun : Türlü türlü, çeşitli çeşitli, türlü, çeşitli

Gûne : Tarz, yol, gidiş, sıfat, usul, şekil, çeşit, yöntem

Gurre : Kameri ayın ilk gecesi ve ilk günü

Guşgiran : Ağır işiten

Guzat : Gaziler

Güftugu : Dedikodu

Güneh كنه : 1) Hata 2) Suç, kabahat 3) Günah 4) Cefa

Güzar : 1)Geçme, geçiş 2) Yapan, yerine getiren, yürüten

Güzar etmek : Geçmek

Güzeran etmek : 1) Geçmek 2) Olmak, meydana gelmek

Güzeşte : 1) Geçmiş, geçen 2) İşlemiş faiz

H

HA

Habaset : Kötülük, pislik, rezillik, alçaklık

Habaset etmek : Pislik etmek, pislik yapmak

Habide : Uyumuş; yatmış; ölmüş

Hacet : İhtiyaç, lüzum

Hadd : 1) Sınır 2) Gerçek değer 3) Derece

Hadd-i azami : En çok, en fazla

Hadd-i zatında : Aslında

Hadidiyye : Demirle ilgili

Hadim : 1) Hizmet eden, yarayan 2) Hizmetçi

Hadim olmak : Hizmet etmek

Hadis : Meydana gelen, olan

Hadramut : Doğu Yemen'in kıyı bölgesine verilen isim

Hafagah : Gizlenme yeri

Hafaya : Gizli şeyler, sırlar

Hafız : 1) Koruyan 2) Ezberleyen 3) Kuranı ezberleyen

Hafız-ı Hakiki : Tanrı; gerçek koruyucu

Hafiyen : Gizlice, el altından

Hafiyye : 1) Sivil polis, dedektif 2) Gizli

Hafr : 1) Kazma 2) Açma

Hafr etmek : Kazmak, açmak

Hahişger : İstekli, talip, isteyen

Hail : Engel

Haiz : Sahip, malik

Hak ile yeksan etmek : Yerle bir etmek

Hak ile yeksan olmak : Yerle bir olmak

Hakaik : Gerçekler

Hakan : Türk İmparatoru

Hakayık : Gerçekler, hakikatler

Hakem : 1) Hakim 2) Spor hakemi

Hakgu : Doğru sözlü, doğruyu söyleyen

Hakguyane : Doğruyu söyleyerek, doğrusözlü olarak

Haki : Hikaye eden, anlatan

Hakîmane : Bilgece, filozofça

Hâkimâne : Hakim gibi, vali gibi, hükümdar gibi, hükmedercesine

Hakkaniyyet : Hak ve adalete uygunluk

Hakkı-ı kaza : Yargı hakkı

Hakk-ı şüf'a : 1) Satılık bir mala ortak veya komşu olanın, aynı para ile satın alınmak üzere başkalarına tercih olunması hakkı 2) Herkesten önce satın alma hakkı, başkalarından önce satın alma hakkı, üçüncü kişiye satılan bir mülkü bir kimsenin öncelikle satın almasına yetki veren hak, önalım hakkı, şufa hakkı

Hakk-ı takaddüm : Öncelik hakkı

Hakpay : Ayağının bastığı toprak, ayak toprağı, ayağının tozu

Hakşinas : Doğruyu bilen, doğruyu ayırt eden, hak veren, hak bilir, hak tanır

Hakşinasane : Hakbilirce, haktanırca

Hakşinasi/Hakşinaslık : Hak bilirlik, hak tanırlık

Halas : Kurtulma, kurtuluş

Halat : Haller, durumlar

Halef : Yerine geçen, arkadan gelen

Halel : 1) Bozukluk, bozulma 2) Bozma 3) Boşluk, aralık

Haleldar : Bozma, bozulma

Haleldar etmek : Bozmak

Haleldar olmak : Bozulmak

Hal-i hazır : Şimdiki durum

Hali kalmamak : Geri durmamak

Hal-i müessif : Üzücü durum

Hal-i pür melal : Kederli, keder verici bir durum

Hali خالى : Boş

Halic-i Faris (Fars) : Basra Körfezi

Halil : Eş, koca, bey

Halile : Eş, karı, hanım

Halisane : İçtenlikle, temiz yürekle

Halisiyyet : Halislik, netlik, saflık, doğruluk, hilesizlik

Hall : Çözme; çözümleme, analiz, çözüm; çözülme

Hallüfasl : Halletme, yoluna koyma

Hamakat : Ahmaklık, sersemlik

Hamam : 1) Hamam, banyo 2) Güvercin 3) Kumru

Hamil : 1) Taşıyan 2) Gebe 3) Sahip

Hamil olmak : Taşımak

Hamilen : Taşıyarak, sahip olarak

Hamir(e) : Hamur, maya, karakter

Hamisen : Beşinci olarak

Hamisiye (Şattulmakar) : Basra Vilayeti'ne bağlı nahiye

Hamiş : Kenar yazısı

Hamiye : Koruyucu

Hamiyyet : Ulusal/milli onur, haysiyet

Hamiyyetmend : Hamiyetli, ulusal onur sahibi

Hamiyyetmendan : Hamiyetliler, ulusal onur sahipleri

Haml : Yükle(n)me, isnat etme

Hammar : Basra'ya bağlı nahiye

Hamule : 1) Yük 2) Gemi yükü

Han خوان : 1) Sofra, yemek sofrası 2) Yemek

Haraset : Çiftçilik

Harbcuyane : Savaş arayan, savaşçı

Harben : Savaşarak

Harbetiniye : Irak'ta bir kaza.

Harc-ı rah : Yolluk

Harekat ü sekenat : 1) Hareketler ve duruşlar 2) Davranış

Harf-i vahid : 1) Bir söz, tek söz 2) Hiçbir söz

Haric : 1) Dış, dışarı, dışarısı 2) Dışında, ayrı, müstesna

Haric ez memleket : Ülke dışında

Haricen : Dıştan, dışarıdan

Harik : Yangın

Harir : 1) İpek 2) Ateşli, hararetli

Haris حارس : Muhafız, bekçi, gözcü, koruyucu

Haris حريص : Açgözlü, hırslı

Harisane : Açgözlüce

Haris-i cah : Mevkii düşkünü

Hasarat : Hasarlar, zararlar

Hasbel : Gereği, dolayısıyla

Hasbelhamiyye : Hamiyet gereği, vatanın yüksek çıkarları gereğince

Hasbihal : Dertleşme, konuşma

Hasebiyle : Dolayısıyla

Hased : Kıskançlık

Hasenat : 1) İyilikler, iyi işler 2) Osmanlıda kullanılan bir altın para

Hasıl etmek : Meydana getirmek

Hasıla : Sonuç

Hasis : 1) Pinti, hasis 2) Değersiz

Hasm حسم : Kesip atma, kesin olarak çözümleme

Hasm خصم :1) Düşman 2) Karşıt

Hasmane : Düşmanca

Hasr : 1) Kuşatma, çevirme, sarma 2) Vakf etme, adama, tahsis etme

Hasr etmek : Adamak, ayırmak, tahsis etmek

Hassas : 1) Duyarlı 2) Duygulu

Hassasiyet : 1) Duyarlılık 2) Duygulu olma, hassaslık

Hasseten : Özellikle, yalnız, hususi olarak

Hastegan : Hastalar

Haşiye : Kenar yazısı

Hatab حطب : Odun

Hatar خطر : Tehlike

Hatarnak : Tehlikeli

Hatır : 1) Zihin 2) Gönül 3)Hal

Hatib : Hitap eden

Hatme : Sona erdirme,bitirme

Hatt-ı fasıl : Ayırıcı çizgi

Hatt-ı hareket : Davranış biçimi, strateji

Hatt-ı müstakim : Düz çizgi, doğru çizgi

Hatve : Adım

Havadis : 1) Haberler 2) Olaylar, hadiseler

Havalat : Havaleler, göndermeler

Havali : Yöre, çevre, bölge

Havayic : Gereksinimler, ihtiyaçlar

Havf : Korku, korkma

Havi : İçine alan, ihtiva eden

Havza : 1) Memleket, bölge 2) Kenar, yan, taraf 3) Açık ve düz deniz kıyısı

Havza-i memuriyet : Memuriyet, görev bölgesi

Hayalat : Hayaller

Hayalhane : Hayal dünyası

Hayal-i ham : Boş hayal

Hayat ve memat : Ölüm kalım

Hayırhah : İyiliksever

Hayırhahane : İyilikseverlikle, iyilik isteyerek, iyiliksever, iyilikçi

Haylulet : Mani olma, engelleme, yolu kapama

Hayrat : 1) İyilikler 2) Hayırlı işler

Hayrat ve hasenat : Hayır işleri

Hayriyye : İyilikle ilgili, hayır işi ile ilgili

Hayrülhalef : Hayırlı evlat, iyi evlat

Hays : Saygı

Hayvanat : Hayvanlar

Hayvanat-ı ehliyye : Evcil hayvanlar

Hayyiz : 1) Alan, meydan 2) Uzam

Hayyiz-i fi'le isal eyleme : Dönüştürme, gerçekleştirme

Haz(z) : 1) Zevk alma, hoşlanma, haz 2) Talih, baht

Hazar : Barış dönemi

Hazari : 1) Barış ile ilgili 2) Barış dönemi ile ilgili 3) Kentli, köylü

Hazele : Aşağılıklar, kalleşler

Hazer etmek : Kaçınmak, sakınmak, çekinmek

Hazerat : Hazretler

Hazf : Atma, silme

Hazf etmek : Atmak, silmek, çıkarmak, yok etmek

Hazıra : 1) Mevcut, hazır 2) Yerleşik

Hazine-i Evrak : Arşiv

Hazine-i Hassa : Hükümdarlık ödeneği, mal ve arazileri

Hazm : Kararlılık, sebat, direnme

HE

Hecil هجل : Vadi

Tarihvemedeniyet.org

Hecin : İki hörgüçlü deve, hecin devesi

Hedaya : Hediyeler, armağanlar

Heder : Boşa gitme, yazık olma

Heder olmak : Boşa gitmek, yazık olmak, kaybolmak

Hedm : 1)Yıkma, yıkım 2) Yıkılma

Hemaheng : 1) Uyumlu 2) Uygun, denk

Heman : 1) Hemen 2) O, işte o 3) Tıpkı 4) Nedeyse, aşağı yukarı

Hemcivar : Komşu

Hemdest : 1) İşbirliği yapan 2) Sohbet arkadaşı 3) Suç ortağı

Hemdesti : 1) İşbirliği 2) Sohbet arkadaşlığı 3) Suç ortaklığı

Hemhudud : Ortak sınırlı, sınırdaş

Hemişe : Sürekli, daima, her zaman, hep

Hemşire : Kızkardeş

Hemşirezade : Yeğen, kızkardeş çocuğu

Hengam : 1) Zaman, vakit 2) Sıra, an

Hengame : Kavga, gürültü

Herbar : Her defasında

Hercü merc : Karmakarışık

Herçibadabad : Ne olursa olsun

Her daim : Daima, sürekli

Heva هوا : Hava

Hevesat : İstekler, hevesler

Heveskaran : Hevesliler, istekliler

Heyat : Heyetler

Heyet : 1) Görünüm, dış görünüş 2) Kılık 3) Durum 4) Kurul 5) Yapı 6) Topluluk

Heyet-i ihtiyariye : İhtiyar heyeti, ihtiyar meclisi, köy tüzel kişiliğinin karar ve denetim organı

Heyet-i mecmua : Genel, tüm, genel görünüş, bir şeyin toptan hali, umumi görünüşü

Heyet-i umumiye : 1) Genel Kurul 2) Genel görünüm

Heyet-i umumiyesiyle : Bütünüyle

Hezeyan : 1) Sayıklama 2) Abuk sabuk konuşma

HI

Hıdiv : Mısır Valisi

Hıffet : Hafiflik

Tarihvemedeniyet.org

Hıfz حفظ : 1) Ezberleme 2) Koruma, saklama 3) Korunma, saklanma

Hınat : Buğdaylar

Hınta حنطه : Buğday

Hırızma : Kimi azgın hayvanların dudaklarına ya da buruna geçirilen demir halka

Hırs : 1) Öfke 2) Azgınlık 3) Sonsuz istek

Hıtta : Ülke, toprak, diyar

Hıyanet : Hainlik, kötüye kullanma

Hİ

Hidemat : Hizmetler

Hikmet : 1) Bilgelik, hakimlik 2) Sebep, neden

Hilaf : Karşı, zıt

Hilaf-ı mutad : Alışılmışın dışında

Hilafetpenahi : Padişahlık, padişah, sultan

Hilal-i Ahmer : Kızılay

Hilat : Kaftan, Padişah veya Sadrazam tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise

Hilkat : 1) Yaratılış 2) Huy, tabiat 3) Tanrı

Himayet : Koruma, esirgeme, himaye

Himemat : Gayretler, emekler

Himmem : Gayretler, emekler, çalışmalar

Himmet : Gayret, emek, çaba, çalışma, çabalama

Hin حين: An, zaman, vakit, sıra

Hin-i : Zamanında, sırasında, vaktinde

Hin-i hacet : İhtiyaç duyulduğu zaman

Hin-i hacette : Gerektiğinde

Hisse حصه : Pay

Hissemend : 1) Pay sahibi, hisse sahibi 2) İbret alan, hisse çıkaran

Hiss-i hal : Hal hissi

Hissiyat : Duygular, hisler

Hitam bulmak : Sona ermek, bitmek

Hitampezir : Sona eren, son bulan

HO

Hod be hod : Kendi kendine, kendi başına, kendiliğinden

Hodserane : Dikbaşlılıkla, başınabuyruklulukla, serkeşçesine, keyfi şekilde, kimseden izin almadan

Hoşamedi : Hoşgeldin

Hoşnudi : Razılık, memnunluk, hoşnutluk

HU

Hubb : Sevgi

Hubur : خبور : Haberler

Hubur حوبور : Sevinç

Hud'a : Düzen, dalavere

Hudavendigar : Bursa vilayeti

Hudeyde : Yemen'in batısında Kızıldeniz sahilindeki liman şehri

Hudanekerde : Allah etmesin, Allah göstermesin

Hudapesendane : Tanrı'nın beğeneceği şekilde

Hudus : Sonradan meydana gelme, olma, vuku bulma, meydana gelme

Hukuk : 1) Haklar 2) Gerçekler

Hukuk-ı düvel : Devletler umumi hukuku, devletler hukuku

Hukuk-ı hükümrani : Hükümranlık hakları

Hulasa : 1) Özet 2) Bilanço 3) Kısacası, uzun sözün kısası, özetle 4) Öz

Hulasa-i meal : Mananın özü

Hulasaten : Kısaca, özetle

Hulul : 1) Gelip çatma, zamanı gelme, başlama 2) Girme 3) Geçme 4) Yanaşma

Hulul etmek : Gelmek, girmek, dolmak, başlamak

Hulus : 1) Saflık, temizlik 2) Kalp temizliği, içtenlik

Hun : 1) Kan 2) İntikam, öc 3) Kanlı

Hun-i ciger : 1) Ciğer kanı 2) Üzüntü, keder

Hunriz : Kan dökücü

Hurafat : Batıl inançlar, hurafeler; gerçekdışı söylentiler

Huruc : 1) Çıkış 2) Ayaklanma, isyan

Huruc etmek : 1) Baş kaldırma, isyan etmek, ayaklanmak 2) Çıkmak

Husema : 1) Düşmanlar 2) Karşıtlar

Husul : Üreme, türeme, çıkma, meydana gelme, hasıl olma

Husulpezir : 1) Gerçekleşen, meydana gelen 2) Gerçekleşme

Husulpezir olmak : Gerçekleşmek, meydana gelmek

Hususa : Özellikle, hele hele

Hususiye : Özel, özgü, birisine, bir şeye mahsus

Huşunet : 1) Haşinlik, sert mizaç, katılık 2) İnatçılık

Hutut : 1)Yollar 2) Çizgiler

Hutut-ı hadidiyye : Demiryolları

Huzur : 1) Hazır olma, bulunma 2) Gönül rahatlığı

HÜ

Hüccac : Hacılar

Hükm : 1) Karar, hüküm 2) Emir, buyruk

Hükümdaran : 1) Hüküm sahipleri 2) Hükümdarlar, padişahlar

Hükümet-i meşruta : Meşrutiyet hükümeti

Hükümet-i metbua : Birinin tabii olduğu hükümet

Hükümferma : 1) Hükümdar, hükümran 2) Hakim 3) Hüküm süren

Hükümferma olmak : Hüküm sürmek, hakim olmak

Hükümrani : Hüküm sürme, hükmetme, yönetme, hükümdarlık

Hümayun : 1) Mübarek, kutlu 2) Padişaha ait

Hüsn حسن : İyi, güzel

Hüsn-i kabul : 1) İyi karşılama 2) İyi karşılanma

Hüsn-i niyet : İyi niyet

Hüsn-i telakki : İyi algılama, iyi karşılama

Hüsn-i temşiyyet : İyi yürütme, iyi yürütülme

Hüsn-i tesir : İyi etki

Hüsn-i teveccüh : İlgiyle karşılama, teveccüh gösterme, sevgi ile karışık beğenme

I

Irgat : 1) Kayık çekmekte kullanılan (T) harfini andıran ağaç araç. (*Gerze -Sinop) 2) Gırgır ağlarında ağın altının kapatılmasında, güçlü halatların makaralara sarılmasında görev yapan mekanik veya hidrolik olan makaralar 3) Gemilerde ve yapılarda yatay kollarla

ve birkaç kişi tarafından çevrilen bocurgat (Ağır yükleri çekmek için manivela ile döndürülen ve döndürüldükçe çekilecek şeyin bağlı bulunduğu urganı kendi üzerine saran çıkrık)

Isdar : Çıkar(ıl)ma, yaptır(ıl)ma

Isga : 1) Söz dinleme 2) Sözü yerine getirme

Isga etmek : Yerine getirmek, yapmak, uygulamak

Iskat : 1) Düşürme 2) Yok etme 3) Hükümsüz bırakma

Islah : İyileştirme, düzeltme

Israr : Üsteleme, diretme

Istabl اصطبل : Ahır

Istabl-ı amire: Padişah sarayının ahırı

Istılah : Terim, tabir

Itam : Yedirme, yemek verme, doyurma

Itk : Azat etme, köleye veya cariyeye özgürlüğünü tanıma

Itkname : Azatlık belgesi, özgürlük belgesi

Itla : Haber verme, bildirme

Itlak : 1) Bırakma, salıverme 2) Affetme 3) Denilme, anlam verilme

Itlak olunmak : Denilmek, anlamına gelmek

Itma : Kışkırtma, tahrik

Itnab : Sözü uzatma

Itrad : Bahse girişme

Ittıla : Öğrenme, bilme, haberli olma

Ittılaat : Bilgi edinmeler, bilgilenmeler, haberdar olmalar

Ittırad : 1) Ritm 2) Düzenlilik

Izrar etmek: Zarar vermek, zarara sokmak

Izrar اضرار : Zarara sokma, zarar verdirme

Iztırar : 1) Zorunluluk, çaresizlik 2) Yoksulluk

İ

İA

İade : 1) Geri döndürme, geri çevirme 2) Geri gönderme 3) Karşılık verme

İanat : Yardım paraları, bağışlar, yardımlar

İane : Yardım parası, bağış

Tarihvemedeniyet.org

İaşe : 1) Geçindirme, bakma 2) Geçindirilme 3) Yaşatma

İaşe edilmek : 1) Beslenmek 2) Geçindirilmek

İB

İb'ad : 1) Uzaklaştır(ıl)ma 2) Kov(ul)ma

İbarat : 1) Cümleler 2) Paragraflar 3) Metin parçaları

İbhar : Deniz seyahati, deniz yolculuğu etme

İbka : 1) Sürekli kılma, devam 2) Yerinde bırakma, olduğu gibi bırakma, bırakma 3)Bırakılma

İbka edilmek : Bırakılmak

İblağ : 1) Vardırma, eriştirme, eriştirilme, vardırılma 2) Gönderme, gönderilme 3) Bildirme

İblağ edilmek : 1) Bildirilmek 2) Gönderilmek 3) Çıkarılmak, yükseltilmek

İblağ olunmak : 1) Çıkarılmak, yükseltilmek 2) Gönderilmek 3) Bildirilmek

İbram : 1) Zorlama 2) Üsteleme

İbraz : Gösterme

İbraz etmek : Göstermek

İbretnüma : İbret olan, ibret verici

İbsar : Dikkatle bakma

İbtal : Hükümsüz kılma, iptal etme, feshetme

İbtida : 1) Başlama 2) Başlangıç 3) İlkin, öncelikle 4) Başlangıçta, önceleri

İbtidai : 1) İlk derecede, ilk aşamada, ilk 2) İlkel

İbtidaiyye : 1) İlk derecede, ilk aşamada 2) İlkel 3) İşlenmemiş, ham

İbtidar : Başlama, girişme, teşebbüs etme

İbtinaen : Dayanarak

İbzal : Bolca harcama, savurganlık

İbzal etmek : Harcamak, sarf etmek, saçmak, bol bol kullanmak

İbzar : Gösterme

İskat اسقاط : 1) Düşürme 2) Yok etme 3) Hükümsüz bırakma

İC

İcabat : Gerekler, gereklilikler

İcabet : 1) Kabul etme 2) Kabul edilme 3) Onay, rıza gösterme

İcabet etmek/eylemek : Katılmak, yerine getirmek, uymak, muvafakat etmek

İcar : Kira

İcare : Kira, kira geliri

Tarihvemedeniyet.org

İcazetname : Diploma

İcbar : Zorlama, zora koşma

İcbar etmek : Zorlamak

İclal : 1) Ululama, yüceltme 2) Büyüklük, yücelik

İcma : 1) Bir araya getirme, toplama 2) Toplanma

İcmal : Özetleme, özet

İcraat : Uygulamalar, yapılanlar

İcra-yı ayin eylemek : Ayin yapmak

İctima : 1) Toplanma, bir araya gelme 2) Toplantı 3 Yığılma 4) Toplum

İctimaat : Toplantılar

İctimai : Sosyal, toplumsal

İctimaiyye : Sosyal

İctinab : Sakınma, çekinme, uzaklaşma

İctisar etmek : Cesaret bulmak, cesaretlenmek

İD

İd عيد : Bayram

İd-i adha : Kurban Bayramı

İd-i fıtr : Ramazan Bayramı

İdame : Sürdürme, devam ettirme

İdare : Döndürme; çekip çevirme; yönetme; kullanma; harcama; yetme, yeterli olma

İdarehane : Büro, daire

İdare-i askeriyye : Askerlik dairesi

İdare-i kelam : Sözü en uygun şekilde söyleme

İdare-i maslahat : 1) İşleri çekip çevirme, bir işi iyi kötü yoluna koyma 2) Öyle veya böyle bir işi yapma, bir işi şöyle böyle görme

İdare-i Mahsusa : 1) Özel idare 2) Devlet vapur işletme idaresi, Aziziye idaresi, Seyr-i Sefain idaresi

İdare-i mülkiyye : Mülki idare, ülke yönetimi, sivil yönetim

İdare-i örfiyye : Sıkıyönetim

İdareten : 1) İdare ederek, idare yoluyla, işi idare ederek 2) Geçici olarak, şimdilik, geçici tedbir/çare olarak 3) İncelikle, zarifçe, diplomatça

İddihar : Biriktirme, depolama, stoklama

İddihar etmek : Depolamak, stoklamak, biriktirmek, yığmak

İdhal : 1) Sokma, içeri sokma 2) İthal, yurt dışından mal getirme

İdhal edilmek : 1) İçeri alınmak, sokulmak 2) Dışalım yapılmak, ithal edilmek

İdrak : 1) Kavrama, akıl erdirme, anlama yeteneği, anlayış 2) Yetişme, erişme 3) Olgunlaşma, olgunluk

İdrisادریس : İdris

İF

İfa : 1) Yapma, yerine getirme 2) Ödeme 3) İş görme

İfate-i vakt : Vakit yitirme, zaman kaybetme

İfate-i vakt etmek : Vakit yitirmek, vakit (zaman) kaybetmek

İfham : Anlatma, bildirme

İfrağ : Biçimlendirme, şekillendirme, dönüştürme

İfrar : 1) Kaçırma 2) Kaçırılma

İfrat : Aşırıya kaçma, aşırıya kaçan

İfraz : Ayrılma, bölünme

İfsad : 1) Bozma 2) Fesat sokma

İfsadat : 1) Bozmalar 2) Fesat sokmalar, fesat çıkarmalar, bozgunculuklar

İfsad etmek : Bozmak, fesada sürüklemek

İfşaat : Açığa vurmalar, ifşalar

İftikar : 1) Yoksullaşma 2) Aşırı ihtiyaç duyma, yoksulluk çekme 3) Alçakgönüllülük

İftitah : Açılış, açma, başlama

İftitahi : Açılış ile ilgili

İĞ

İğbirar : Gücenme, kırılma, dargınlık

İğfal edilmek : Aldatılmak, kandırılmak, yanıltılmak

İğfal etmek : Aldatmak, kandırmak, yanıltmak

İğfalat : 1) Aldatmalar 2) Yanıltmalar 3) Gaflete düşürmeler

İğfalat : 1) Aldatmalar 2) Yanıltmalar 3) Gaflete düşürmeler

İğmaz : Göz yumma, görmezden gelme

İğmaz-ı ayn etmek : Göz yummak, gözardı etmek, görmezden gelmek

İğtinam : 1) Ganimet alma 2) Ganimet bilme

İğtinam etmek : 1) Ganimet almak 2) Ganimet bilmek

İğtişaş : Karışıklık, kargaşa, anarşi

İğtişaşat : Karışıklıklar, kargaşalar, fenalıklar

İğzab : Hınçlandırma, gazaplandırma, öfkelendirme

İğzab etmek : Hınçlandırmak, gazaplandırmak, öfkelendirmek

İH

İhafe : Korkutma, korkutulma

İhale : 1) Bırakma, havale etme, bir işi uygun olana verme 2) Artırma veya eksiltme yoluyla yapılan sözleşme

İhaze :1) Tımar 2) Kalkan sapı

İhata etmek : 1) Kavramak 2) Kuşatmak, sarmak

İhda edilmek : Hediye edilmek

İhdas : Meydana getirme, oluşturma, kurma

İhdas edilmek : Kurulmak, oluşturulmak, meydana getirilmek, ortaya çıkarılmak

İhdas etmek : Kurmak, oluşturmak, meydana getirmek

İhdas eylemek : Kurmak, oluşturmak, koymak, açmak

İhfa : 1) Gizleme, saklama 2) Gizlenme, saklanma

İhfa etmek : Gizlemek, saklamak

İhkak : 1) Hakkı yerine getirme, hakkını verme 2) Hak yerine getirilme

İhkak-ı hakk : Bir hakkı usulüne göre ortaya koyma, hakkını verme

İhkak-ı hak etmek : Hakkını vermek

İhkam : Sağlamlaştırma

İhla : Tahliye, boşaltma

İhlas : Dostluk, bağlılık, samimiyet, doğruluk, temiz sevgi, içten gelen dostluk

İhrac : 1) Çıkarma 2) Dışsatım 3) Memurluktan çıkarma 4) Tahvil veya hisse senedi çıkarma

İhrak : Yakma, yakılma

İhraz : 1) Alma, kazanma, elde etme 2) Erişme 3) Sahipsiz bir taşınır mal üzerinde mülkiyet hakkı kazanmak amacıyla zilyetlik kurmak

İhraz etmek : Kazanmak, elde etmek, almak

İhsan : 1) Bağış 2) İyilik

İhsan etmek/eylemek : Bağışlamak, vermek, lütfetmek

İhsas : 1) Hissettirme, sezdirme 2) Duyum

İhsasat : 1) Hissettirmeler, sezdirmeler 2) Duyumlar

İhtar : Hatırlatma, uyarma

İhtibar : Yoklama, sınanma, deneme

İhticac : Kanıt gösterme, tanık gösterme

İhtida : Müslüman olma

İhtifa : Gizlenme, saklanma

İhtifa etmek : Gizlenmek

İhtikar احتقار : 1) Hor görme 2) Hor görülmeye katlanma

İhtikar احتكار : Vurgunculuk, spekülasyon, stokçuluk

İhtilaf : Uyuşmazlık, anlaşmazlık, görüş ayrılığı

İhtilal : 1) Bozukluk, bozulma 2) Köklü değişiklik için girişilen halk hareketi

İhtilas : 1) Kapma 2) Hileli hareketlerle zimmet suçu işleme, zimmete geçirme

İhtilat : 1) Görüşme, kaynaşma 2) Karışım 3) Karışma

İhtimalat : Olasılıklar

İhtimam : Özen, özen gösterme

İhtira : Buluş yapma, icat etme

İhtiraat : Buluşlar

İhtiram : Saygı gösterme, hürmet

İhtiramat : Saygılar

İhtiramat-ı faika : En derin saygılar

İhtiramkari : Saygı ile ilgili, saygılı

İhtirasat : İhtiraslar, aşırı istekler

İhtiraz : 1) Kaçınma, çekinme, uzak durma 2) Korkma

İhtirazen : 1) Kaçınarak, çekinerek, uzak durarak 2) Korkarak

İhtiraz etmek : Kaçınmak, uzak durmak, çekinmek, geri durmak

İhtisas : 1) Uzmanlaşma 2) Uzmanlık

İhtitam : Sona erme, bitme, son bulma

İhtiyar : 1) Seçme, seçilme 2) Katlanma

İhtiyari : İsteğe bağlı, zorunlu olmayan

İhtiyar etmek, eylemek : Seçmek, tercih etmek

İhtiyat : 1) Yedek 2) Geleceği düşünerek davranma 3) Tedbirli davranma

İhtiyati : Geleceği düşünerek, ihtiyatlı davranarak

İhya : 1) Diriltme, canlandırma 2) İyilik etme 3) Uyandırma, canlılık kazandırma

İhya etmek : Yaşatmak, diriltmek, canlandırmak

İhzar : Hazırlama, hazır etme

İhzar etmek : 1) Hazırlamak 2) Çağırmak 3) Getirmek

İhzar müzekkeresi : Mahkemeye çağrıldıkları halde gelmeyen kişilerin zorla getirilmeleri için mahkemenin güvenlik güçlerine yazdığı yazı

İK

İka ايقاع : Yapma, yaptırma, oluşturma, yaptırma, ettirme

İkad : Yakma, yakılma

İkame : Oturma, yerleşme, yerleştirme

İkame-i dava etmek : Dava açmak

İkan : Kesin bilme

İkdam : 1) Sebatla çalışma 2) Girişim

İkdamat : Sürekli çalışmalar

İkdar : 1) Güçlendirme, kuvvetlendirme 2) Kayırma 3) Geçimini sağlama

İkmal : 1) Tamamlama, bitirme 2) Bütünleme 3) Eksiğini doldurma

İkrar etmek : 1) İtiraf etmek 2) Dile getirmek 3) Kabullenmek

İkraz : Borç verme

İksa : Giydir(il)me

İksa etmek : Giydirmek

İktifa اكتفا : Yetinme, yeterli bulma

İktifa اقتفا : İzleme, uyma

İktiham : 1) Göğüs germe, karşı koyma, karşı durma 2) Saldırma, akın etme 3) Küçümseme

İktirah : Doğaçlama, içinden geldiği gibi konuşma, söylenilme, aklına gelip söyleyiverme

İktiran : Yakın varma, yanaşma, yakınlaşma

İktiran etmek : Yakınlaşmak, yaklaşmak

İktiraz : Borçlanma

İktisa اكتسا : Giyme, giyinme

İktisab : Kazanma, edinme

İktisadiyyat : Ekonomi ile ilgili bilgiler, ekonomi

İktitaf : Toplama; toplanma, toplanılma

İktitaf etmek : Dermek, devşirmek, toplamak

İktiza : Lüzum, gerek, ihtiyaç, lazım gelme, gerekme

İL

İla الى : -e kadar

İlac علاج : 1) İlaç 2) Çare

Tarihvemedeniyet.org

İlamat : Bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmi belgeler

İlanihaye : Sonuna kadar

İlan-ı muhasamat : Savaş ilanı

İlavat : Ekler, ilaveler

İlca : Zorlama, zorunda bırakma

İlcaat : Zorlamalar, zorunda bırakmalar

İlelan : Bu ana kadar, şimdiye kadar

İlga : 1) Kaldırma, lağvetme, iptal etme 2) Yürürlükten kaldırma

İlh الخ : Ve diğerleri, ve benzerleri, vb., vs.

İlhak الحاق : Kat(ıl)ma

İlka : 1) Bırakma, terk, atma 2) Telkin

İlka etmek : Atmak, bırakmak

İlkaat : 1) Bırakmalar 2) Telkinler

İllet : 1) Hastalık 2) Sebep, neden 3) Amaç, hedef

İlm ü haber : Hal kağıdı

İlsak : Bitiştir(il)me, kavuştur(ul)ma, yapıştır(ıl)ma

İltica : Sığınma

İltifat etmek : İyi davranmak, aldırış etmek, önemsemek

İltihak : Katılma, karışma

İltihak etmek : Katılmak, karışmak

İltimas : 1) Kayırma 2) Yapmasını isteme, istekte bulunma

İltisak : Bitişme, kavuşma, birleşme

İltiyam : İyileşme, yara kapanması

İltiyam bulmak : (Yara) iyileşmek, kapanmak

İltizam : 1) Destekleme, tarafını tutma, destek verme, taraf tutma 2) Gerekli görme 3) Gerektirme 4) Vergi toplama, Osmanlı Devleti'nde vergilerin konulması ve tahsilinin belirli bir bedel karşılığında mültezim adlı vergi memurlarına bırakılması

İltizam etmek : 1) Bir tarafı tutmak 2) Gerek görmek

İlzam : 1) Susturmak, bastırmak, cevap veremez hale getirmek 2) Devlet gelirlerinden birinin toplanması işini üzerine alma

İM

İmal : 1) Yapma 2) Yapılma 3) İşleme 4) İşlenme

İmalat : 1) İşlenmiş ürünler 2) Bir fabrikanın veya memleketin sanayiye ait yaptığı işler, üretim

İmale : Meylettirme, yatırma

İmamet : 1) İmamlık 2) Önderlik, liderlik

İm'an : Titiz davranma, dikkatli olma

İmar اعمار : Bayındırlaştırma, imar

İmdad : Yardım, imdat

İmhal : 1) Süre tanıma 2) Erteleme

İmla : Doldur(ul)ma

İmrar : 1) Geçirme 2) Geçirilme

İmtidad : Uzanma, uzama, sürme, devam etme

İmtidad etmek : Uzanmak, devam etmek, uzamak

İmtidadınca : Boyunca

İmtina : Çekinme, kaçınma, geri durma

İmtisal : 1) Örneğe göre hareket etme, örnek alma 2) İtaat etme, uyma, verilen işi yapma

İmtisalen : Uyarak

İmtizac etmek/eylemek : Uyuşmak, uzlaşmak, uyum sağlamak

İN

İnas اناث : Kadınlar, kızlar

İnayet : 1) İyilik, lütuf 2) Özen gösterme

İnayet-i Samedani : Tanrı'nın yardımı

İnba : Haber verme, iletme, bildirme

İnbias : 1) Gönderilme 2) Ortaya çıkma, meydana gelme, ileri gelme, kaynaklanma

İncaz انجاز : Yerine getirme

İncaz etmek : Yerine getirmek

İndelhace : Gerektiğinde, ihtiyaç duyulduğu zaman

İndelicab : Gerektiği zaman

İndellüzum : Gereğince, gerekirse

İndi عندى : Kendince, kişisel

İndiyye : Kendi inanışına, kendi görüşüne inanma, kendincelik

İndifa : Ortadan kalkma

İndiras : Kökü kazınma, yok olma, parçalanma

İnfial : Alınma, darılma, gücenme, kırılma

İnfialat : Alınmalar, darılmalar, gücenmeler

İnfikak : Ayrılma

İnfikak etmek : Ayrılmak

İnfirad : Yalnız olma, yalnız kalma

İnfisal : 1) Ayrılma, terk etme 2) Görevden uzaklaştırılma, görevden alınma

İnha : 1) Yetiştirme, ulaştırma 2) Atama yazısı

İnhidam : Yıkılma

İnhiraf etmek : Sapmak

İnhisar : 1) Tekel, tekelcilik,monopol 2) Bir şeye hasr etme, bir kişiye verme, bırakma, terk etme

İnhitat : Düşme, düşüş; çöküş

İnikad : 1) Toplanma 2) Bağlanma 3) Akd edilme, düzenlenme

İnkılab : 1) Değişme, değişim, dönüşüm 2) Devrim

İnkılab etmek : Dönüşmek

İnkıraz : Çöküş, tükeniş

İnkısam : Bölünme, parçalanma

İnkıta : 1) Kesilme 2) Kesilme, tükenme, bitme

İnkıyad : 1) Bağlanma 2) Boyun eğme

İnkıyad etmek : Boyun eğmek

İnkıza : Geçip gitme, sona erme

İnkisar : Gücenme, darılma

İnkisarı : Kırılma

İnkişafat : Gelişmeler

İnsaniyyet : 1) İnsanlık 2) İnsanlar 3) Vicdanlı olma

İnşaat : 1) Yapılar 2) Yapı işleri

İnşaiyye : 1) Yapı işleriyle ilgili 2) İnşa ile ilgili

İntac : 1) Netice verme, sonuç verme 2) Doğurma

İntac etmek : Sonuçlandırmak, doğurmak, sonucunu doğurmak

İntibah : 1) Uyanıklık 2) Uyanış, uyanma 3) Göz açıklığı

İntifa : Yararlanma, faydalanma

İntifa hakkı : Mülkiyeti başkasına ait bir mal veya hak üzerinde belirli kişi veya kişilerin yararlanma hakkı

İntifanapezir : Sönmez, söndürülmez

İntiha : Nihayet, son, sona erme

İntihai : Son ile ilgili, bitiş ile ilgili

İntihaiyye : Son ile ilgili, bitiş ile ilgili, bitiriş, sonuncu

İntihab : Seçme, seçilme

İntikal etmek : 1) Kavramak, anlamak 2) Geçmek

İntisab : 1) Mensup olma 2) Bağlanma, kapılanma

İntişar : 1)Yayılma 2) Yayınlanma

İntizar : Bekleme

İntizar etmek : Beklemek

İntizaren : Bekleyerek

İnzibat : 1) Güvenliğin hakim olması, disiplin 2) Sağlamlaşma

İnzibati : Güvenlikle ilgili

İnzimam : Eklenme, ilave edilme, katılma

İnzimam etmek : Eklenmek

İR

İrad : 1) Getirme 2) Söyleme, dile getirme 3) Kazanç, gelir

İradat : 1) İradeler 2) Dilemeler, istekler 3) Emirler, buyruklar

İrade : Emir, ferman, buyruk

İrade-i seniyye : Padişah emri, buyruğu

İrae : Gösterme

İrahe : Rahat ettirme

İras : 1) Verme, verilme 2) Sebep olma, gerekme, icap etme 3) Getirme

İrca : 1) Eski haline getirme 2) Geri döndürme, geri götürme

İrca-ı kelam : Lafı dolaştırıp getirme

İrkab : 1) Bindirme 2) Bindirilme

İrsal : Gönderme, yollama

İrşad : Doğru yolu gösterme

İrşadat : Doğru yolu göstermeler

İrtifa : 1) Yükseklik 2) Yükselme 3) Giderilme, ortadan kalkma 4) İlerleme, mevki bakımından yükselme

İrtika : 1) Yükselme 2) Mevki bakımından yükselme

İrtikab : İşlemek (kötü bir şey)

İrtiyab : Kuşkulanma

İrva : Suya kandırma

İrva ve iska : Sulama ve suya kandırma

İrza : Razı etme, gönlünü alma, uzlaştırma

İS

İsa عيسا,عيسى : İsa (İsim)

İsabet : 1) Hedefini bulma 2) Çarpma 3) Doğru fikir belirtme, tutarlılık 4) Nazar, göz değmesi

İsaf : Dileğini yerine getirme

İsaf olunmak : Yerine getirilmek

İsaf-ı mesul : İstenileni yerine getirme

İsal : Vardırma, ulaştırma, ulaştırılma

İsale : Akıtma

İska : Sulama, su verme

İskan etmek : Yerleştirmek

İskandil : 1) Denizin derinliğini ölçme 2) Bu iş için kullanılan araç

İskat edilmek : Susturulmak

İskele : 1) Vapur uğrayan kent veya kasaba 2) Deniz taşıtlarının yanaştığı, çoğu tahta ya da betondan yapılmış denize doğru uzanan yer

İsma : Dinletme, duyurma, işittirme

İsma ettirmek : Duyurmak

İsmam : 1) Tamamlama 2) Sona erdirme, bitirme

İsmen : 1) İsim belirterek 2) Sözde, sözüm ona

İsnad : Yükleme, yakıştırma

İsnad etmek : Yakıştırmak

İsnadat : Yüklemeler, yakıştırmalar

İsra : Gönderme

İsrafat : Savurmalar, savurganlıklar

İstar : Yazma, yazılma

İstıtlaat : Bk. İstitlaat

İstiab : İçine alma, tutma, sığma

İstiare : Ödünç alma

İstibdad : 1) Baskı 2) Baskı rejimi, despotluk

İstibdal : 1) Değiştirme 2) Değiştirilme 3) Bedel isteme 4) Asker terhis edip yeni asker alma

İstibşar : Müjde alma, iyi haber alma

İstical : Acele etme, çabuklaştırma, hızlandırma

Tarihvemedeniyet.org

İsticar : Kiralama

İsticlab : 1) Kendine çekme, cezb etme 2) Cezbedilme 3) Uyandırma

İsticvab : 1) Sorgu 2) Cevap isteme

İsticvab etmek : 1) Cevap istemek 2) Sorgulamak

İstida : 1) İsteme 2) Dilekçe

İstidad : 1) Yetenek 2) Anlayış 3) Alışkanlık özelliği 4) Bir şeyin kabulüne, kazanılmasına olan tabii meyil, kabiliyet 5) Hazır olma durumu

İstidlal : Bir delile dayanarak bir şeyden bir netice çıkarma, delil ile anlama, kanıt veya veriye dayanarak sonuç çıkarma

İstifa استيفا : 1) Alma 2) Alınma 3) Ödetilme

İstifade : 1) Yararlanma 2) Kazanma 3) Öğrenme, bilgi artırma, bilgilenme

İstifham : Sorma, anlamak için sorma

İstifham işareti : Soru işareti

İstifsar : 1) Sorma, sorulma 2) Yorum isteme, soruşturma

İstiğna : 1) Tokgözlülük 2) Çekinme, uzak durma

İstiğna göstermek : Ağır davranmak, nazlanmak

İstiğrab : Garipseme, şaşırma, garip bulma, şaşma, hayret, şaşkınlık

İstiğrak : 1) Dalma, gömülme 2) Kendi iç dünyasına dalıp dış dünya ile ilgisini kesme, kendinden geçme 3) Boğulma 4) Abartma

İstihale : 1) Başkalaşım, değişme 2) İmkansızlık

İstihbar : Haber ve bilgi alma

İstihbar etmek : Haber almak

İstihdaf : Hedef alma, hedefleme

İstihdaf etmek : Hedef edinmek, hedef tutmak

İstihdam : Hizmete alma, işe alma, çalıştırma

İstihdam etmek : İşe almak

İstihfaf : Hafife alma, önemsememe, küçümseme

İstihkak : 1) Hak etme, hak kazanma 2) Hak kazanılan

İstihkam : 1) Dayanıklı siper 2) Askeri istihkam sınıfı 3) Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yer

İstihkamat : 1) Dayanıklı siperler, istihkamlar, sağlam mevziler 2) Sağlamlıklar

İstihkar : Hor görme, küçümseme, aşağılama, hiçe sayma

İstihlak : 1) Tüketim 2) Boşuna tüketme, boşuna harcama

İstihlakat : 1) Tüketimler 2) Boşuna tüketimler, harcamalar

Tarihvemedeniyet.org

İstihlas : 1) Kurtarma 2) Kurtarılma, kurtuluş

İstihrac : 1) Çıkarma 2) Çıkarılma 3) Sonuç çıkarma, hüküm çıkarma 4) Anlam çıkarma

İstihrac etmek : 1) Çıkarmak 2) Sonuç veya anlam çıkarmak

İstihsal : 1) Elde etme, ele geçirme 2) Hasıl etme, meydana getirme 3) Elde edilme, ele geçirilme, sağlanma 4) Üretme, üretim

İstihsalat : Üretmeler, üretimler, üretim; elde etmeler, elde edilmeler

İstihsan استحسان : Güzel bulma, beğenme

İstihza : Alay etme, alay

İstihza etmek : Alay etmek

İstihzar : Hazırlama, hazırlanma

İstihzarat : Hazırlıklar

İstikamet : Doğruluk, dürüstlük; doğrulma, uzanma

İstikbal : 1) Gelecek 2) Karşılama

İstikbal etmek : Karşılamak

İstiklaliyyet : Bağımsız olma

İstikmal : 1) İkmal etme, tamamlama, bitirme 2) Tamamlanma, bitirilme

İstikmal etmek : Tamamlamak

İstiknah : Aslını arama, araştırma

İstikra : Kiralama

İstikraz : 1) Borçlanma 2) Faizle para alma

İstikrazat : Ödünç para almalar, borçlanmalar

İstiksar : 1) Çoğumsama, çok görme 2) Çoğumsanma, çok görülme

İstikşaf : Aslını anlamaya çalışma, keşfe çalışma, keşif çalışması yapma

İstila : 1) Zorla ele geçirme 2) Yayılma, sarma, kaplama

İstilam : Yazı ile bilgi isteme, bilgi isteme

İstilzam : Gerektirme, gerekme

İstilzam etmek : Gerekmek, gerektirmek

İstilzam eylemek : Gerektirmek

İstima استماع : 1) Dinleme, işitme 2) Dinlenilme, işitilme 3) Dinleyerek kabul etme

İstimahe : Yardım isteme, iyilikte bulunulmasını isteme

İstimal : 1) Kullanma, kullanılma 2) Yapılma

İstiman : Aman dileme, aman dilenme

İstimbot : Filika büyüklüğünde buharla (istimle) işleyen deniz teknesi

İstimdad : 1) Meded, yardım isteme 2) İmdat, kuvvet isteme

Tarihvemedeniyet.org

İstimdad etmek : Yardım dilemek

İstimdad olunmak : Yardım istenmek

İstimlak : 1) Mülk edinme 2) Kamulaştırma.

İstimzac : Sorma, öğrenmeye çalışma

İstinad : 1) Dayanma 2) Güvenme, delil sayma

İstinaf : 1) Yeniden başlama 2) Söz başı 3) İlk derece mahkemeleri tarafından sonuçlandırılan bir davanın, bir üst mahkemede görülebilmesi için başvurulan yasa yolu

İstinaf mahkemesi : Birinci derecedeki mahkemelerle temyiz mahkemeleri arasında bulunan ikinci derecedeki yüksek mahkeme

İstinafen : 1) Yeniden başlayarak 2) Bir üst mahkemeye başvurarak

İstinbat : Anlam çıkarma, hükme varma

İstinkaf : Çekinme, çekimser kalma

İstinkaf etmek : Çekimser kalmak, bir hakkı kullanmaktan veya bir görevi yapmaktan çekinmek

İstinsah : Kopya çıkarma, suret çıkarma, yazarak kopya etme

İstintac : 1) Sonuç çıkarma, sonuca varma 2) Sonuç çıkarılma

İstirahat : Dinlenme

İstirdad : 1) Geri alma, alınma 2) Geri isteme

İstirdad edilmek : Geri alınmak

İstirdad etmek : Geri almak

İstirham : 1) Yalvarma 2) Rica etme, dileme

İstirhamname : Rica mektubu

İstirkab : Rekabette bulunma, rakip görme, çekememe

İstisal : 1) Kökünden sökme 2) Kökünü kurutma 3) Ur çıkarma

İstishab : 1) Sahiplenme, sahip çıkma 2) Yanına alma

İstiskal : 1) Yüz vermeme, kötü davranma, hoş karşılamama 2) Birinin varlığından hoşlanmama

İstisna : 1) Ayırma, ayrı tutma 2) Dışında

İstisnaat : 1) Ayırmalar, ayrı tutmalar 2) İstisnalar

İstisnaen : İstisna olarak

İstişar : Yazı ile bildirilmesini isteme

İstişare : Fikir sorma, danışma

İstişhad : 1)Tanık getirme, şahit getirme 2) Örnek gösterme

İstişmam etmek : Anlamak, hissetmek, kokusunu almak

İstitaat : Takat, kudret, güç yetme, güç yeterlik

İstitafat : Yardım istemeler

İstitla : Bir şeyi öğrenmek isteme, araştırma

İstitlaat, istıtlaat : Araştırmalar, bilgi edinmeye çalışmalar

İstitrad : Sırası gelmişken söylenen söz

İstizah : Açıklama isteme

İstizan : İzin isteme, danışma, izin için sorma

İŞ

İşaa : Haber yayma, herkese duyurma

İşaa edilmek : Yayılmak, duyurulmak

İşaa etmek : Yaymak, duyurulmak

İşaat : 1) Yaymalar 2) Haber yaymalar, duyurmalar

İşal : Tutuşturma, alevlendirme

İşar : 1) Haber verme, bildirme, haber 2) Bildirilme, haber verilme

İş'arat : Uyarılar, bildirimler, yazı ile bildirmeler, haber vermeler

İşgal : 1) Meşgul etme, vaktini alma, işte alıkoyma 2) Ele geçirme, elde tutma 3) Oyalama

İşgüder : Maslahatgüzar, bir büyükelçinin temsilci olarak bulunduğu ülke dışına çıkması durumunda ya da o ülkeye gelmesinden önce ona vekalet eden diplomat, işgüder.

İşkal : 1) Güçlük 2) Güçlük çıkarma

İşkal etmek : Güçlük çıkarmak

İşrab : İma, çağrıştırma

İşret : 1) İçki içme, içki alemi 2) İçki 3) Gününü gün etme, safa sürme

İştibah : Şüphe

İştidad : Şiddetlenme, ağırlaşma

İştigal : İlgilenme, uğraşma, meşgul olma

İştihar : Şöhretlenme, meşhur olma, ünlenme

İştika : Şikayet etme, sızlanma

İştika an'il hükkam : Taraflardan birinin mahkeme başkanı veya üyelerinin hüküm ve kararına itiraz etmesi

İştimal : 1) Kapsama, içine alma 2) Çevirme, sarma, kuşatma

İştimam : Koku alma, koklama

İştira : 1) Satın alma 2) Satın alınma

İT

İt'ab : Yorma, zahmete sokma; yorulma

İt'ab etmek : Yormak

İta : 1) Verme 2) Verilme 3) Ödeme 4) Ödenme

İtale-i dest : El uzatma

İtba : Kendine tabi etme, tabi kılma, ardına katma

İtfa : 1) Söndür(ül)me 2) Dindirme 3) Bir borcu azar azar ödeyerek kapatma, ödeme

İthal : Bk. İdhal

İtibar : 1) Saygı gösterme 2) Önemseme 3) Onur, şeref, saygınlık 4) Kararlaştırılmış değer 5) İbret alma 6) Değer verme

İtibar etmek : 1) Değerlendirmek, dikkate almak 2) Saygı göstermek

İtibari : 1) Var sayılan 2) Göz kararı

İtidal : 1) Ölçülü olma 2) Yumuşaklık 3) Uygunluk

İtikad : İnanç, inanış

İtikal : Aşınma, erozyon

İtila : 1) Yükselme 2) Yüksek rütbe sahibi olma

İtilaf : Uyuşma, uzlaşma, anlaşma

İtilafcuyane : Birleştirici, uzlaştırıcı, uzlaşma arayıcı

İtilafkar : Uzlaşmacı, uzlaşıcı, birleştirici

İtimad : 1) Güven 2) Dayanma

İtimadname : Güven mektubu, bir elçinin gönderildiği yerin devlet reisine sunmak üzere götürdüğü itimat mektubu

İtisaf : Baskı, zulüm, haksızlık, yolsuzluk

İtisafat : Haksızlıklar, hak yemeler, yolsuzluklar

İtiyad : Alışma, alışkanlık kazanma, alışkanlık

İtiyad etmek : Alışkanlık kazanmak

İtiyadat : Alışkanlıklar

İtizar : Özür dileme

İtmam : Tamamla(n)ma, bitiri(il)me

İtminan : 1) Emin olma 2) Güvenme, güven duyma, güvence 3) Kesin olarak bilme

İttifak : Birlik olma, sözleşme, uzlaşma

İttifakat : Sözleşmeler, uyuşmalar, anlaşmalar

İttihad : Birlik, birleşme

İttihaz : 1) Kabul, sayma, kabul etme 2) Tasarlama, düşünme

İttika اتقا : Sakınma, çekinme

İttisak : Düzene girme, sıralanma

İttisal : 1) Birleşme, kavuşma 2) Bitişik 3) Yakınlık 4) Birbirine dokunma

İtyan : 1) Söyleme, bildirme 2) İspat 3) Getir(il)me

İY

İyad : 1) Güçlendirme, kuvvetlendirme 2) Güçlendirici

İV

İvaz عوض : Karşılık, bedel

İZ

İza'a : Yitirme, kaybetme

İzac : 1) Rahatsız etme, can sıkma 2) Yerinden koparma

İzacat : Can sıkmalar, rahatsız etmeler

İzafe : 1) Ekleme, katma 2) Karıştırma

İzahen : Açıklayarak

İzale : Giderme, yok etme

İzam اعظام : 1) Yollama, gönderme 2) Büyüt(ül)me; gözde büyütme 3) Abartma

İzam عظام : Büyükler, yüceler, ulular

İzan : 1) Anlayış, kavrayış 2) Söz dinleme, terbiye

İzan etmek : Akıl etmek

İzaz : 1) Ağırlama 2) Saygı gösterme

İzbar : Yazı ile bildirme

İzdiyad : Artış, artma, çoğalma

İzhar : Gösterme, sergileme= İrae, ibraz

İzzet-i nefs : Onur

J

Jurnal : Jurnal, biriyle ilgili olarak yetkililere verilen kötüleme yazısı, ihbar

Tarihvemedeniyet.org

K

KA

Kabetullah : Kabe

Kabil قابل : Mümkün, olabilir, gerçekleşebilir, mümkün olan

Kabil : 1) Soy 2) Gibi, denli 3) Az önce

Kabail : Kabileler, boylar

Kabil-i telif : Bağdaşır, uyuşur

Kabine : Bakanlar Kurulu

Kabl : 1) Önce, evvel 2) Önceki, evvelki

Kablelvuku : Olmadan önce, gerçekleşmeden önce

Kablezzeval : Öğleden önce

Kabza : 1) Sap, elle kavranacak kısım 2) Pençe 3) Avuç dolusu

Kadem : 1) Ayak 2) Adım 3) Yarım arşınlık uzunluk ölçüsü birimi, ayak 4) Uğur

Kadim : 1) Eski 2) Eskiden beri mevcut olan

Kadimden beri : Eskiden, evvelden beri

Kadimen : Eskiden, eskiden beri

Kadir : Güçlü, kudretli

Kaffe : Bütün, tam

Kafil : Kefalet eden, üstüne alan, kefil, üstlenen

Kahir : 1) Kahredici, kahreden, zorlayan 2) Yok edici, yok eden, ortadan kaldıran 3) Ezici, ezen, üstün gelen

Kaide : 1) Kural 2) Temel, esas 3) Usul

Kail : 1) İnanan 2) Söyleyen 3) Razı olan, boyun eğen

Kaim : (Birinin, bir şeyin) yerini tutan, yerine geçen

Kain : Mevcut olan, bulunan, var olan

Kalabend : Kalede yaşamaya mahkum edilmiş

Kalafat : Geminin kaplama tahtaları arasını üstüpü ile doldurup ziftleyerek su geçirmez duruma getirme işi

Kalafat yeri : Gemi ve kayıkların onarıldığı yer

Kala-i Sultaniye : Çanakkale Boğazı

Kalas : Romanya'da bir yer.

Kalb edilmek : Dönüştürülmek, çevrilmek, değiştirilmek

Tarihvemedeniyet.org

Kalb etmek/eylemek : Dönüştürmek, değiştirmek, çevirmek

Kalem-i Mahsus : Özel kalem

Kalil : Az

Kaltaban : 1) Namussuz 2) Şarlatan, yalancı, hileci

Kamaara : Yemen'de bir kaza

Kamaran : Yemen'in batısında Kızıldeniz sahilinde ve Hudeyde'nin biraz kuzeyinde bir ada

Kamil كامل : 1) Tam, kusursuz 2) Olgun

Kamilen : Tümüyle, tamamen

Kanaat : 1) Yetinme 2) Kanma 3) Tahmin, görüş

Kanaat-ı kamile : Tam kanaat

Kanaatbahş : İkna edici, kanaat verici

Kançılar : Elçiliklerde, konsolosluklarda yazı ve evrak işlerini yürüten görevli

Kançılarlık : 1) Kançılar eliyle yönetilen işler 2) Bu işlerin görüldüğü yer

Kançılarya : 1) Elçilik ve konsolosluklarda yönetimle ilgili görevlilerin tümü 2) Bu görevlilerin çalıştığı yer

Kani : İnanmış, kanmış

Kantara : 1) Taş köprü 2) Kemerli bina

Kanun-ı Esasi : Anayasa

Kaplıca : Taneleri ufak bir cins buğday

Kaput : Asker paltosu

Kar-ı âkıl : Akıllı insan işi, akıllı iş

Kar-ı akıl : Akıl işi, akıl karı, akıllı iş

Ka'r قعر : 1) Derinlik 2) Dip

Kar'ı bahr/derya : Denizin dibi, denizin derinlikleri

Karabet : 1) Yakınlık 2) Akrabalık

Karain: İpuçları, karineler, işaretler

Karargir : Kararlaştırılmış

Kararname : 1) Karar yazısı 2) Bakanlar Kurulu yazılı emirleri 3) Atama yazısı

Kargüzar : İşbilir, becerikli, elinden her iş gelen

Kari : 1) Okuyucu, okuyan 2) Köylü

Karib : Yakın

Kariben : Yakında

Kariha : 1) Düşünce gücü 2) Tabiat

Karin : 1)Yakın 2) Elde eden, kavuşan, ulaşan

Tarihvemedeniyet.org

Karine : 1) Karışık bir iş ya da sorunun anlaşılmasına, çözümlenmesine yarayan durum, ipucu 2) Belirti

Karperdaz : 1) İşleri düzene sokan, iş düzenleyen 2) Konsolos, şehbender

Karun nehri : İran'da doğan ve Abadan ile Basra arasında Şattülarap'a karışan bir nehir

Karye : Köy

Kasem : Yemin

Kasır قاصر : 1) Kusurlu 2) Kısa

Kasim : 1) Dağıtan, bölen 2) Ortak 3) Gülen

Kasir : Kısa

Kasirülakl : Kıt akıllı, aklı kısa

Kasr : 1) Kısma 2) Eksiklik

Kasr etmek : Kısmak, geri çekmek

Kasriyyet : Zorlama, zorakilik

Kat : 1) Kesme 2) Kesilme 3) Bitirme, yapma 4) Geride bırakma

Kat-ı nazar : Gözünü çevirme

Kat edilmek : Kesilmek

Kata : Asla, hiçbir vakit

Kataba قعطبه : Yemen'de Taizz'e bağlı bir kaza

Katanya : Sicilya'da bir liman kenti

Katar : 1) Kervan, sürü dizisi 2) Tren

Kat'an, kat'en : Asla, hiçbir vakit, kesinlikle

Katıbe-i ahvalde : Her halükarda

Katıf, Katif : Yer ismi

Kati : Kesin

Katiyyet قطعيت : Kesinlik

Katl : Öldürme

Kav : Kavmantarlarından kurutularak elde edilen, çabuk tutuşan süngerimsi madde

Kavaid : Kurallar

Kavanin : Yasalar, kanunlar

Kavas : Kapıcı, bekçi

Kavi : 1) Güçlü 2) Sağlam

Kaviyyen : Sağlam, güçlü, kuvvetli

Kaviyyüş şekime : Çok mukavemeti, dayanması olan

Kavl : 1) Söz 2) Sözleşme, antlaşma

Kavl-i mücerred : Delilsiz söz

Kavl ve iddia-yı mücerred : Delilsiz, kanıtsız söz ve iddia

Kavmiyye : Kavimle ilgili, etnik

Kayd-ı ihtirazi : Çekince

Kayd-ı ihtiyati : Sakınca

Kaymakam (Kaimmakam) : 1) Birinin yerine geçen, yerini tutan, yerini alan, vekil 2) Kaymakam 3) Yarbay

Kazaقضا : 1) İlahi takdir 2) Kadılık, davaları görme işi, hüküm, hüküm verme 3) Kaza, istenmeden yapılan kötü iş 4) İlçe 5) Yargı, yargılama

Kazib : 1) Yalancı, aldatıcı 2) Yalan, uydurma

Kazibe : Yalanlar

Kaziyye : 1) Dava 2) Mesele, konu

KE

Kebir : Büyük, ulu

Ked : Ev

Keenlemyekün : Sanki yokmuş, hiç yokmuş, hiç olmamış gibi, olmamışçasına

Kefalet : Kefillik

Kefalet-i nakdiyye : Depozito yatırılarak gerçekleştirilen kefalet

Keff : El çekme, vazgeçme

Keff-i yed : Bırakma, el çekme, vazgeçme

Kehrüba : Kehribar

Kehvare (Gehvare) : Beşik

Kelam : Söz

Kelb : Köpek

Kelek : Irmaklarda işleyen ve şişirilmiş tulumlar üzerine kurulan bir çeşit sal

Kelevvel : Önceki gibi, eskisi gibi

Kelimat : Kelimeler

Kemafissabık : Eskiden olduğu gibi

Kemahiye کماهی : Olduğu gibi

Kemahiye hakkıha کماهی حقها : Hakkıyla, gerektiği gibi

Kemakan : Eskiden olduğu gibi

Kemal : 1) Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik 2) En yüksek değer, mükemmellik

Kemal-i : Büyük bir

Kemal-i germi (germiyyet) ile : Hararetle, harıl harıl

Kemal-i ihtimamla : Büyük bir özenle

Kemal-i hulusla : Büyük bir içtenlikle

Kemal-i tehalükle : Can atarak, büyük bir istekle

Kemanyenbağı : Gerektiği gibi

Kemine : 1) Çok az, eksik 2) Zavallı

Kemiyyet : 1) Nicelik 2) Sayı

Kemterane : Bendeniz haddim olmayarak

Kenan كنعان : 1) Kenan toprakları, Filistin, Yakup ve Yusuf Peygamberlerin Filistin topraklarındaki yurdu. 2) Erkek adı

Keraste : Kereste

Kerek : Ürdün'de sancak merkezi

Kerem : 1) Cömertlik, bağış 2) Soyluluk

Kerime : Kız çocuğu

Kesan : Kişiler, kimseler, insanlar

Kesb : 1) Çalışarak kazanma 2) Elde etme, edinme, kazanma

Kesb-i fahr eylemek : Kıvanç duymak

Kesb-i ıttıla : Bilgi edinme

Kesb-i vukuf etmek : Öğrenmek, haberdar olmak, bilgi sahibi olmak

Kesir : Çok, bol; sık

Kesr : Bozma, kırma

Kesret : Çokluk, bolluk, yoğunluk, kalabalık

Keşfiyyat : Keşifler

Keşide : 1) Çekilmiş, çekiliş, çekilme, çekmiş 2) Yazılmış

Keşide edilmek : Çekilmek

Keşide etmek : Çekmek

Keşşaf : 1) Keşfeden, meydana çıkaran 2) Çözen 3) İzci 4) Keşif kolu

Ketebe : Katipler, yazıcılar

Ketm etmek : Gizlemek

Keyfemayeşa : Dilediği şekilde, nasıl isterse, istediği gibi

Keyfiyyat : 1) Nitelikler, keyfiyetler 2) Meseleler, konular

Keyfiyet : Mesele, sorun, durum

Kezalik : Yine, aynı şekilde

Tarihvemedeniyet.org

KI

Kıdem : Eskilik, kıdem

Kıla : Kaleler, surlar

Kılağuz, Kılavuz : Kılavuz, rehber

Kıllet : 1) Azlık 2)Kıtlık

Kılükal : Dedikodu

Kıraat : Okuma

Kırtasi : Kağıt ile ilgili

Kısm : Bölüm, kısım, parça

Kısm-ı azam : Büyük kısım

Kıssa : 1) Hikaye 2) Rivayet 3) Olay

Kıstülyevm : 1) Çalışılmayan günler için yapılan kesinti 2) Aylık maaşın bir günlük kısmı

Kıta : 1) Parça, tane 2) Ülke 3) Büyük kara parçası

Kıtaat : 1) Kıtalar 2) Ülkeler 3) Askeri birlikler

Kıtal : Toplukıyım; vuruşma, savaş, birbirini öldürme

Kıyam : 1) Kalkışma, başlama 2) Ayaklanma, isyan

Kıyam etmek : 1) Ayağa kalkmak 2) Başkaldırmak, isyan etmek, ayaklanmak 3) Kalkışmak, girişmek 4) Hareket etmek, yola çıkmak

Kıymet-i itibariyye : İtibari değer, devletçe kabul edilen değer, fiyat

Kızılkaya : Pazarvadan olarak da bilinen nahiye

Kİ

Kifayet etmek : Yeterli olmak

Kiram : 1) Cömertler 2) Kerem sahipleri, yüce insanlar

Kiraren : Tekrar tekrar

Kise : 1) Kese, torba 2) Para kesesi 3) Parasal güç

Kitabet : 1) Katiplik 2) Yazma, kaleme alma

Kiyaset : Uyanıklık, kıvrak zekalılık

Kizb-i mahz : Halis, saf, su katılmamış yalan

KO

Kocabaşı : Köy ihtiyar heyetinin başı, muhtar

Tarihvemedeniyet.org

Kolağası : Osmanlı ordusunda yüzbaşı ile binbaşı arasında yer alan rütbe, deniz önyüzbaşısı, kıdemli yüzbaşı

Komisyon : 1) Encümen, komite 2) Bir işte aracılık yapan kimseye bırakılan yüzdelik, simsariye

Komodor : Albay yetkisinde deniz subayı

Konsolato : Konsolosluk

KU

Kulle : 1) Doruk, zirve 2) Kule

Kulub : Kalpler

Kumpanya : Daha çok yabancı sanayi, ticari ortaklık

Kura قرى : Köyler

Kurb : 1) Yakınlık 2) Yakın

Kurbiyyet : Yakınlık

Kurena : Yakınlar

Kurena-i padişahi/şehriyari : Padişahın yakınlarında bulunan kimseler, mabeyinciler, padişah yakınları

Kurretülayn : 1) Göz nuru 2) Su teresi 3) Parlak, ışıklı, nurlu

Kutn : Pamuk

Kutni : 1) Pamuk ile ilgili 2) İpek ve pamuk karışımlı entarilik

Kutniyye : 1) Pamuk ile ilgili 2) İpek ve pamuk karışımlı entarilik

Kutr : Çap

Kuud : Oturma

Kuva : Kuvvetler, güçler

Kuvve : 1) Güç, kuvvet 2) Düşünce, niyet 3) Yetki 4) Özellik 5) Duygu, duyu 6) Kabiliyet

Kuvve-i icraiyye : Yürütme gücü, icra gücü

Kuvve-i muharrike : Hareket ettirici güç

Kuvve-i teşri’iye : Yasama gücü

Kuyud : 1)Kayıtlar 2) Bağlar 3) Koşullar, şartlar, kayıtlar, istisnalar

Kuyud-ı ihtirazi : Çekinceler, bir sözleşmede belirli konularda serbest kalmak isteyen tarafın bu konudaki beyanı ve ileri sürdüğü koşullar

Kuyud-ı kadime : 1) Eski kayıtlar 2) Arşiv Müdürlüğü

KÜ

Kübera : Büyükler, ulular

Külbe كلبه : Kulübe

Külfet : Zahmet, sıkıntı

Küll: Bütün, tüm

Külli : 1) Umumi, genel, bütün 2) Çok

Külliye, Külliyet : 1) Umumilik, bütünlük 2) Çokluk, bolluk 3) Çok 4) Bütün, genel

Külliyen : Tümüyle, tamamen

Küll ü yevm : Her gün

Küşad : Açma

Küttab : Katipler, yazıcılar

Küul : Alkol, ispirto

Küulliye : Alkol ile ilgili, alkol gibi

L

Laakal : En azından, hiç olmazsa

La'alettayin : Rasgele, gelişigüzel

La ve naam : Hayır ve evet (çok zaman hiçbir fikir söylenmediğini bildirme makamında kullanılır)

Labis : Giyen, giyinen, giyinmiş

Labis olmak : Giymek, giyinmek

Labüdd : Lazım, gerekli, zaruri

Lafz لفظ : Söz

Lafzi : Boş söz, laf, söz

Lahic (Lahec) : Yemen'de Aden'e yakın bir kasaba

Lahik : 1) Varan, yetişen, katılan 2) Eklenen 3) Yenisi 4) Sonradan atanan

Lasiyyema : Özellikle

Layenkati : Kesintisiz, sürekli

Layetezelzel : Sarsılmaz

Layık : Liyakatli, yaraşır

Layih : 1) Parlak, parlayan 2) Ortada, aşikar, açık seçik 3) Hatıra gelen

Layiha : Tasarı

Ledelhace : İhtiyaç zamanı, gerektiği zaman

Ledel istiknah : (Doğruluğunu) araştırma, araştırılma

Lede : iken, sırasında, zamanı

Ledelmüzakere : Görüşme sırasında

Ledettaharri : Araştırıldığı zaman

Leff : Zarf içine koyma

Leffen : Zarf veya mektup içine koyarak

Lehaz : 1) Göz ucu 2) bakım, bakış açısı

Leim : Alçak, adi, aşağılık

Lenger : Gemi demiri, çapa

Lenger mahali : 1) Demirleme yeri, liman 2) Demirleme 3) Demirleme ücreti

Lengerendaz : Demir atan, demirli (gemi)

Lengerendaz olmak : Demir atmak, demirlemek

Levazım : 1) Lazım olan şeyler, gerekli olan şeyler, araç gereçler 2) Askeri gereksinimler

Levha : Yazılı veya resimli plaka

Levs : Pislik, kir

Leyte lealle : Savsaklama, bugünün işini yarına bırakma

Li ecl لاجل : -den dolayı, için, maksadıyla

Li eclilmaslaha : İş için

Li eclil mualece : Tedavi için, tedavi maksadıyla

Li eclilmuhakeme : Muhakeme için, mahkeme için, yargılama için

Li'eclittenezzüh: Gezinti amacıyla, gezme maksadıyla

Lihaz : 1) Düşünme 2) Uyma, göz önünde tutma, riayet etme

Limaslahatin : İş için, iş gereği

Lisan-ı maderzad : Ana dili

Liva : 1) Bayrak 2) Sancak 3) Tugay 4) Tuğgeneral

Liyakat : 1) Layık olma, değerlilik, yararlılık 2) Erdem, hüner

Liyakatli : Başarılı, yetenekli, değerli

M

MA

Ma'a مع : ile, birlikte

Ma'kule معقوله : Akla uygun, akla yatkın

Maada : -den başka

Maadin : Madenler

Maahaza : Böyle iken, bununla birlikte

Maal memnuniye : Memnuniyetle, memnunlukla

Maa-ma-fih : Bununla beraber, böyle iken, böyle ise de

Maan : 1) Birlikte, beraber 2) Akabe'nin biraz kuzeydoğusu'nda bugünkü Ürdün toprakları içinde bir sancak.

Maarif : 1) Bilgiler, bilimler 2) Kültür 3) Milli Eğitim Bakanlığı

Maaşat : Aylıklar, maaşlar

Maatteessüf : Üzülerek, ne yazık ki

Maazalik : Bununla birlikte

Maazallah : Allah'a sığınırım, Allah korusun, Allah esirgesin, Allah saklasın

Mabad : Sonraki, devamı, aşağıdaki, ilerdeki

Mabadı var : Devam edecek, sürecek, arkası var

Mabeyn : 1) Harem ile selamlık daireleri arasındaki geçiş odası 2) Padişah ile devletin gelenlerinin görüşmelerini sağlamakla görevli saray dairesi, mabeyin 3) Padişahın bulunduğu saray

Mabeyn kitabeti : Mabeyin katipliği

Mabeyn-i hümayun : Padişahın saraydaki kabul dairesi, sarayda padişahın hususi olarak erkekleri kabul ettiği daire

Madde : 1) Madde 2) Asıl, cevher 3) Cisim 4) Konu

Madde be madde : Madde madde, bendbend

Mader : Anne, ana

Maderzad : Anadan doğma, doğuştan

Madud : Muayyen, belli; sayılı

Madud olmak : Sayılmak, değerlendirilmek, kabul edilmek

Madum : Yok, mevcut olmayan, yok olmuş

Madun : Alt, aşağı, aşağıda, rütbece aşağıda, ast

Mafat : Geçip giden, elden çıkan, kaybolan

Mafevk : 1) Üst, üzeri, yukarı 2) Amir, şef, rütbece yukarı

Mafizzamir : İçteki, yürekteki, gönüldeki

Mafüvv : 1) Affedilmiş 2) İstisna edilmiş, ayrı tutulmuş

Mağaza : 1) Büyük dükkan 2) Eşya ve yiyecek deposu

Mağruk : 1) Batık, batmış 2) Boğulmuş

Mağsub : Gasp edilmiş, zorla alınmış, el koyulmuş

Mahal : 1) Yer 2) Gerek, lüzum

Mahallat : Mahalleler

Mahalli : 1) Yerel 2) Yerli

Mahalliye : Yerel, yerli

Mahasal : Sonuç, netice, ele geçen

Mahazir : Mahzurlar, sakıncalar

Mahbub(e) : Sevilen, sevgili

Mahdud : 1) Sınırlı 2) Kısıtlı 3) Belirli 4) Sınırları belirli mülk

Mahdum : Oğul, evlat

Mahfi : Gizli, saklı

Mahfuz : 1) Saklanmış, saklı, korunmuş 2) Ezberlenmiş

Mahi : Yok eden, mahveden

Mahiyye : Aylık

Mahiyyet : 1) Asıl, iç yüz, temel özellik 2) Kendilik

Mahki : Hikaye edilmiş

Mahkuk : Hakk olunmuş, hakk edilmiş, kazılarak yazılmış

Mahlu : Tahttan indirilmiş

Mahlulat : Devlete kalan miras

Mahlul(e) : 1) Eriyik 2) Çözülmüş, dağıtılmış

Mahlut : 1) Karışık 2) Karışım

Mahmi : 1) Koruyan, himaye eden, hami 2) Korunan

Mahmiye : Koruma, himaye etme

Mahmul : Yüklü

Mahmul etmek : Bağlamak, yüklemek, ilişkilendirmek

Mahrec : 1) Çıkış yeri, çıkış kapısı 2) Dışarı çıkacak, huruc edecek

Mahrek : Yörünge

Mahrem : 1) Haram 2) Çok samimi olan, teklifsiz dost 3) Gizli

Mahrukat : Yakacak, odun, kömür gibi yakılacak şeyler, yakacaklar

Mahsub : 1) Hesaplanmış, hesaba alınmış 2) Avans kapatma

Mahsub etmek : Hesap etmek, hesaba geçirmek

Mahsuben : 1) Hesaba dahil edilerek 2) Avans olarak

Mahsulat : 1) Ürünler 2) Tarım ürünleri

Mahsulat : 1) Ürünler 2) Tarım ürünleri

Mahsur : 1) Sarılmış, kuşatılmış 2) Sıkıştırılmış

Tarihvemedeniyet.org

Mahsus محسوس : 1) Hissedilen, duyulan, algılanan 2) Ortada, açık, aşikar

Mahsus(a) محصوص : 1) Özel, müstakil, hususi, bağımsız, özgü 2) Layık 3) Bağımsız, müstakil 4) Özellikle 5) İsteyerek, bile bile, kasıtlı, bilerek 6) Şakacıktan, yalandan

Mahsusat : Gözle görülen şeyler, hissedilenler, algılananlar

Mahsusen : Özellikle, özel olarak, bile bile

Mahtum : Mühürlü

Mahud : 1) Sözleşilen, ahit yapılan 2) Sözü geçen, anılan

Mahüvelhakk ما هوالحق : Gerçek olan, hak olan

Mahv : 1) Yok etme 2) Yok olma 3) Ortadan kaldır(ıl)ma 4) Dağıtma, perişan etme

Mahz : 1) Su katılmamış, halis, saf, tam 2) Sırf, sadece

Mahza : 1) Ancak, yalnız, tek, sade 2) Halis, katkısız, tam

Mahzunane : Hüzünlü olarak, mahzun mahzun

Mahzur : Sakınca

Mahzur görmek : Sakıncalı bulmak

Mahzuz : Haz almış

Mahzuz olmak : Haz duymak

Mahzuziyyet : Hoşlanma, haz alma

Mail : 1) Eğik, eğimli 2) İstekli, eğilimli

Mail-i inhidam : Yıkılmaya yüz tutmuş

Maişet : Geçim, dirlik, yaşama, yaşayış

Maiyyet : 1) Birlik, beraberlik, arkadaşlık 2) Emir altında bulunanlar

Maiyyet memuru : Valinin yanında çalışan stajyer memur.

Maiyyet vapuru : 1) Kıyı ve ada valilerine tahsis edilmiş gemi 2) Elçilik gemisi

Makal : 1) Söz 2) Söyleme, söyleyiş

Makamat : 1) Makamlar 2) Meclisler

Makam-ı aid : Yetkili makam

Makam-ı çakeranem : Benim makamım

Makam-ı mualla : 1) Yüce makam, yüksek makam 2) Sadrazam ve şeyhülislam makamı

Makasıd : Maksatlar, amaçlar

Makbere : 1) Mezar 2) Mezarlık

Makbul(e) : 1) Kabul edilmiş 2) Alınmış 3) Beğenilen, hoşa giden

Makderet : Güç, kuvvet

Makis مقيس : Kıyaslanabilir, benzetilebilir, kıyas edilebilir

Makriköy : Bakırköy

Tarihvemedeniyet.org

Makrun : 1) Yakın 2) Ulaşmış, kavuşmuş

Makrun-i müsaade : İzin almış

Maksud : İstek, kast edilen

Maksur : 1) Kısaltılmış 2) Alıkonulmuş

Maktu(a) : 1) Kesik, kesilmiş 2) Tek fiyat, pazarlıksız fiyat 3) Götürü 4) Sabit

Maktua : Küpür

Maktuan : Toptan, götürü olarak

Makule مقوله : Takım, çeşit, soy, kategori

Makus : 1) Ters çevrilmiş, ters yüz edilmiş, baş aşağı getirilmiş 2) Ters, zıt 3) Uğursuz 4) Yansıyan, akseden

Makusen : Tersine, aksine

Malayutak : Güç yetmez, dayanılmaz

Malik : Mal sahipleri

Malikiyyet : Sahiplik, malik olma

Malulin : Sakatlar, maluller

Malume : Bilinen, malum, belli

Mamafih : Bununla birlikte

Mamulat : Yapılanlar, üretilenler, imal edilenler, ürünler

Mamuretülaziz : Harput, Elazığ

Mamuriyyet : Bayındırlık, mamurluk

Manaمانا : Benzeyen, benzer

Manen : 1) Manaca, anlamca 2) Ruhça 3) Gönülden

Mani معنى : Mana, anlam

Mania : 1) Engel 2) Güçlük, zorluk

Mansıb : 1) Devlet görevi, devlet hizmeti, devlet makamı 2) Makam

Mansub : 1) Atanmış 2) Konulmuş

Mantuk : 1) Söylenilmiş 2) Söz

Manzur : Nazar olunan, bakılan, görülen

Manzur olmak : Görülmek, göze çarpmak

Manzur-ı ali-i hazret-i padişahi buyurulmak : Padişaha arzedilmek

Maraz : Hastalık

Marifet : 1) Bilgi, biliş, bilme 2) Beceri, ustalık 3) Aracı, vasıta

Marifetiyle : Aracılığıyla, vasıtasıyla

Marrüzzikr : Yukarıda bahsi geçen, yukarıda anılan

Maruf : 1) Bilinen, belli 2) Meşhur, tanınmış, ünlü

Maruffiyet : Bilinme, tanınma, ünlülük

Maruz : Sunma, arz etme

Maruza : 1) Sunulmuş, arz edilmiş 2) Yüzyüze olan 3) Anlatılmış, söylenilmiş

Maruzat : 1) Sunulanlar, anlatılanlar 2) Ricalar

Maruz-ı çaker kemineleridir ki : Hiçbir değeri olmayan ben kulunuzun dileğidir ki

Marülarz : Yukarıda sunulan, adı geçen

Marüzzikr : Yukarıda anılan

Marzi, marziyye : Razılık, beğenilme, beğenme

Masarif : Harcamalar, masraflar

Masdar : Çıkış yeri, kaynak

Maskat : Maskat şehri (Umman'da)

Maslahat : 1) Durum, husus 2) İş 3) Barış, huzur

Maslahatgüzar : Büyükelçi adına işleri yürüten devlet görevlisi, bir büyükelçinin temsilci olarak bulunduğu ülke dışına çıkması durumunda ya da o ülkeye gelmesinden önce ona vekalet eden diplomat, işgüder.

Masnuat : 1) Yapılmış şeyler, sanat ürünleri 2) Yapma şeyler, uydurma şeyler, düzmeceler

Masraf مصرف : Harcama, gider

Masruf : 1) Harcanmış 2) Çevrilmiş 3) Döndürülmüş

Masruf olmak : Harcanmak

Masrufi : Harcanmışlık

Mass : Emme

Massa : Emici

Masun : 1) Korunmuş, saklanmış 2) Sağlam

Masuniyet : 1) Korunmuşluk 2) Dokunulmazlık

Maşiyen : Yürüyerek, yayan

Matbua : Gazete, kitap, dergi gibi basımevinde basılarak hazırlanmış şeyler, basma

Matbuat : 1) Basın 2) Basılı eserler

Matlab(e) : 1) İstek 2) Konu, mesele

Matlub : Talep edilen, istenilen; alacak

Matuf : Yönelmiş, eğilmiş

Matufünaleyh : Bağlaç,bağlaçlı kelime

Matviyyen : Bir şeyin içine sararak, dürerek, sarılı*

Mavera : 1) Ötesinde, ardında 2) Ahiret, öbür dünya

Maune : Mavna

Mavna : 1) Gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan, güvertesiz büyük tekne 2) Büyük, üç köşe yelkenli yük gemisi

Maya(e) : 1) Para 2) Sermaye 3) Maya 4) Asıl, esas, öz 5) Güç 6) Bilgi 7) Yaratılış

Mazarrat : Zararlar, ziyanlar

Mazbata : Kararname, tutanak

Mazbut(e) : 1) Zapt edilmiş, ele geçirilmiş 2) Yazılmış, yazıya geçirilmiş, zapta geçirilmiş

Mazeret معذرت : Özür

Mazhar مظهر : 1) Ortaya çıkış yeri, görünme yeri 2) Nail olma, şereflenme

Mazhar olmak : Karşılaşmak, nail olmak, şereflenmek

Mazhar-ı kabul olmak : Kabul görmek, kabul edilmek

Mazhariyyet : Mazhar olma, kavuşma, nail olma, şereflenme

Maziyadetin : Fazlasıyla

Mazmun : Anlam

Maznun : 1) Zan altında 2) Sanılan, zannedilen 3) Sanık

Mazruf : 1) Kaba konulmuş, kaba konulan 2) Kılıflı 3) Zarflı kağıt

Mazrufen : Zarflı olarak, kap içinde

Mazul : Azledilmiş, göreden alınmış

Mazuliyyet : Görevden alınmışlık, azledilmişlik, mazullük

Mazur : Özürlü, mazur, mazereti olan, mazeretli

Mazur görmek : Kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek

ME

Meal : 1) Anlam, mana 2) Sonuç, netice

Measir مأثر : 1) Güzel eserler 2) İşaretler

Mebadi : İlkeler, prensipler; başlangıçlar

Mebaliğ : 1) Paralar 2) Tutarlar, meblağlar

Mebani : Yapılar, binalar

Mebde : Başlangıç

Mebhas : 1) Bölüm, fasıl 2) Konu

Mebhuse : Bahsedilen, söz edilen

Mebhusünanh : Bahsolunmuş, sözü geçmiş

Mebhut : Şaşkın, şaşırmış

Mebhut olmak : Şaşırmak

Meblağ : 1) Para 2) Tutar

Mebni : 1) –den dolayı, -den ötürü 2) –e dayanan 3) Bina edilmiş

Mebruk : Tebrik edilesi, kutlu

Mebsuta : 1) Yayılmış, açılmış 2) Enikonu anlatılmış

Mebsuten : Enikonu, uzun uzadıya

Mebus : 1) Gönderilmiş 2) Milletvekili

Mebzul : Bol, çok

Mecari : Su yolları, su yatakları, mecralar

Meccanen : Parasız olarak, bedava

Mechul : Bilinmeyen, bilinmez

Mecidi : Osmanlı nişanlarından birisi

Meclis-i hass-ı vükela : Bakanlar Kurulu toplantısı, kabine toplantısı

Meclis-i idare : İdare meclisi, yönetim kurulu

Meclis-i Umumi : Genel meclis, genel kurul, Meclis-i Mebusan

Meclis-i Vükela : Bakanlar Kurulu

Meclub : Tutkun, taraftar

Mecmu : Toplanmış, bir araya getirilmiş, tümü, hepsi

Mecmua : 1) Toplanmış, bir araya getirilmiş 2) Mecmua 3) Dergi

Mecnunane : Mecnunca, çılgınca, delice

Mecra : 1) Yol, güzergah 2) Su yolu, su yatağı 3) Cereyan şekli

Mecruh : Yaralanmış

Mecruhin : Yaralılar

Meczum : Kesin karar verilmiş

Medar : 1) Etrafında dönülen nokta 2) Yörünge 3) Araç, vasıta, vesile, sebep 4) Yardımcı

Medayin : 1) Şehirler, kentler 2) Eskiden Dicle kenarında kurulmuş yedi şehir

Medayin-i Salih : Medine yakınlarında bir kent

Medd : Suların yükselmesi

Medd ü cezr : Gelgit, medcezir

Meded : 1) Yardım 2) İmdat 3) Eyvah, aman aman

Medeni : 1) Şehirli 2) Medineli 3) Uygar, görgülü

Medfen : Mezar, gömme yeri, kabir

Medhal : Giriş

Medhaldar : Bir işe karışmış olan, parmağı olan

Medhaldar : Bir işte parmağı olan, müdahalesi olan, karışmış olan

Medhaldar olmak : Müdahalesi olmak, ilgisi olmak

Medid(e) : Uzun, çok uzun

Medine-i Münevvere : Medine şehri

Medium filum aquæ : Terra firma, kara, yeryüzünün karar kısmı, toprak

Medlul : 1) Kanıt gösterilen 2) Delalet olunan 3) Anlaşılan

Meduvv : مدعو : Davetli

Meduvven : مدعواً : Davet edilerek, çağrılarak

Medyun : Borçlu

Mefhum : 1) Anlaşılmış 2) Kavram

Mefkud : Kayıp, yok olmuş

Mefkudiyyet : Yokluk, bulunmama

Mefkure : Ülkü, ideal

Mefkureci : Ülkücü

Mefsedet : Bozgunculuk, fesat

Mefsedetkarane : Fesat çıkarıcı

Mefsuh : 1) Feshedilmiş, yürürlükten kaldırılmış 2) İptal edilmiş

Mefsuhiyyet : Fesh edilmiş olma, iptal edilmiş olma

Meftur : Umutsuz, bezgin, bitkin, bıkkın

Mefturiyyet : Umutsuzluk, bezginlik, bitkinlik, bıkkınlık

Meger : Meğer, oysa ki, halbuki, olsa olsa, ancak

Megerki : 1) Oysa, meğer 2) Dışında, -den başka

Mehafil-i resmiyye : Resmi çevreler

Mehakim محاكم : Mahkemeler

Mehalik : 1) Tehlikeli işler 2) Tehlikeli yerler

Mehamm : Önemli/gerekli/düşündürücü şeyler

Mehcur(e) : 1) Uzak düşmüş, uzaklaşmış 2) Terk edilmiş

Mehl : Süre tanıma, mehil

Mehmaemken : Olabildiğince, mümkün olabilidği kadar, mümkün olduğu kadar

Mehuz : Alınmış, alma

Mekari : Kiralık yük hayvanı

Mekatib-i aliye : Yüksekokullar

Mekatib-i ibtidaiyye : İlkokullar

Mekel : Arpalık

Meknuz : 1) Yere gömülmüş, gömülü, toprak altında 2) Hazineye gizlenmiş, hazinede saklı

Mekran : Mekran (İran'da)

Mekri (Meğri) : Fethiye kazası

Meks: Durma, duraksama

Meksub(e) : 1) Kazanılmış, elde edilmiş 2) Öğrenilmiş

Mekşuf(e) : 1) Keşfedilmiş 2) Açık, aşikar, belli

Mektubi : Mektupçu, kalem müdürü

Mektubi kalemi : Bakanlık ve valiliklerde yazı işleriyle ilgili büro

Mektume : Gizli, saklı, gizlenmiş

Mektumiyyet : Gizlilik

Mekulat : Yiyecekler

Melanet : Lanet ettirecek iş veya davranış

Melanetkarane : Lanet ettirecek kadar

Melaz : Sığınak, sığınacak yer

Melbusat : Giysiler, giyecekler

Melce : Sığınak, sığınma yeri

Melfufi : Zarf veya mektup içine konmuş, sarılmış

Melhuz : Düşünülmüş, öngörülmüş, ihtimal verilmiş, hatıra gelen, olabilen

Melhuzat : Düşünülenler, öngörülenler, ihtimal verilenler

Meluf : 1) Alışmış, alışık 2) Huy edinmiş

Melun : 1) Lanetlenmiş 2) Lanet olası 3) Kovulmuş

Melzum : Gerek görülmüş

Memalik : 1) Ülkeler, memleketler 2) Bir devletin toprakları

Memalik-i Mahrusa-i Şahane : Osmanlı Ülkesi

Memat : Ölüm

Memduh(a) : Övülmüş, methedilmiş

Memhur : 1) Mühürlü 2) Yeniçeri bordrosu

Memlaha : Tuzla

Memlukane : 1) Köle gibi, köleye yakışır biçimde 2) Bendeniz

Memnua : Yasak edilmiş, yasak

Memnuiyyet : Yasaklanma, yasaklılık

Memorandum : Muhtıra, nota

Memul : 1) Umma, umulma, umulan, beklenilen, beklenen 2) Umut

Memul etmek : Ummak, beklemek

Memurin : Memurlar, görevliler

Tarihvemedeniyet.org

Memurin-i mülkiye : Mülkiye memurları

Memuriyyet : Memurluk, memuriyet, görev

Men': 1) Engelleme, önleme, mani olma, izin vermeme, bırakmama, durdurma, alıkoyma 2) Engel olunma, alıkonulma 3) Yasaklama 4) Yasaklanma

Menaat مناعت : 1) Güçlük, zorluk 2) Sarplık, geçit vermeme

Menabi : Kaynaklar, menbalar

Menafi : Çıkarlar, menfaatler, yararlar

Menafi-i umumiye : Genel çıkarlar

Menatık : Bölgeler, mıntıkalar

Menba : Kaynak; pınar

Mendirek : Dalgakıranla yapılmış liman

Menfur(e) : İğrenç, nefret uyandıran

Menguş : Küpe

Menhiyyat : Dince yasaklananlar

Menhus(e) : Uğursuz

Menkul : 1) Nakledilmiş, taşınmış 2) Anlatılan, rivayet edilen, ağızdan ağza dolaşan

Menkuş : Nakışlı, işlemeli

Mensup : Ait, bağlı, nispet edilen

Menut : Bağlı

Menzile : Derece, rütbe

Mer'i : Görülen, gözle görülen

Mer'i : 1) Saygı duyulan, riayet edilen 2) Yürürlükte olan

Merakıd : Mezarlar

Merakib : Taşıtlar, araçlar

Merakib-i bahriyye : Vapurlar, gemiler, deniz nakil vasıtaları

Merakiz : Merkezler

Meram : Maksat, amaç

Merbut : 1) Bağlı 2) Bitişik 3) Ekli, ilişik

Merbutat : Bağlı şeyler

Merbutiyet : Bağlılık

Merci : 1) Başvuru yeri 2) Başvurulacak kişi, otorite

Mercu : 1) Umulan 2) Rica edilen

Merhune : Bağlı

Meriyyet : Yürürlük

Meriyyülicra : Uygulanma, yürürlüğe konulma

Merkad : Mezar, kabir

Merkez : Tarz, usül

Merkum : Adı geçmiş

Merkumun : Adı geçenler

Mersa : Liman

Mersul : Gönderilmiş, yollanmış

Mertebe : 1) Derece, basamak 2) Rütbe 3) Miktar

Mervi : Rivayet olunan, işitilen, sağlam olarak bilinmeyen

Mesabe مثابه : 1) Kadar 2) Derece

Mesağ : İzin

Mesaha : Ölçüm, ölçme

Mesai مساعى : Çalışma, çalışmalar

Mesaib : 1) Musibetler, felaketler 2) Uğursuzlar, mendeburlar

Mesail : Meseleler

Mesalih مصالح : İşler (Maslahatın çoğulu)

Mesbuk : 1) Geçmiş 2) Geride kalmış 3) Geride bırakılmış 4) Önde bulunan

Mesbukülhidme : Hizmeti geçmiş, emeği geçmiş

Mesdud : 1) Set çekilmiş 2) Kapalı, kapanmış 3) Tıkalı

Meserret : Sevinç

Mesken : Konut

Meskene : Halep'in doğusunda Esad baraj gölü kıyısında yerleşim yeri

Meskun : 1) Yerleşim yeri 2) Ev 3) Yerleşilmiş, iskan edilmiş

Meskut : 1) Söylenmemiş 2) Suskun kalınmış

Meslek : 1) Yol, gidiş, tutum 2) Sistem 3) Meslek, iş güç 4) Uğraşı alanı

Mesmu : İşitilen, duyulan

Mesmuat : İşitilenler, duyulanlar

Mesned : 1) Dayanak 2) Derece, rütbe 3) Mevki, makam

Mesrudat : Söylenenler, anlatılanlar

Mesruka : Çalınmış, çalıntı

Mesrur : Sevinçli

Mesruriyyet : Sevinç, sevinme

Mess : 1) Yapışma, değme, dokunma, el sürme 2) Meydana gelme

Mess etmek : İçinde çekmek, soğurmak

Mestur مسطور : Yazılı, yazılmış, çizilmiş, satırlandırılmış

Mestur(e) مستوره : Örtülü, kapalı, gizli

Mesud : 1) Mutlu, bahtiyar 2) Kutlu

Meşagil : Uğraşılar, meşguliyetler

Meşakkat مشقت : Sıkıntı, güçlük, zahmet

Meşakkat مشقات : Sıkıntılar, güçlükler

Meşahir مشاهير : Ünlüler, meşhurlar

Meşayih : Şeyhler

Meşgale : Uğraşı, iş güç

Meşgul : 1) Uğraşan, ilgilenen 2) İşgal edilmiş, tutulmuş 3) Dalgın

Meşguliyet : Uğraşı, iş güç

Meşhud : Görülen, görülmüş

Meşhudat : Görülenler, gözle görülenler

Meşihat : 1) Şeyhlik 2) Şeyhülislamlık payesi

Meşkuk : Şüphe götürür

Meşkukiyyet : Kuşku götürme

Meşreb : 1) Yaratılış, huy, karakter, tabiat, yaşama tarzı 2) İçecek şey

Meşru(a) : Yasal

Meşrubat : İçecekler

Meşrubat-ı küuliye : Alkollü içkiler

Meşrufat : Döşemelik eşya, döşeme

Meşruh : 1) Açıklanmış 2) Enikonu anlatılan

Meşrut : Koşullu, şartlı, şart koşulmuş, şarta bağlı

Meşum : Uğursuz, şom

Meşveret : Danışma

Metalib : İstekler, talepler

Metanet : Sağlamlık, dayanıklılık

Metbu : Uyulan, tabi olunan

Metbua متبوعه : Kendisine tabi olunan, uyulan

Metbu-i müfahham : Hükümdar

Metbuiyyet : 1) Tabiilik, uyrukluk 2) Egemenlik, hakimiyet, hükümranlık

Metin : Sağlam, dayanıklı

Metrukat : 1) Terk edilenler, bırakılanlar 2) Miras

Metruk(e) : Terk edilmiş, bırakılmış

Mevadd : 1) Metinde konu bildiren kısımlar 2) Kanunlar, nizamlar, hususlar 3) Maddeler, cisimler 4) Konular, işler

Mevadd-ı ibtidaiyye : İlkel maddeler, ham maddeler

Mevadd-ı infilakiyye : Patlayıcı maddeler

Mevadd-ı küuliyye : Alkollü maddeler

Mevadd-ı münderice : İçinde bulunan maddeler

Mevadd-ı nariyye : Ateşli maddeler

Mevaid : Söz verilen yerler, söz vermeler, vaatler

Mevakıf : Duraklar, durulacak yerler

Mevakıt : Belirlenmiş vakitler, randevu saatleri

Mevani : Engeller

Mevaşi : Etinden sütünden yararlanılan hayvanlar, büyükbaş ve küçükbaş türü hayvanlar

Mevazi : Yerler, mevziler

Mevcude : 1) Bulunan, hazır olan 2) Varlık

Mevdu : Emanet edilmiş, üstüne verilmiş, tevdi olunan, bırakılmış

Mevdu olmak : Bırakılmak

Mevdua : Emanet edilmiş, bırakılmış

Meveddet : Sevgi

Mevfur : Bol, çok

Mevhum : Kuruntuya dayalı, aslı esası yokken zihinde kurulmuş, canlandırılmış

Mevhumat : Kuruntuya dayalı şeyler

Mevhume : Hayal, kuruntu, vehim

Mevki : 1) Yer 2) Taşıtlardaki yolcu oturma yeri, sınıfı 3) Durum, konum 4) Makam

Mevkif : Durak, istasyon

Mevki-i müstahkem(e) : Güvenlik çemberine alınmış yer, sağlam yer, istihkam edilmiş yer, güvenlik bölgesi

Mevki-i müzakereye koymak : Görüşmeye açmak

Mevkuf : Tutuklu

Mevkufin : Tutuklular

Mevrid : Var(ıl)acak yer, yol

Mevrud: Gelmiş, gelen

Mevsim : 1) Mevsim 2) Belirli zaman, sezon

Mevsuf : 1) Vasıflanmış, nitelenmiş 2) Belirtilen

Mevsuk(a) : Sağlam, inanılır, belgeye dayanan, güvenilir

Mevsukan : Belgeli olarak, güvenilir bir şekilde

Mevud(e) : 1) Söz verilmiş, vaad olunmuş, vaat edilmiş 2) Vadeli

Mevzu : 1) Konulmuş 2) Geçerli, yürürlükte 3) Düzmece, uydurma 4) Konu

Mevzu-i bahs : Söz konusu

Meyan(e) : Ara

Meyanında : Arasında

Meyelan : Eğilim

Meyl : 1) Eğim 2) Eğilim, istek, meyil 3) Sevme 4) Yatkınlık

Meyusane : Üzgün üzgün, umutsuzca

Meyusiyyet : Umutsuzluk, üzgünlük, üzüntü

Meyyal : Eğilimli, istekli, düşkün

Mezalim : Zulümler

Mezaya : Meziyetler, üstün yanlar, nitelikler

Mezbur(e) : Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan

Mezc etmek : Karıştırmak, birleştirmek, katmak

Mezellet : Düşkünlük, sefillik, hakirlik

Meziyyat : Meziyetler, üstünlükler, üstün özellikler

Mezkur : Adı geçen

Mezmume : 1) Kötülenmiş, ayıplanmış 2) Ayıp, kötü

Mezru (a) : Ekin ekilmiş, tohum saçılmış

Mezruat : Ekinler

Mezun : İzinli

Mezunen : İzinli olarak

Mezuniyyet : İzin

Mezuniyyet almak : İzin almak

MI

Mıntıka : Bölge, mıntıka

Mısran : Kufe ve Basra

Mızıka : Askeri bando

Mİ

Miad : Randevu yeri, buluşma yeri; vaat edilen, belirtilen zaman veya yer

Midhat : Övgü, övme

Mihaniki : Mekanik

Mihekk : 1) Ölçüt, vasıta 2) mehenk taşı

Mihmandar : Konuk ağırlayan, konuk ağırlamakla görevli memur

Mihmannevazi : Konukseverlik, misafirperverlik

Mihmannüvazi : Konukseverlik, misafirperverlik

Mihver محور : Eksen

Miknet : Güç, kudret

Mikyas : Ölçek

Milk : Mülk

Min : 1) –den, -dan 2) –den beri

Mincihetin : Bir bakıma, bir yandan

Minelkadim : Eskiden beri

Min gayrihaddin : 1) Haddi olmayarak, edebe aykırı olarak 2) Haddim olmayarak

Min gayriresmin : Resmi olmayarak

Minhaysilmecmu : Toptan, tümü, hepsi

Minküllilvücuh : Her bakımdan

Minnetdari : Minnetdarlık, minnet borçluluğu

Minval : 1) Doğrultu 2) Tarz, biçim

Mir : Amir, baş, kumandan, bey, vali

Miralay : Albay

Mirliva : 1) Tuğgeneral 2) Sancak Beyi

Miri : 1) Beylik, emirlik 2) Devlet hazinesi 3) Devlet hazinesine ait, beylik

Misafirin : Konuklar, misafirler

Misillu : Benzer, gibi

Mişvar مشوار : Tarz, tavır

Miyah : Sular

Mizan : 1) Terazi 2) Tartı 3) Hesap

MU

Muacciz(e) : 1) Taciz eden, rahatsız eden 2) Sıkan, sıkıntı veren, bıktırıcı, usandırıcı 3) Sırnaşık, yapışkan

Muaddel(e) : Değiştirilmiş, tadil edilmiş, yeniden düzenlenmiş

Muaddil(e) معدل : 1) Yeniden düzenleyen, tadil eden 2) Denkleştiren, denklik veren

Muâdele : 1) Denklem 2) Denklik, eşitlik 3) Muamma, anlaşılmaz şey

Tarihvemedeniyet.org

Muadelet : 1) Denklik 2) Eşdeğerlilik

Muâdil معادل : Denk, eşdeğer

Muaf : 1) Affedilmiş 2) Ayrı tutulmuş, müstesna tutulmuş 3) Serbest 4) Bağışık, bağışıklık kazanmış

Muafiyyet : 1) Muaf tutulma 2) Affedilme 3) Bağışıklık

Muahedat : Antlaşmalar

Muahid : Antlaşma yapan

Muaheze : 1) Azarlama, paylama, çıkışma 2) Tenkit, eleştiri

Muahhar : 1) Sonraya bırakılmış, ertelenmiş 2) Sonraki

Muahharen : Sonradan, daha sonra

Muakad : Akdedilmiş, akit yapılmış

Muakid : Sözleşme yapan, akit yapan

Mualece : Tedavi, ilaçlı tedavi

Mualla : 1) Yüce, yüksek 2) Yüksek rütbeli

Muallak(a) : 1)Sürüncemede kalmış, havada kalmış, halledilmemiş 2) Bağlı 3) Asılı, asılmış

Muallem : Talimli, eğitimli

Muallim : Öğretmen, öğretici, hoca

Muallimin : Öğretmenler

Muamelat : 1) İşlemler, muameleler 2) Davranışlar

Muamele : 1) İşlem, muamele 2) Yol, yöntem 3) Davranış

Muamele-i cemilekarane : Jest olarak yapılan muamele, cemile olarak davranış

Muannid : İnatçı, inatlaşan

Muaraza : 1) Çekişme, didişme, kavga, çatışma 2) Karşı gelme

Muarefe : Birbirini tanıma, tanışma

Muarız : Muhalif, karşı gelen, karşıt, itiraz eden

Muarra : Çıplak, soyunmuş, arınmış

Muarref(e) معرف : 1) Tanımlanmış, tarif edilmiş 2) Tanınan, bilinen 3) Tanımlı 4) Sınırlı

Muarrif : Tanımlayan, bildiren

Muarrız : İğneli söz söyleyen, taş atan

Muattal : 1) Atıl bırakılmış, kullanılmaz 2) İşsiz

Muavaza : 1) Değiş tokuş, takas 2) Danışıklı dövüş

Muavenat : Yardımlar

Muavenet : Yardım

Muavin : Yardımcı

Tarihvemedeniyet.org

Muayede : Bayramlaşma

Muayene : Kontrol, yoklama

Muayyen : 1) Belirli, belirlenmiş 2) Kararlaştırılmış

Muayyenat : Erzak, kamu görevlilerine devlet tarafından verilen erzak

Muazzamat : Önemli işler, ağır işler

Muazzez : 1) Aziz, değerli 2) Şerefli 3) Değer verilen, saygı gösterilen

Mucib : 1) Vesile, sebep 2) Gereken 3) Gerektiren

Mudarebe : 1) Vurdukırdı, dövüş 2) sermaye ve emekle kurulmuş şirket

Mufahham : Yüce, itibarlı, kerem sahibi

Mufassal : Kapsamlı, ayrıntılı

Mufassalan : Uzun uzadıya, etraflıca

Mugayir : Aykırı, uymaz, uyuşmaz

Muğber olmak : Kırılmak, gücenmek

Muğber مغبر : 1) Gücenmiş, darılmış, kırgın, küskün 2) Tozlu, tozlanmış

Muğlak : Çapraşık, anlaşılması güç, karmaşık

Muha : Batı Yemen'de sahilde bir yer, Muha

Muhabbet, mehabet : Sevgi

Muhaberat : Haberleşmeler, iletişim

Muhabere : 1) Haberleşme, iletişim, yazışma 2) Mektuplaşma

Muhacemat : Hücumlar, saldırılar, saldırışlar

Muhaceme : 1) Karşılıklı hücum, karşılıklı saldırı 2) Hücum, saldırı

Muhaceret : Göç

Muhacir : Göçmen

Muhacirin : Göçmenler, göç edenler

Muhaddes : 1) Haber verilmiş 2) Teşekkür edilerek bildirilmiş

Muhadene : Dostluk, ahbaplık

Muhadenet : 1) Dostluk 2) Barışma ("h" harfleri farklı yazılmakta)

Muhafaza-i nefs : Kendini korumak

Muhafızın : Koruyucular, muhafızlar, bekçiler

Muhakemat : 1) Mahkemeler 2) Yargılamalar 3) Hüküm yürütmeler, muhakemeler

Muhakeme : 1) Mahkeme 2) Yargılama 3) Hüküm yürütme

Muhakkak : 1) Mutlaka, kesin olarak 2) Doğru, araştırılıp kanıtlanmış

Muhakkar : 1) Küçük düşürülmüş, hakaret edilmiş 2) Küçük

Muhal محال : Olanaksız, imkansız

Muhalasat, muhaleset : Dostluk, dostça geçinme, içten(likle) davranma

Muhalif : 1) Aykırı, zıt 2) Aykırı düşünen, farklı düşünen

Muhammer : 1) Mayalı, mayalanmış 2) Yoğrulmuş, hamurlaştırılmış

Muhammen(e) : Tahmin edilen

Muhammin مخمن : 1) Tahmin edilen 2) Eksper, değer biçen

Muharebat : Muharebeler, savaşlar

Muharese : Koruma, kollama

Muharib : Savaşçı, harp eden, savaşan

Muharref : Tahrif edilmiş, saptırılmış

Muharremülharam : Muharrem ayı

Muharrer : Yazılmış, yazılı

Muharrerat : Yazışmalar, mektuplar, yazılmış şeyler

Muharrik : 1) Hareket geçiren, hareket ettiren, kımıldatan 2) Kışkırtan 3) Yakıcı, yakan (Kaf harfiyle biterse)

Muharrir : Katip

Muhasama : Düşmanlık, husumet

Muhasamat : Düşmanlıklar, husumetler

Muhasara : Sarma, çevirme, kuşatma

Muhasım(a) : Düşman, hasım

Muhasımin : Düşmanlar, birbirine düşman olanlar

Muhasib : Sayman, muhasebeci

Muhassas : Tahsis edilmiş, özgü

Muhassasa : Tahsis edilmiş, ayrılmış, özgü

Muhassasat : Ödenek, maaş

Muhassenat : 1) Hayırlı işler, yararlı, güzel, faydalı işler 2) Üstünlük sebepleri

Muhaşat : 1) İstisna 2) Kaçınma, sakınma, uzak durma (Sadece Lexicon'da bulunmuştur)

Muhat : 1) Çevrili, sarılmış, kuşatılmış 2) İçinde bulunan

Muhatara مخاطره : Tehlike; zarar, ziyan, korku

Muhatarat : 1) Tehlikeler 2) Korkular 3) Zararlar

Muhavere : Konuşma

Muhavvel : Havale edilmiş, gönderilmiş, bırakılmış

Muhayyel : Hayali, hayal edilmiş

Muhbir : 1) Haber veren, haberci 2) İhbar eden 3) Gazete muhabiri

Muhıkk, Muhikk : Haklı, doğru

Muhibb : 1) Seven 2) Dost

Muhill مخل : 1) Bozan, ihlal eden 2) Sakatlayan

Muhill-i asayiş : Güvenliği bozan

Muhit : 1) Saran, kuşatan 2) Çevre, ortam

Muhkem : Sağlam, kuvvetli

Muhkemiyet : Sağlamlık

Muhtac : 1) İhtiyaç sahibi 2) Yoksul, fakir

Muhtacin : 1) İhtiyaç sahipleri 2) Yoksullar, fakirler

Muhtariyet : Özerklik

Muhtasar : 1) Kısa, kısaltılmış, özlü 2) Özetlenmiş, özet

Muhtefi : Gizli, gizlenmiş, gizlenen, saklanan, saklanmış

Muhtekir : Vurguncu, stokçu

Muhtelefün-fih : İhtilaflı mesele, tartışmalı/kavgalı mesele

Muhtelit : Karışık, karma

Muhtell : İhlal edilmiş, bozulmuş, bozuk; karışmış

Muhterem(e) : Saygın, saygıdeğer, saygı duyulan

Muhterik : 1) Yanan 2) Yanmış, yanık

Muhterik olmak : Yanmak

Muhteriz : Kaçınan, çekinen, sakınan, çekimser

Muhterizane : Kaçınarak, sakınarak, çekinerek

Muhtevi : 1) İçeren, içinde bulunduran 2) Kavrayan

Muhtevi bulunmak : İçermek

Muhteviyat : İçindekiler

Muin(e) : Yardımcı, yardım eden

Mukabele : 1) Karşılık, karşılık verme 2) Karşılama

Mukabele bilmisl : Misilleme, yapılan muameleyi aynen tekrarlama

Mukabele etmek : Karşılık vermek

Mukabil : 1) Karşıda bulunan 2) Karşı 3) Karşılık 4) Karşılığında

Mukadde(i)me : 1) Başlangıç 2) Giriş, önsöz

Mukaddem : 1) Önce 2) Sunulan 3) Önde, önde giden 4) Üstün

Mukaddema : Önceden, eskiden, vaktiyle

Mukaddemat : 1) Öncüler 2) Öncüller 3) Giriş bilgileri 4) Öncü askerler

Mukaddes : Kutsal

Mukarenet : 1) Yakınlık 2) Yaklaşma 3) Bitişme, kavuşma 4) Uygunluk

Mukarin : Yakın, birbirine yaklaşmış

Mukarr : İkrar edilmiş, tasdik edilmiş

Mukarrer : 1) Kararlaştırılmış, kararlaşmış 2) Sağlam, kesin

Mukarrerat : Kararlar

Mukarrız : 1) Ödünç veren, borç veren 2) Takdir yazısı yazan

Mukarrir : Yerleştiren, sabit kılan

Mukaseme : Paylaşma, bölüşme, taksim

Mukasım : Paylaşan, bölüşen, taksim eden

Mukata'a : 1) Arazinin kiraya verilmesi 2) Arazi vergisi

Mukata'at : 1) Arazilerin kiraya verilmesi 2) Arazi vergileri

Mukatele : 1) Birbirini öldürme 2) Vuruşma 3) Savaş

Mukavele : Sözleşme

Mukavelename : 1) Sözleşme belgesi 2) Kontrat

Mukavemet : Direnç, direnme, karşı koyma

Mukayyed : 1) Bağlı 2) Kayıtlı 3) Dile getiren, yazılı, geçen 4) Önem veren

Mukayyid : Kayıt yapan, kaydeden, kayıt memuru

Mukdim : 1) Girişimde bulunan 2) İyi çalışan, gayretle çalışan

Mukdimane : İyi çalışarak, gayretle çalışarak

Mukim : Oturan, ikamet eden, yerleşik

Mukni : İkna eden, ikna edici, inandırıcı

Muknia : İnandırıcı, ikna eden

Muktedir : İktidar sahibi, güçlü

Mukterin : Yaklaşan, yakına gelen

Muktesid : Tutumlu, iktisatlı

Muktesidane : İktisatlı olarak, ekonomik şekilde, tutumlu davranarak

Mukteza : 1) Gereken 2) Gerekçeli yazı

Muktezeyat : 1) Gerekenler, gerekler 2) Gerektirenler

Muktezi : 1) Gereken 2) Gerektiren

Mukteziyye : 1) Gereken 2) Gerektiren

Mulin : İlan eden, haber veren

Mumaileyh : Anılan, adı geçen

Mumaileyhüm : Anılanlar, adı geçenler

Mumaileyhüma : Anılan, adı geçen, yukarıda anılan, ima edilen

Munsabb منصب : Dökülen, karışan, kavuşan (bir denize, bir ırmağa vb.)

Tarihvemedeniyet.org

Muntazam : 1) Düzgün, derli toplu, düzenli 2) Düzenli olarak

Muntazar : Beklenen

Muntazır : Gözleyen, bekleyen, intizar eden

Munzamm : Ek, ilave, zam, artış, eklenmiş

Murabba : Kare

Murahhas : Delege

Murahhasa : Ermeni piskoposu

Murakabe : Denetleme, kontrol

Murakkam : 1) Yazılı, yazılmış 2) Numaralanmış

Murassa : Değerli taşlarla süslü

Murtaza : Seçkin, beğenilmiş

Musaddak : Onaylanmış, tasdik edilmiş

Musaddık : Geçerli, onaylayan, tasdik eden

Musadif : Rastlayan

Musahabat, Musahebat : 1) Söyleşiler, konuşmalar 2) Röportajlar

Musâhabe : Konuşma, söyleşi, sohbet

Musâhabet : Konuşma, söyleşi

Musahhah(a) : Düzeltilmiş, tashih edilmiş

Musahhih : Düzeltmen, düzeltici

Musalaha : Barış, barış görüşmesi

Musalahat : Barış görüşmeleri, barışlar

Musaleh : Vasiyet olunan, lehine vasiyet olunan kimse

Musalih : Barış yapan, barışan

Musammemمصمم : Kesin karar verilmiş, kararlaştırılmış

Musanna : 1) Uydurulmuş

Musarrah(a) : Apaçık, besbelli, açıkça belirtilmiş, açık seçik, aşikar

Musavver : Tasarlanmış, düşünülmüş, tasvir edilmiş, anlatılmış

Musib(e) : İsabetli, yanılmayan, isabet eden; rasgelen

Musirr مصر : Israrlı, ısrar eden, üsteleyen, ayak direyen

Musirrane : Israrla, ısrar ederek, ayak direyerek

Musirren : Israr ederek, üsteleyerek

Muslihane : Aracılıkla, arabuluculukla

Mustashiben : Yanında olarak, birlikte

Muşikafane : Kılı kırk yararak, inceden inceye

Muta معطى : 1)Verilmiş 2) Veri

Muta مطاع : İtaat edilen, boyun eğilen

Mutaassıb : Aşırı tutucu, fanatik

Mutabakat : Uygunluk, uzlaşı

Mutabassır : Açıkgöz, uyanık

Mutabık : Uygun, uyan, uyumlu

Mutad(e) : Alışılmış, adet haline gelmiş

Mutalebat : İstekler, talepler

Mutalebe : 1) Talepte bulunma, hakkını isteme 2) Dava 3) Hak, talep, dava, istek

Mutannef : Şüpheli (Lexicon)

Mutantan : 1) Gösterişli, tantanalı 2) Parlak

Mutarrid : Sürekli, devamlı

Mutasarrıf : 1) Kullanma yetkisine sahip, tasarruf yetkisi olan 2) Sancak beyi, sancak yöneticisi

Mutasavver : 1) Tasarlanmış, düşünülmüş, tasavvur edilmiş 2) Mümkün, olabilir, akla gelebilir

Mutasavvere : 1) Tasarlanmış, düşünülmüş şeyler 2) Mümkün, olabilir

Mutavaat : Boyun eğme, itaat etme

Mutavassıta : 1) Orta, orta dereceli 2) Ortalama

Mutavattın : Yurt tutmuş, vatan edinmiş, yerleşmiş

Mutavi : İtaat eden, boyun eğen

Mutavvi : İtaat eden, boyun eğen

Mutayyib : Sevindirilmiş, gönlü alınmış

Mutazammın : 1) İçinde bulunduran,içine alan, içeren 2) Üstüne alan, kefil olan

Mutazarrır : Zarar gören, zarara uğrayan

Muteber : 1) İtibarlı, saygın 2) Güvenilir 3) Yürürlükte

Muteberan : 1) İtibarlılar, hatırı sayılır kişiler 2) Güvenilir olanlar

Mutedd : Sayılmış

Mutedil : 1) Ilımlı 2) Ilıman 3) Uygun

Mutemed : 1) Güvenilir, itimat edilir 2) Sayman, avans para alıp

Mutena معتنا / معتنى : Özen gösterilmiş, itinalı

Muterif : İtiraf eden, itirafta bulunan, itirafçı

Muti : 1) İtaatli, boyun eğen 2) Rahat

Mutia : 1) İtaatli, boyun eğen 2) Bağlı 3) Rahat

Mutmain : İçi rahat, emin, şüphesi yok, tatminkar

Mutmain olmak : Emin olmak, içi rahat olmak

Muttali : Haberdar, bilgili, haberli, öğrenmiş

Muttasıl : Bitişen, kavuşan, bağlanan

Muvacehe : Yüzleşme, yüz yüze gelme, karşılaşma, karşı karşıya gelme

Muvafakat etmek : Razı olmak

Muvafakat موافقت : 1) Uyma, uygunluk 2) Uzlaşma, razı olma, rıza, onay

Muvaffak olmak : Başarmak, başarılı olmak

Muvaffakiyat : Başarılar

Muvaffakiyet : Başarı, başarma, ele geçirme

Muvaffak موفق : Başarılı

Muvaffık موفق : Başarı kazandıran

Muvafık موافق : Uygun, münasip, yerinde

Muvakkat : Geçici

Muvakkaten : Geçici olarak

Muvakkıf : Durduran, alıkoyan

Muvalat : Dostluk, yardım, koruma

Muvaredat : 1) Gelen şeyler, gelen eşyalar, gelenler 2) İlhamlar, akla gelen şeyler

Muvaredat : 1) Gelenler, gelen eşyalar 2) İlhamlar, esinler

Muvasala : Ulaşma, varma, yetişme

Muvasalat : Vasıl olma, varma, ulaşma

Muvasalat etmek : Ulaşmak, varmak

Muvaşşah : Süslenmiş, padişah imzalı berat

Muvazaa : Danışıklı döğüş

Muvazene : 1) Denge 2) Gelir gider eşitliği, bütçe dengesi 3) Denklik 4) Ölçü

Muvazene-i maliye : Mali denge, gelir gider dengesi, bütçe dengesi

Muvazene-i umumiye : Genel bütçe dengesi

Muvazenet : 1) Denge, statik 2) Denkleşme

Muvazi : Paralel

Muvazzaf : Görevli, vazifeli

Muvazzah : Açıklanmış, etraflıca anlatılmış

Muvazzahan : Açıkça, ayrıntılı olarak

Muvazzih : Açıklayan, ayrıntılı olarak anlatan

Muzâaf : İki kat, katlanmış, katmerli

Muzaaf : Katlanmış, iki kat olmuş, bir kat daha artmış

Muzaf : Eklenmiş, bağlı

Muzafat مضافات : 1) Ekler, ilaveler 2) Merkeze bağlı yerler

Muzafferiyat : Zafer kazanmalar, üstün gelmeler

Muzafferiyet : Zafer kazanma, muzaffer olma, üstün gelme, üstünlük

Muzıka : Askeri bando

Muzırr(e) : Zararlı, zarar veren

Muzib : 1) Azap veren 2) Muzip, insanlara takılan

Muzmer : 1) Saklı, gizli 2) Gizli düşünce

Muzmir : Saklayan, gizleyen, içinde saklayan

Muztarib : Izdıraplı, sıkıntılı, acı çeken, rahatsız

Muztarr : Zorlanmış, zorunda kalmış, mecbur olmuş

Muztarr kalmak : Mecbur kalmak, mecbur olmak

MÜ

Mübaadet : Uzaklaşma

Mübadele : Değiş tokuş, alışveriş

Mübaderet : Girişme, girişim, teşebbüs

Mübahesat : Konuşmalar, edilen sözler, görüşmeler, tartışmalar

Mübahese : 1) Tartışma 2) Görüşme

Mübahi : Övüngen, övünen

Mübaid(e) : Uzaklaştıran, uzaklaştırıcı

Mübareze : Savaş, kavga, mücadele, savaşım

Mübaşeret : Girişme, girişim, teşebbüs, başlama

Mübaşeret etmek : Girişmek, başlamak

Mübayaa : Satın alma

Mübayaat : Satın almalar, alımlar, alışveriş

Mübayenet : 1) Ayrılık, başkalık 2) Zıddiyet, zıtlık, tutarsızlık

Mübayin : 1) Zıt 2) Ayrı, başka 3) Tutarsız

Mübeccel : Yüce, ulu, saygın

Mübeddel : Değiştirilmiş, değişmiş

Mübeddil : Değiştiren, değiştirici

Mübelliğ : Tebliğ eden, bildiren, haber veren

Müberhen : 1) Kanıtlanmış 2) Açık, aşikar

Müberra : Aklanmış

Müberrat : Yol, çeşme gibi hayır işleri

Mübeyyen : Açıklanmış, beyan edilmiş, ortaya konulmuş

Mübeyyez (e) : Temize çekilmiş

Mübeyyin : Açıklayan, beyan eden, ortaya koyan

Mübeyyiz : 1) Temize çekilen 2) Müsveddeleri temize çeken kalem katibi

Mübhem : Belirsiz, üstü kapalı

Mübrem(e) : Zorunlu, kaçınılmaz

Mübrim : Zorlayan, zorlayıcı

Mübteni : 1) Kurulu, kurulmuş 2) Dayanan

Mücadelat : 1) Savaşmalar, savaşımlar, mücadeleler 2) Çekişmeler

Mücamele : İyi geçinme, güzel geçinme, dirlik düzenlik, karşılıklı iyi muamelede bulunma

Mücanebet : Sakınma, çekinme, uzak durma

Mücaseret : Cesaret etme

Mücavebe : 1) Cevaplaşma 2) Mektuplaşma

Mücaveret : Komşuluk

Mücavir : 1) Komşu 2) Bitişik 3) Cami veya tekke kenarına (yakınına) çekilerek ibadetle meşgul olan

Mücazat : Karşılık, cezalandırma, ceza

Mücber : Zorlanmış, zorlanılmış

Mücbir(e) : Zorlayıcı, zorlayan

Mücedded : Yenilenmiş, yepyeni

Müceddeden : Yeniden, yeni baştan

Müceddid : 1) Yenilikçi 2) Yenileyici, yenileyen

Mücehhez : Donanımlı, donatılmış, teçhiz edilmiş

Mücehhiz : Donatan, teçhiz eden

Mücerreb : 1) Deneyimli, tecrübeli 2) Denenmiş, tecrübe edilmiş

Mücerred : 1) Tek, yalnız, yalın 2) Fakat, ancak

Mücmel : Özlü, öz, kısa

Mücmelen : Kısaca, kısa olarak, az sözle

Mücrim : Suçlu

Mücrimin : Suçlular

Müctehid : İçtihat eden, ayet ve hadislere bakarak din hükümleri çıkaran

Müctehidin : Müçtehitler, ayet ve hadislere bakarak din hükümleri çıkaranlar

Müctemia : Toplanan, biriken, toplu

Müctemian : Toplu olarak, bir arada

Müdafaa : 1) Savunma 2) Koruma, korunma

Müdafaat : Savunmalar

Müdavat : Tedavi etme

Müdavat etmek : Tedavi etmek

Müdavele-i efkar : Düşüncelerini birbirine söyleme, bir mesele üzerinde konuşma

Müdavim(e) : 1) Bir yere sürekli gidip gelen 2) Bir yerde sürekli çalışan

Müddahar : Depolanmış

Müddeayat, müddeiyat : İddialar, iddia olunan şeyler

Müddei : 1)Davacı 2) İddiacı, inatçı

Müdde-i Umumi : Savcı, dava açan hakim

Müdebbirane : Tedbirlice, tedbir alarak

Müdellel : Delilli, delil gösterilerek kanıtlanmış

Müdellelen : Delil ile kanıtlanarak

Müdevvere : 1) Yuvarlak 2) Döndürülmüş

Müdir : 1) Müdür, idareci 2) İdare memuru

Müdrik : Kavrayan, idrak eden, aklı eren

Müeddi : 1) Yol açan, meydana getiren, sebep olan 2) Ödeyen, eda eden

Müekkil : Vekil bırakan, vekil tayin eden, müvekkil

Müellim(e) : Elem veren, üzücü, acıtan, acı veren

Müesses : Kurulmuş, tesis edilmiş, kurulu

Müessesat : 1) Kuruluşlar, kurumlar, müesseseler 2) Devlet daireleri

Müessesat-ı emiriyye : Devlet kurumları

Müessif : Üzücü, esef verici, esef ettiren, keder veren, acı, acınacak

Müessife : Üzücü, esef verici

Müessir(e) : Etkili, tesirli, etkin

Müessirat : Etkililer, etkileyiciler, etkinler, etkenler

Müeyyed : 1) Teyid edilmiş, sağlam, kuvvetlendirilmiş 2) Doğrulanmış

Müeyyid : 1) Teyit eden, sağlamlaştıran 2) Doğrulayan 3) Yardım eden

Müfad : Mana, kavram

Müfarekat : Ayrılma, uzaklaşma

Müfarik : Ayrılan, ayrılmış

Müferrit مفرط : 1) Aşırı giden 2) Artıran, çoğaltan

Müfesser : Tefsir edilmiş, açıklanmış, yorumlanmış

Müfessir : Tefsir eden, açıklayan

Müfid, Müfide : 1) Yararlı, faydalı 2) Anlatan, ifade eden, belirten

Müfredat : Bilgi dökümleri, bilgilerin ayrıntıları

Müfrit : Aşırı, sınırı aşan

Müftehir : 1) Kıvanç duyan, iftihar eden 2) Şerefli 3) Parasız çalışan, fahri çalışan

Müftereyat : İftiralar, kara çalmalar

Müfti : Müftü

Müheyya : Amade, hazır

Müheyyic : Heyecanlandıran, heyecan verici

Mühim مهم : 1) Önemli 2) Gerekli 3) Düşündürücü 4) İş

Mühimmat : 1) Savaş malzemesi 2) Gerekli şeyler

Mühimme : 1) Düşündürücü 2) Önemli

Mühmel : İhmal edilmiş, bırakılmış

Mührdar : 1) Mühür sahibi 2) Özel kalem müdürü, mühürdar

Mühtedi : İslam dinini kabul eden

Mükalemat : Konuşmalar, görüşmeler

Mükaleme : Konuşma, görüşme

Mükellef : Yapmak zorunda olan, yükümlü

Mükellefiyet : Yükümlülük, sorumluluk, mükelleflik

Mükemmele : Olgun, tam, eksiksiz, kusursuz

Mükerreren : Tekrar olarak, bir daha, tekrar tekrar, bir kez daha

Mükerrire : Tekrarlayan, tekrar eden

Mükteseb(e) : Kazanılmış, elde edilmiş

Müktesib : Kazanan, edinen, elde eden

Mülabesesiyle : Dolayısıyla, yüzünden

Mülahaza : 1) Düşünce, görüş 2) Enikonu düşünme 3) Dikkatle bakış

Mülahazat : Düşünceler, fikirler

Mülahhas : Özetlenmiş, hulasası çıkarılmış

Mülahık : Bitişik, yapışık

Mülaki : Görüşme, buluşma

Mülayemet :1) Uygunluk 2) Yumuşaklık, mülayimlik, iyi huyluluk

Mülayim : 1) Yumuşak 2) İyi huylu

Mülazım : 1) Teğmen 2) Stajiyer

Mülekan : Mal sahipleri

Mülga : Lağvedilmiş, hükümsüz kılınmış, kaldırılmış

Mülga olmak : Lağvedilmek, kaldırılmak

Mülhak : Katılmış

Mülhakat : 1) Katılmışlar, ekler, katmalar 2) Merkeze bağlı yerler veya birimler

Mülk : 1) Gayrimenkul, mal varlığı 2) Ülke, yurt

Mülki : 1) Ülke ile ilgili, ülkeye ait, ülke idaresine ait/ilgili 2) Bürokrat sınıfı

Mülki hizmet : Devlet memurluğu, devlet hizmeti

Mülkiyye : Bürokratlar, askeri olmayan, sivil, örnek mülkiye paşası, tıbbiye-i mülkiye

Mülteci : Sığınmacı, sığınma isteyen, sığınan, iltica eden

Mültesık : 1) Bitişik, yapışık 2) Birbirine bağlanmış

Mültezem : 1) Gerekli, zorunlu 2) Kayırılan

Mültezim : 1) Osmanlı döneminde vergi tahsildarı, vergi memuru 2) Taraftar, yandaş

Mültezimane : Yan tutarcasına, taraftar gibi

Mülukane : Hükümdar

Mümanaat : Men etme, önleme, engel olma

Mümarese : El yatkınlığı, meleke, alışma, alışkanlık, yatkınlık

Mümaselet : 1) Benzeme, andırma 2) Benzeşim, benzerlik

Mümasil : Benzer, andıran

Mümaşat : 1) Uyma, suyuna gitme 2) Birlikte gitme, yol arkadaşlığı, yoldaşlık

Mümaşatkar : 1) Uysal, suyuna giden 2) Uysalca, suyuna giderek

Mümaşatkarane : Uysalca, suyuna giderek

Mümessil : Temsilci

Mümeyyiz : 1 Seçen, ayıran, ayırt eden 2) Sınav yapan öğetmen 3) Katip

Mümtaz : Seçkin, üstün tutulan, ayrıcalık tanınan

Mümtedd : 1) Uzayan, uzanan 2) Sürekli

Mümza : İmzalı, imzalanmış

Mümzi : İmzalayan, imza atan

Münaferet : Nefret, soğukluk

Münaferet-i milliye : Ulusal boyutta birbirinden nefret etme

Münafık : İkiyüzlü, nifak sokucu, ara bozucu

Münafıkane : Münafıkça, iki yüzlüce, nifak sokarcasına

Münafi : Zıt, aykırı, uymaz, ters

Tarihvemedeniyet.org

Münakalat : Ulaştırma, ulaşım

Münakale : 1) Ulaştırma 2) Taşıma

Münakasa : Açık eksiltme, eksiltme (alışveriş, ihale gibi işlerde), bir işin kimin tarafından daha ucuz yapılacağının anlaşılması için istekliler arasında açılan fiyat kırma işi, ihale

Münakasat : Açık eksiltmeler

Münakaşat : 1) Atışmalar, çekişmeler 2) Tartışmalar

Münakid : 1) İki taraf arasında resmi olarak kabul olunmuş, teşkil olunmuş, kurulmuş, düzenlenmiş 2) Akit yapılmış, imzalanmış 3) Düğümlü, bağlı

Münakkah : 1) Seçkin, seçilmiş 2) Ayıklanmış, temizlenmiş 3) Ayrıntıya gitmeyen açık ve net söz

Münasafa : İki eşit parçaya bölme, yarı yarıya paylaşma, yarı yarıya bölüşme

Münasafeten : İki eşit parçaya bölerek, yarı yarıya paylaşarak, kardeş payı yaparak

Münasebet : 1) İlişki 2) Uygunluk 3) Vesile 4) Yakınlık, benzerlik

Münasebetdar : 1) İlişkisi olan, ilgili 2) Uygun 3) Yakınlığı olan

Münasib(e) : 1) Uygun 2) Yakışık alan

Münavebeten : Dönüşümlü olarak, nöbetleşe

Münazaa : Çekişme, ağız kavgası, ağız dalaşı, sert tartışma

Münazaat : Ağız kavgaları, çekişmeler

Münazaun-fih : Hakkında münazaa olunan, ihtilaflı, davalı, kavgalı

Münazi : Çekişen, ağız kavgası yapan, ağız dalaşı yapan

Münbais : İleri gelen, doğan

Müncerr : Sona ermek, neticelenmek

Mündefi : Defedilen, atlatılan, savuşturulan, uzaklaştırılan

Mündemic : İçine sokulan, içine yerleştirilen, yer verilen, sığdırılan, toplanan

Münderic : (İçinde) yer almış, bulunan

Münderice : İçinde bulunan, yer alan

Münevver : 1) Aydın 2) Işıklandırılmış, aydınlatılmış

Münevvere : 1) Aydın 2) Işıklandırılmış, aydınlatılmış

Münfail : Kırılmış, gücenmiş, alınmış

Münfail olmak : Gücenmek, alınmak

Münfasıl : Ayrılmış, işinden ayrılmış

Münfehim olmak : Anlaşılmak

Münferid : 1) Tek başına 2) Arada bir rastlanan, tek tük

Münferiden : 1) Tek başına, bir başına 2) Ayrı ayrı, birer birer

Tarihvemedeniyet.org

Münfesih : Hükümsüz bırakılan, feshedilen, iptal edilen

Münhall : 1) Dağılan, çözülen 2) Kadrosu açılan, yeri boşalan, memuru bulunmayan (yer)

Münhallat : Açık kadrolar, açık yerler

Münhasır : 1) Bir yere özgü, bir kişiye özgü 2) Ayrılmış, tahsis edilmiş, ait 3) Çeviren, sınırlayan

Münhasıran : Sadece, özellikle, yalnız

Münhedim : 1) Yıkılan 2) Yıkılmış, harap olmuş, viraneye dönmüş

Münif(e) : Ulu, yüce

Münkad : Boyun eğen

Münkad etmek : Boyun eğdirmek

Münkad olmak : Boyun eğmek

Münkatı olmak : Kesilmek

Münkazi(yye) : Geçip gitmiş, sona ermiş

Münker : Yadsınan, inkar edilen, reddedilen

Münkesir : 1) Kırıl, kırılmış, kırılan 2) Kalbi kırık, dargın

Münselib : (Rahat, huzur, emniyet) kalmamış, kaçmış

Müntahab : 1) Seçilmiş 2) Seçkin

Müntebih : Uyanık, intibah eden, uyanan

Müntefik : Nasıriye Sancağı (Bağdat Vilayeti'ne bağlı)

Münteha : 1) Son, sonuç, bitiş, son nokta, sınır, son derece 2) Sona eren, son bulan

Müntehi : 1) Nihayet bulan, sona eren, biten 2) son, en son; son, en son, son nokta 3) Bitiren, sona erdiren

Müntehi olmak : Sona ermek, son bulmak

Müntesib : 1) Bir yere mensup olan, bir yere kapılanan 2) İlgili, ilgisi olan

Müntesibin : Mensuplar, ilgililer

Münteşir : Basılmış ve yayılmış

Müntic منتج : 1) Sonuç veren 2) Sebep olan, yol açan

Müntic-i muvafakkiyet olmak : Başarıyla sonuçlanmak

Müraat : 1) Uyma 2) Gözetme, koruma

Müracaatgah : Başvuru yeri

Mürafaa : 1) Duruşma 2) Dava açma

Müreccah(a) : Yeğlenen, tercih edilen

Müreccih : Yeğleyen, tercih eden

Mürekkeb : -den oluşmuş, meydana gelmiş

Müretteb : Tertib olunmuş, yerli yerine konulmuş

Mürettib : 1) Tertip eden, düzenleyen 2) Dizgici

Mürevvic : 1) Revaç veren 2) Bir fikri yayan, tanıtım yapan, propaganda yapan

Mürsel : İrsal edilmiş, yollanmış, gönderilmiş

Mürselat : Gönderilenler

Mürsele : 1) Gönderilmiş 2) Mektup, pusula, not kağıdı

Mürselün ileyh : Kendisine bir şey gönderilen, alıcı

Mürsil : Gönderen

Mürtedd : İslam dininden çıkan, İslam dininden dönen

Mürtefia : 1) Yüksek 2) Yüce, ulu 3) Yükselen

Müruc : Çayırlıklar, çimenlikler

Mürur etmek : Geçmek, geçip gitmek

Mürur ü ubur : Gidiş geliş, trafik

Müruriyye : Geçiş ücreti, geçmelik, bir köprüden, bir yabancı ülkeden geçerken verilen para

Mürüvvet : 1) İnsanlık 2) Cömertlik, iyilikseverlik

Müsaadat : 1) İzinler 2) Yardımlar

Müsaade مساعده : 1) İzin 2) Yardım 3)Elverişlilik

Müsaberet : 1) Hemen girişimde bulunma 2) Sürekli uğraşma

Müsademat : Çarpışmalar, çatışmalar

Müsademe : Çarpışma

Müsadere : El konulması

Müsadif : Rastlayan, tesadüf eden

Müsadif olmak : Rastlamak

Müsafirin : 1) Yolcular 2) Konuklar, misafirler

Müsaid : 1) Yardım eden 2) Uygun, elverişli 3) İzin veren

Müsakkaf : Tavanlı, damlı, dam örülmüş

Müsalemet : Barışıklık, barış içinde olma

Müsaraat : 1) Acele etme 2) Teşebbüs, girişme

Müsaraat etmek : Girişimde bulunmak, teşebbüs etmek

Müsaraaten : Süratle, hızla, alelacele

Müsavat : Eşitlik

Müsbet : 1) Olumlu 2) Pozitif 3) Kanıtlanmış

Müsbit(e) : Kanıtlayan, sabitleştiren

Müsebbib : Sebep olan, yaratan

Müseccel : 1) Tescil edilmiş, sicil defterine geçirilmiş 2) Mahkeme defterine geçirilmiş

Müsellaha : Silahlı, silahlanmış

Müsellem : Kabul edilmiş, su götürmez, doğruluğu herkesçe bilinen

Müsellesat : Trigonometri

Müsemma : Adlandırılmış, adında

Müsi : Kötülük yapan, kötülükte bulunan

Müsinn : Yaşlı, ihtiyar

Müsmir(e): 1) Meyva veren 2) Sonuç veren 3) Verimli

Müstacel : Acele, tez, acele iş

Müstacil : 1) Acele eden, acelesi olan 2) Acele giden

Müstafi : 1) İstifa eden 2) Bağışlanma isteyen, af dileyen

Müstağni : 1) İhtiyacı olmayan 2) Doygun

Müstağrık : 1) Dalmış 2) Batmış 3) Boğulmuş 4) Dalgın

Müstağrık-ı sürur : Sevince boğulmuş

Müstahdem : İstihdam edilen, hizmetli, görevli

Müstahdemin : 1) İstihdam edilenler, çalışanlar 2) Hizmetliler

Müstahfaz : Korunan, korunmuş

Müstahfız : Koruyan, koruyucu

Müstahil : 1) İmkansız 2) Anlamsız, boş

Müstahkem : Sağlamlaştırılmış, sağlam

Müstahkim : Sağlamlaştıran, güvenlik çemberi içine alan

Müstahrec : 1) Çıkarılmış 2) (Kitaptan, evraktan vs.) alınmış

Müstahsal : Hasıl olmuş, meydana gelmiş, elde edilmiş, üretilmiş

Müstahsen(e) : Güzel görülmüş, beğenilmiş

Müstahsil : Yetiştiren, üreten, yetiştirici

Müstaidd : 1) Yetenekli, istidatlı 2) Kıvrak zekalı, anlayışlı

Müstakbel : Gelecek

Müstakbele : Gelecekteki

Müstakil : Bağımsız

Müstakim(e) : 1) Doğru, düz 2) Dik 3) Dürüst, namuslu

Müstakimane : Dürüstçe, namusluca

Müstamel : Kullanılmış; eski

Müstamerat : Sömürgeler, koloniler

Müstamere : Sömürge, koloni

Müstantik : Sorgu hakimi

Müstashiben : Yanına alarak, yanında bulundurarak

Müstear : Eğreti, takma

Müsteb’id : Uzak, uzak sayan

Müsteban : Açık, aşikar

Müstebdele : Değiştirilmiş

Müstebidd : Baskıcı, despot

Müstecer : Kiralanan

Müstecir : Kiralayan, kira ile tutan, kiracı

Müsteda : Dilekçe ile istenen, istenen

Müstedayat : 1) İstenen şeyler 2) Dilekçede istenen şeyler

Müstedi : Dilekçe veren

Müstefad : 1) Kazanılmış 2) Anlaşılmış, anlaşılan 3) Yararlanılan

Müstefid : Yararlanan

Müstefid olmak : Yararlanmak

Müstefti : 1) Fetva isteyen 2) Sorunun çözülmesini isteyen

Müstehlik(e) : Tüketici,

Müstelzim : 1)Gerektirme, lazım etme; gerektiren 2) Gereken, gerektiren

Müstemirren : Sürekli olarak, aralıksız

Müstemlekat : Koloniler, sömürgeler

Müstenid : 1) Dayanan, yaslanan, dayanmış, istinad olmuş 2) Tanık gösteren

Müsteniden : 1) Dayanarak 2) Tanık göstererek

Müstensah(a) : İstinsah edilmiş, kopyası çıkarılmış, kopya edilmiş

Müsterca : 1) Rica edilen 2) Umulan, beklenilen

Müsterhim : Yalvaran, istirham eden

Müstesir مستعسر : Zor

Müstesna : 1) İstisna edilen, bırakılmış 2) Üstün, üstün vasıflı, benzerlerinden üstün 3) Ayrı, ayrık, ayrı tutulmuş, sıra dışı 4) Dışında, ayrı tutularak, hariç

Müstevcib : 1) Layık, yaraşır 2) Gereken

Müstevcib olmak : Gerektirmek, yol açmak

Müstevda : 1) Emanet bırakılmış 2) Emanetçi, emanet kabul eden

Müstevdi : 1) Emanet bırakan 2) Emanet bırakma yeri

Müstevfa : 1) Yeterli, yeterince 2) Dolgun 3) Tam, mükemmel

Müstevliye : 1) İstila eden 2) Saran, yayılan 3) Salgın

Müstezen : İzin istenmiş

Müstezin : İzin isteyen

Müsvedde : Karalama, taslak

Müş'ir : Yazı ile bildiren, haber veren, işar eden

Müşabehet : Benzerlik, benzeme

Müşabih : Benzer, benzeyen

Müşafehat : Yüz yüze konuşmalar

Müşafehe : Yüz yüze, karşı karşıya, ağız ağza konuşma

Müşahed : Görülen, gözlemlenen

Müşahedat : Gözlemler, görülenler

Müşahede : 1) Gözlem 2) Görme

Müşahere : Aylıkla tutulma

Müşahhas : 1) Somut 2) Belirgin 3) Teşhis edilmiş, tanınmış

Müşahhıs : Tanımlayan, teşhis eden, gözlemci, teşhisçi

Müşar : İşaret edilen, gösterilen

Müşareket : 1) Ortaklık 2) İşteşlik

Müşarün ileyh : Anılan, adı geçen

Müşarün ileyhüma : Anılanlar, adı geçenler

Müşavere : Danışma, bir iş üzerinde konuşma

Müşevveşe : Karışık, karmakarışık

Müşevvik : Teşvik eden, kışkırtan

Müşir مشعر : Yazı ile bildiren

Müşir مشير : 1) Mareşal 2) Emir veren, işaret eden

Müşiriyyet/Müşirlik : Mareşallik

Müşkilat : Güçlükler, zorluklar

Müşkil(e) : Güç, zor

Müşkilpesend : Güç beğenen

Müşrif-i harab : Yıkılmaya yüz tutmuş

Müştagil : Uğraşan, bir işle ilgilenen, bir işte çalışan

Müştail : Alev alan, tutuşan, parlayan

Müştedd : Şiddetlenen

Müştehir : Meşhur, ünlü

Müşteka : 1) Şikayet edilen 2) Şikayet

Müşteki : Şikayetçi

Müştemelat : Bir bütünün içinde bulunan parçalar, bütüne bağlı parçalar

Müştemil: İçine alan, kapsayan

Müştemilat : Eklentiler, ek yapılar

Müştera : Satın alınmış

Müştereken : Ortaklaşa

Müşterekülhayat : Ortakyaşam

Müşterekülmenfa'a : Ortak çıkarlı, ortaklaşa yararlanma

Mütalaa : Tetkik, inceleme; düşünce; okuma, görüş

Mütalaa etmek : 1) Okumak 2) İncelemek

Mütalaat : Düşünceler

Müteaccib : Şaşan, hayret eden

Müteaddid(e) : Çok, birçok, türlü türlü, çok sayıda, pek çok

Müteahhid : 1) Taahüt eden, üstüne alan 2) Müteahhit

Müteahhir(e) : Geciken, sonraya kalan, teahhür eden

Müteakib : İzleyen, ardı sıra gelen

Müteakiben : Peşi sıra, peşpeşe, arka arkaya, ardından

Müteallik(a) : İlgili (-ile), ilişkin; bağlı

Müteamil : Alışılmış, olağan

Mütearrız متعرض : 1) Saldıran, saldırgan, taarruz eden 2) Başkasının hakkına tecavüz eden

Müteassir(e) متعسر : 1) Güçleşen 2) Güç

Müteati : Birbirine veren

Müteayyin(e) : 1) Beliren, ortaya çıkan, belli, meydanda olan 2) Karar verilmiş 3) İleri gelen

Müteazzir : 1) Özürlü 2) Güç, çok güç

Mütebadir : Akla geliveren

Mütebaid : 1) Uzak 2) Uzaklaşan

Mütebaki : Geri kalan, arta kalan

Mütebassırane : İleriyi görerek, basiretle

Mütebayin(e) : Zıt, uyumsuz, uyuşmaz

Mütecasir : Cesaret eden, kalkışan, yeltenen

Mütecavir : Bir civarda olan, komşu

Mütecaviz : 1) Aşan, geçen, aşkın 2) Tecavüz eden, saldırgan, saldırıcı

Mütecellid : Yiğitlik gösteren, kahramanlık gösteren

Mütedahil : 1) Birbirine geçen, birbirine karışan 2) Geciken maaş, gecikmiş, ödenmemiş maaş

Mütedair : İlişkin, hakkında, dair

Müteessir olmak : 1) Üzülmek 2) Etkilenmek 3) Duygulanmak

Mütefavit, mütefavite : Birbirinden farklı, farklı

Mütefennin : Fenci, fen adamı, fen bilimleriyle uğraşan

Müteferri : 1) Kollara ayrılan, dal budak salan 2) Bir kökle ilgili olan, ilgili

Müteferriat : Ayrıntılar

Müteferrika : 1) Küçük harcamalar için ayrılmış para 2) Çeşitli işler yapan

Mütefevvik : Üstün gelen, ağır basan, üstün

Mütefevviz متفوض : 1) Üstlenen, uhdesine alan 2) Gayrimenkulun kullanım/sahip olma/tasarruf hakkını alan

Mütefevvizin : 1) Üstlenenler 2) Gayrimenkulun kullanım hakkını tasarruf alanlar

Mütegallibin : Zorbalar

Mütehabbe : Birbirini dost gören

Mütehaccim : Hacimli

Mütehaddi : Bile bile aldanan

Mütehaddis : Meydana gelen, ortaya çıkan

Mütehaffız : Korunan

Mütehakkık : 1) Gerçekleşen 2) Doğruluğu ortaya çıkan

Mütehakkimane : 1) Zorbaca, zorbalıkla 2) Hakim gibi görünerek

Mütehammil : 1) Dayanan, katlanan, tahammül eden, ses çıkarmayan 2) Yüklenen

Müteharrik : Hareketli, hareket eden, kıpırdayan

Mütehassıl : Meydana gelen, ortaya çıkan, hasıl olan

Mütehassıs : Uzman

Mütehassis : Duygulanan, hislenen

Mütehaşşid : Toplanmış, toplanan

Mütehavvil : Değişen, değişik, değişken

Mütehayyir : Hayret eden, şaşıp kalan, şaşkın

Mütehayyiz : 1) Yer tutan 2) Saygın, itibarlı, ileri gelen

Mütehayyizan : Saygın kişiler, ileri gelenler

Mütehevvir: Öfkeli, birden öfkelenen, kızgın

Mütehevvirane : Birden öfkelenerek, öfkeyle

Müteheyyi : Hazır, hazırlanmış, hazırlanmış

Müteheyyic : Heyecanlı, coşkulu

Müteheyyi-i azimet olmak : Gitmeye hazırlanmak

Müteheyyi-i hareket : Harekete hazır

Mütekabil : 1) Karşılayan, karşısında olan 2) Karşıt 3) Karşılıklı

Mütekabile : Karşılıklı

Mütekabilen : 1) Karşılıklı olarak 2) Karşıt olarak

Mütekaddim(e) : 1) Baştaki, önde bulunan, öne geçen, ileri geçen 2) Geçmiş, eski 3) Sunulan

Mütekaid : Emekli

Mütekaidin : Emekliler

Mütekeffil : Kefil olan

Mütekevvin : Oluşan, var olan, meydana gelen

Mütelaşi : Telaşlı

Mütemadi : 1) Sürekli, kesintisiz 2) Uzayan, süren

Mütemadiyen : Sürekli olarak, devamlı

Mütemayil : 1) İstekli, taraftar 2) Eğilimli, meyilli 3) Yönelik

Mütemekkin : Oturan, ikamet eden

Mütemenna : İstenilen, dilenen, arzu edilen

Mütemenni : Temenni eden, dileyen, isteyen

Mütemmeridane : Dikbaşlılıkla, diklenerek

Mütemevvic : 1) Dalgalı, dalgalanan 2) Bir yerde duramayan, kararsız

Mütemevvil : Varlıklı, zengin

Mütemin : Güvenen, itimat eden

Mütemmem : Tamamlanmış

Mütemmim : 1) Tamamlayan, tamamlayıcı 2) Bütünleştirici

Mütenaim : Varlık içinde ve nazlı büyüyen

Mütenasib : 1) Orantılı 2) Birbirine uygun

Müteneffiz : Nüfuz sahibi, hatırı sayılan, sözü geçen

Mütenekkir : Kılık değiştiren

Mütenekkiren : Kılık değiştirerek

Mütenevvi(a) : Çeşitli, türlü

Müterafik : Birlik olan, birlikte olan, arkadaşlık eden

Müterakim : Biriken, yığılan, toplanan, birikmiş, yığılmış, toplanmış

Müterakkıb : Bekleyen, gözleyen

Mütereddid : Kararsızlık geçiren, tereddüt eden

Mütereddidin : 1) Gidip gelenler 2) Kararsızlık geçirenler, tereddüt edenler

Mütereddiye : Soysuzlaşan

Müterekkib : Oluşan, meydana gelen

Müterettib : Gereken, ait olan, üstüne düşen, icab eden

Mütesamih : Hoşgörülü, hoş gören

Mütesavi : Eşit

Müteşarik : Birbirleriyle ortak

Müteşebbih : Andıran, benzeyen

Müteşekkil : 1) Oluşan, meydana gelen 2) Şekillenen

Müteşekkir : Teşekkür eden, şükran borçlu

Mütetabık : Uyumlu

Mütevaidin : Sözleşenler, anlaşanlar, söz verenler

Mütevakkıf : Bağlı

Mütevaliye : Sürekli, peş peşe, birbirini izleyen

Mütevaliyen : Sürekli olarak,kesintisiz, peş peşe

Mütevarid : Birbirinin ardından gelen, birbirini izleyen

Mütevattın : Yurt tutmuş, vatan edinmiş

Mütevazin : Denk, dengeli, uyumlu, oranlı

Müteveccih : 1) Bir cihete, bir tarafa dönen, yönelen 2) Bir tarafa gitmeye kalkan 3) Bir yere doğru giden

Müteveccihen : 1) Dönerek, yönelerek 2) Niyetlenerek 3) –e doğru, bir yere gitmek üzere

Müteveffa : Vefat eden, ölmüş, ölen

Mütevekkilane : Tevekkül ederek, işini Tanrı'ya bırakıp başkalarına güvenmeyerek, kadere boyun eğerek, işi oluruna bırakarak

Mütevelli : 1) Vakıf yöneticisi, bir vakfın yönetimi kendisine verilmiş olan kimse 2) Birinin yerine geçen

Mütevellid : Doğmuş, kaynaklanmış, meydana gelmiş

Mütevessi : 1) Geniş 2) Genişleyen

Müteyakkız : 1) Uyanık, tetikte 2) Gözü açık

Mütezadd(e) : Birbirine zıt

Mütezayid : Artan, çoğalan

Müttefikan : Birlikte, beraber, el birliğiyle, oy birliğiyle

Müttehaz(a) : İttihaz olunan, kabul edilen, kullanılan, yürürlükte bulunan

Müttehem : Suçlanan, suçlu, zan altında tutularak suçlanan

Müttehid : Birleşik

Müttehiden متحداً : Birlik olarak, birlik halinde

Müttehidülfikr : Fikir birliği içinde

Müttehiz(e) : Alan, kabul eden, sayan

Müyesser : Kolay olan, kolayca yapılan

Müyesser olmak : Gerçekleşmek

Müyessir : Kolaylıkla yapan

Müzaheret : Yardım etme, koruma, himaye, destek

Müzahir: Destek veren, arka çıkan

Müzayaka : Sıkıntı, sıkışıklık, parasızlık

Müzayede : Açık artırma

Müzekkere : Üst makama yazılan resmi yazı

Müzevver(e) : Uydurma, düzmece

Müzevvir : Arabozucu, bozguncu

Müzeyyel : 1) Ekli, ilaveli 2) Osmanlı döneminde cevabı sayfa altına yazılarak geri gönderilen tezkere

N

Nabaliğ : Ergin olmamış, buluğa ermemiş

Nabeca : Yersiz, uygunsuz

Nabud olmak : Yok olmak

Naçar : 1) Çaresiz 2) Zorunlu, mecbur 3) Zavallı, perişan

Nafıa : Bayındırlık işleri

Nafıa Nezareti : Bayındırlık Bakanlığı

Nafi : Yararlı

Nafiz : Nüfuz eden, işleyen, etkileyici

Nafizülkelim : Sözü geçen

Nagehani : Ansızın, apansız, ani

Nagehzuhur : Ansızın olan, ansızın ortaya çıkan

Nahil : 1) Hurmalık, hurma ağaçları 2) Hurma ağacı

Nahl : Hurma ağacı

Naib : Vekil

Nail : Muradına eren, kavuşan

Nakd : 1) Metal para 2) Nakit 3) Peşin para

Nakdi : Para bakımından, nakit olarak

Nakib : 1) Lider, önder, başkan 2) Şeyh yardımcısı

Tarihvemedeniyet.org

Nakibüleşraf : Osmanlı döneminde Hz. Muhammed'in soyundan gelenlerin işlerini görmek üzere içlerinden hükümetin tayin ettiği devlet görevlisi

Naks : 1) Noksan, eksiklik 2) Eksiltme

Nakise نقيصه : 1) Kusur, eksiklik 2) Kabahat, ayıp

Nakz: Bozma; iptal etme, yok sayma

Nakzen : Bozarak, yok sayarak

Nalayık : Layık olmayan, yaraşmayan

Nale : İnilti, inleme

Namarzi : İstenildiği gibi olmayan, istenilmeyen, arzu edilmeyen, uygun olmayan

Name-i hümayun : Padişah mektubu

Namesbuk : Hiç görülmemiş, hiç yaşanmamış, hiç geçmemiş

Nam-ı müstear : Takma ad

Nami : 1) Ünlü 2) Adlı 3) Yetişen, yeşeren, büyüyen

Namizaç : Hasta, keyifsiz

Namülayim : 1) Uymaz, uygunsuz 2)Yumuşak olmayan, sert, katı, çetin

Napezir : 1) Kabul etmez 2) Kabul edilmez 3) Mümkün olmayan

Nareva : uygun olmayan, yakışık almayan

Nasaf : Hizmetçi, uşak

Nasafet : İnsaflılık

Nasayih : Öğütler, nasihatlar

Nasb : Atama, tayin

Nasb-ı nazar : Göz dikme göz atma, bakma

Nasır : Yardımcı, yardım eden

Nasrani : Hıristiyan

Naşenide : Duymamış, işitmemiş, duyulmamış, işitilmemiş

Naşi : 1) Ötürü, dolayı, sebebiyle 2) İleri gelen

Natemam : Tamamlanmamış, yarım kalmış, bitmemiş

Natık : 1) Konuşan, söyleyen 2) Algılayan, idrak eden 3) Gösteren 4) Bildiren, açıklayan, ifade eden

Nats : Nadas

Navlun : 1) Bir yerden başka yere ulaştırmak için gemiye alınan eşyanın tümü 2) Taşıyıcı tarafından, gemisinde taşınacak yük için istenen ücret

Nazar : 1) Bakış, bakma, göz atma 2) Göz değmesi 3) Görüş, bakış açısı 4) İltifat, ilgi gösterme 5) Kat, itibar 6) Göz

Nazaran : Göre, bakılırsa, oranla, nispetle

Nazari : Teorik, kuramsal

Nazariyat : 1) Teorik bilgiler 2) Görüşler

Nazariyye : 1) Teori 2) Görüş, ilmi görüş

Nazım : 1) Düzenleyen 2) Regülatör

Nazir : Benzer, eş, gibi

Nebevi : Peygamber ile ilgili

Nebi : 1) Peygamber 2) Haberci

Necabetlü : 1) Soylu 2) "Devletlü" kelimesiyle beraber şehzadeler için kullanılan ünvan

Necat : Kurtulma, kurtuluş

Necib : Soylu

Necid : 1) Yiğit 2) Arslan

Necil : Asil, sözlü

Nedamet : Pişmanlık

Nef : Menfaat, fayda, kâr, çıkar

Nefer : 1) Asker, er 2) Kişi

Neferat : Askerler, erler

Nefrin : Beddua, ilenç, lanet okuma

Nefaset : Nefislik; değerlilik

Nefs : 1) Ruh, can 2) Şahıs, kendi 3) Maya 4) Cevher, asıl, öz

Nefsülemr : İşin aslı, işin doğrusu

Neft : Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir çeşit mineral yağ, neftyağı

Nehb : Talan, yağma

Nehren : Nehir yoluyla

Nehreyn : İki nehir

Nekayis : Eksiklikler

Nesayih : Öğütler, nasihatlar

Nesc نسج : 1) Doku 2) Dokuma

Nesc etmek : Dokumak

Nesh : 1) Hükümsüz bırakma, kaldırma, iptal etme 2) Kopyalama, suret çıkarma

Nesturi : Nastur (Nestorius-[doğumu 451]. Suriyeli papaz, İstanbul Patriği [428-431]. Hz. İsa'nın insansal ve tanrısal olmak üzere iki ayrı varlıktan meydana geldiğini, bu yüzden Meryem Ana'nın kutsallığının ortadan kalktığını savundu) adlı Süryani rahiplerinden birinin ortaya koyduğu mezhepten olan kimse.

Neşet etmek : 1) Kaynaklanmak, ileri gelmek 2) Yetişmek, çıkmak

Neşr : 1) Yayma, yayılma 2) Duyurma, duyurulma 3) Yayınlama, yayınlanma

Neticepezir : Sonuçlanan, son bulan

Nevahi : 1) Yanlar, taraflar 2) Nahiyeler, bucaklar, bölgeler

Nevakıs : Eksikler

Nevama, Nevan-ma : Bir türlü, bir suretle, bir dereceye kadar, bir bakıma

Nevaziş : 1) Okşama 2) Gönül alma

Nevazişkar : Okşayan, gönül alan, iltifat eden

Nevazişkarane : Okşayarak, gönül alarak, iltifat ederek

Nev : 1) Tür, çeşit, nevi 2) Sınıf

Nevbet : 1) Bando, mızıka 2) Nöbet, sıra

Nevl : 1) Bahşiş, bağış 2) Navlun 3) Deniz yolcusu ücreti

Nevmid : Ümitsiz

Nevmidi : Ümitsizlik

Nevvab : Naib, vekil

Nez (نزع) etmek : Ayırmak, koparmak, sökmek

Nezafet : Temizlik

Nezaket : 1) Zariflik, naziklik, incelik 2) Önem, hassaslık

Nezaketperver : Nazik, zarif

Nezaketperveri : Naziklik, zariflik

Nezaret : 1) Bakma, seyretme 2) Gözetme, gözetim 3) Başkanlık, yönetme 4) Bakanlık

Nezaretpenahi : Nezaret, Bakanlık

Nezd : 1) Yan 2) Huzur, kat 3) Görüş, göre

Nısf : Yarı, yarım

Nısfiyyet : Yarımlık

Nısıf : Yarım

Nifak : Bozgunculuk, bölücülük, münafıklık

Nigehban : Koruyucu, gözcü, bekçi

Nihaiyye : Son

Nihayetülemr : Sonunda, işin sonunda

Nik : 1) İyi 2) Güzel 3) Çok

Nik ü bed : İyi ve kötü, iyi kötü

Nikat : Noktalar

Nikbin : İyimser

Nimelmatlub : Tam istenilen, tam aranılan, tam aradığımız

Nimet : 1) Bağış, bolluk, iyilik 2) Ekmek, yiyecek 3) Mutluluk

Nisa : Kadınlar

Nisab : Oran, derece

Nisbet : 1) Oran 2) İlgili 3) Ölçü, kıyaslama 4) İnadına 5) Oranla 6) Bağlılık, ilgi, mensubiyet

Nisvan : Kadınlar

Nişan : 1) İşaret 2) İz, belirti, alamet 3) Hedef noktası, hedef 4) Taltif madalyası

Nişane : 1) Nişan, hedefe konulan cisim, hedef 2) Belirti, işaret, gösterge

Niyyat : Niyetler

Niza : Kavga, çekişme

Nizam : 1) Düzen 2) Sıra, dizi 3) Kural

Nizamat : 1) Düzenler 2) Kurallar, nizamlar 3) Yasa, kanun hükümleri

Nizamen : Kuralına göre, düzene göre

Nizami : 1) Kurallı, kuralına göre 2) Yasa ile ilgili

Nizamiyye : 1) Askerlik dairesi 2) Kara ordusu

Nizamname : Tüzük, ana tüzük

Nizamname-i dahili : İçtüzük

Nokta-i nazar : Görüş

Note verbale/verbal note : Şifahi takrir, nota

Nukud : Paralar, nakitler

Nusara : Yardımcılar

Nusayri : Nusayrilik mezhebinden olan

Nusret : 1) Yardım 2) Zafer, başarı

Nuzzar : Bakanlar

Nükul : Vazgeçme, kaçınma, cayma

Nümayan : Görünen, ortada, açık, aşikar

Nümayiş : Gösteri; gösteriş; görünüm

Nümun : Gösteren

Nümune : Örnek, göstermelik

Nüsah : Nüshalar

Nüvaziş : Okşama

O

Oktruva : Kente giren şeylerden alınan vergi

Tarihvemedeniyet.org

Ol vakit : O zaman, o vakit

Ordu-yi hümayun : Padişah ordusu, Osmanlı ordusu.

Ortaelçi : Büyükelçiden önceki elçilik aşaması ve bu aşamada olan kimse

Osmaniyan : Osmanlılar

Ozokerit : Petrol ve terebentin içinde eriyen, doğal hidrokarbonlardan oluşan bir tür mum, yermumu

P

Paberca : 1) Sabit, yerinde duran 2) Ayağı yere basan, ayakta duran

Paberca-i hareket : Hareket etmek üzere (bulunan)

Pamal : 1) Çiğneyen, ayak altında çiğneyen 2) Çiğnenmiş, ayaklar altında çiğnenmiş

Pandomina, Pandomima : Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerindeki tiyatroların çoğunda izlenen oyunlar arasına sıkıştırılan sözsüz oyun 2) Pantomim

Para : Kuruşun kırkta biri

Parafe etmek : Adının ve soyadının yalnız baş harfleriyle imzalamak

Parafée ad referendum : İlerde kabule bırakılmak üzere parafe edilmiştir.

Padişahan : Padişahlar

Pay : 1) Ayak 2) Kök 3) Dip 4) Güç, kudret 5) Kaide 6) Temel

Paye : Derece, rütbe

Payıtaht : Başkent

Payidar : Kalıcı, sağlam, sürekli, devamlı

Paymal : Çiğne(n)me, ez(il)me, ayaklar altında kalma; ayaklar altına alma

Paymal etmek : Çiğnemek

Pehlivan: 1)Yiğit 2) Güreşçi, pehlivan

Pencşenbe : Perşembe

Perakende : 1) Dağınık 2) Azar azar satılan, toptan olmayan

Perim : Yemen'de Şey Said yakınlarında Aden'in kolonisi olan bir ada,

Perveran : Besleyenler, yetiştirenler, eğitenler

Perverde : Beslenmiş, yetiştirilmiş, eğitilmiş

Pey : 1) İz 2) Art, arka 3) Pey akçesi

Peyda : 1) Meydanda, açıkta, ortada, açık, aşikar, belli, görünen 2) Hazır, mevcut

Peyda etmek : Çıkarmak, ortaya çıkarmak, edinmek

Peyda olmak : Çıkmak, ortaya çıkmak, oluşmak

Peyderpey : 1) Peş peşe, art arda, arka arkaya 2) Azar azar, yavaş yavaş, adım adım, kademe kademe

Peygamberi : Peygamberlik

Peygemberi : Peygamberlik

Peyrev : İzinden giden, peşinden giden, uyan

Pira : Donatan, süsleyen

Pişdar : Öncü

Pişgah : 1) Ön, karşı 2) Huzur, kat

Piş-i enzar : Gözler önünde

Piş-i nazar : Göz önü

Pişva : Önder, lider, başkan, önayak olan

Pratika : Temiz kağıdı, karantinadan geçen gemiye verilen limana giriş izni

Pruva : Geminin ön tarafı, baş bölümü

R

Rabbülalemin : Alemlerin Rabbi, Tanrı

Rabian : Dördüncü olarak

Rabih : 1) Karlı, kazançlı 2) Kazanan, kar eden

Rabt : Bağlama

Rabt olunmak : Bağlanmak, tutturulmak, ilişkilendirilmek

Rabt-ı kalb : Gönülden bağlanma, kalbini bağlama

Rabt ü zapt : Disiplin, düzen, asayiş

Raci : 1) Hakkında, ilişkin 2) Geri dönen

Raci olmak : Ait olmak; dönük olmak

Racih : Üstün, öncelikli

Radde : 1) Derece, sınır 2) Çizgi 3) Tahmini zaman veya miktar

Ragabat : Rağbet etmeler, istekle karşılamalar

Rahm : Acıma, merhamet

Rahne : 1) Gedik, yarık 2) Eksik 3) Zarar 4) Bozukluk

Raiyye : Gören, görücü

Rakd : 1) Uykuya dalış zamanı, yarı uyku hali 2) Uymak üzere bulunma 3) Sıkıntı, uyuşukluk

Rakid : Hareketsiz, durgun

Râkib : 1) Binen, binmiş, 2) Bir nakil vasıtasına binmiş olan

Rakiben : Binerek

Tarihvemedeniyet.org

Rasanet : Sağlamlık, dayanıklılık

Rasime : 1) Tören 2) Adet 3) Resmeden, resimleyen

Rasin : Sağlam, dayanaklı

Rayet : Sancak, bayrak

Raygan : 1) Parasız, bedava 2) Çok, bol

Raygan kılmak : Bağışlamak, bahşetmek

Red : Geri verme

Reda : Yemen'e bağlı bir kaza

Redif : İhtiyatta (yedekte) tutulan kur'a askeri (Kura çekilerek askere gidenler)

Ref : Kaldırma

Ref edilmek : 1) Giderilmek 2) Çıkarılmak 3) Yükseltilmek 4) İptal edilmek

Ref etmek : 1) Gidermek 2) Çıkarmak, götürmek 3) Yükseltmek, kaldırmak 4) İptal etmek

Refakat etmek : 1) Yoldaşlık etmek, yol arkadaşlığı etmek 2) Arkadaşlık etmek 3) Eşlik etmek

Refet : Merhamet etme, acıma

Refik : Arkadaş

Refika : 1) Arkadaşlar 2) Bayan arkadaş 3) Eş, hanım

Reft : Gitti, gidiş, gitme

Rehgüzar, rehgüzer : Geçit, güzergah, geçilen yol

Rehin : İpotek edilmiş, rehin bırakılmış, rehin tutulmuş

Rehn : Rehin, ipotek

Reis-i Vükela : Başbakan

Rekz : Dikme, dikilme, kazma

Res : 1) Başlangıç, orijin, kaynak, 2) Baş, başkan, lider

Res-i kar : İş başı

Res'en : Kimseye danışmadan, doğrudan doğruya

Reside : 1) Erişmiş, yetişmiş 2) Olgunlaşmış

Resm : 1) Vergi 2) Tören 3) Resim 4) Yazma, çizme 5) Adet, töre 6) Yöntem, tarz 7) Tören 8) İşaret, iz

Resm-i ali : Büyük tören

Resm-i geçit : Geçit töreni

Resmi : 1) Devlet ile ilgili, devlet adına 2) Tören ile ilgili, törenle

Resmo (Retimo) (Rethimnon) : Girit'te bir sancak

Resülmal : Sermaye, anapara

Revabıt : 1) Bağlar 2) İlişkiler, ilgiler 3) Bağlılıklar 4) Sıralar

Revac : 1) Yaygınlık, sürüm 2) Değer

Revgan : Yağ

Revh : 1) Rahatlık, huzur 2) Rahmet

Reviyyet : Enikonu düşünme, bir işin her tarafını iyice düşünüp taşınma

Revnak : 1) Parlaklık 2) Tazelik 3) Güzellik

Revş, reviş : 1) Gidiş, yürüyüş 2) Tarz, yöntem, usul, yol 3) Tavır, davranış 4) Akış

Rey : 1) Görüş 2) Oy 3) Fikir

Reyelayn : Kendi gözüyle

Rey-i rezin : Sağlam görüş

Rezin : 1) Ağırbaşlı 2) Sağlam

Rıfk : Yumuşak davranma, yumuşaklık, mülayimlik

Riayet : 1) Uyma 2) Saygı gösterme, sayma

Ribka : Kement

Ribka-i esaret : Tutsaklık bağı, esaret zinciri

Rical : 1) Mevki sahibi kimseler 2) Adamlar 3) Seçkin kişiler 4) Erkekler

Ricat : Geri dönüş, geri çekilme

Rihan رهان : Rehinler

Rivayat : Rivayetler, söylentiler

Rivayet : 1) Söylenti 2) Anlatılan haber veya söz, rivayet

Riyakar : İkiyüzlü

Riyakarane : İkiyüzlülükle

Riyaset : Başlık

Riyaz : 1) Bahçeler 2) Çayırlıklar, çimenlikler

Rub ربع : Çeyrek, dörtte bir

Rubiyye : Çeyrek altın, eskiden kullanılan bir altın liranın dörtte biri

Ruhaniyyet : 1) Ruhanilik 2) Ölen kimsenin devam eden ruh gücü

Ruhsat : İzin

Rumuz : 1) Remizler, semboller 2) Gizli anlamlı sözler

Runüma : Yüz gösteren, ortaya çıkan

Runüma olmak : 1) Yüz göstermek 2) Ortaya çıkmak, belli olmak, meydana çıkmak

Ruyet : 1) Gör(ül)me 2) Yönetme, işe bakma, işi idare etme 3) Araştırma, inceleme

Ruyet etmek : Görüşmek, ele almak, incelemek

Ruyet olunmak : Görülmek, bakılmak, idare edilmek

Ruy-i muvafakat : Uygun görme

Ruzmerre : Günlük, her günkü, gündelik

Ruzname : 1) Gazete 2) Gündem

Ruzname-i müzakerat : Görüşme gündemi

Rüchan : Üstünlük, tercih sebebi

Rücu : Geri dönme; sözünden dönme, cayma

Rüesa : Reisler, başkanlar, liderler

Rüfeka : Arkadaşlar

Rükn : 1) Ana direk, temel direği 2) Asıl, esas

Rükub : Binme, araca binme

Rüsuh : 1) Sağlamlık 2) Bilimde derinlik 3) Beceri, el yatkınlığı

Rüsum, rüsumat : Vergiler

Rüsumiyye : Gümrük ile ilgili, vergi ile ilgili

Rütbe : 1) Derece 2) Basamak 3) Memurluk derecesi

Rüteb : 1) Rütbeler 2) Dereceler

S

SA

Sabavet : Çocukluk

Sabık : 1) Geçen, geçmiş, eski 2) Daha önce memurlukta bulunan 3) Rütbe ve zaman bakımından kıdemli

Sabıka : Geçmiş

Sabih : Yüzen, yüzücü

Sabit : 1) Hareketsiz 2) Kanıtlanmış, ispat edilmiş, kesin 3) Direnen, fikri değişmeyen

Sadaka : 1) Sadaka, yoksula verilen para vs. 2) Zekat

Sadaretpenahi : Sadrazam

Sadat : 1) Seyitler 2) Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan gelenler.

Saded : 1) Asıl konu 2) Civar 3) Kasıt, niyet

Sadedilan : Temiz kalpliler, saflar

Sadedilane : 1) Temiz kalplilikle 2) Safça, saf saf

Sadef : Sedef, istiridye

Sademat : Belalar

Sadıkülbeyan : Doğru beyanda bulunan

Sadır : Çıkan

Sadi : 1) Kutluluk ile ilgili, uğur ile ilgili 2) Uğurlu

Sadra şifa vermek : İşe yaramak, rahatlatmak

Sadr-ı esbak : Önceki sadrazam

Sadun سعدون : Kutlu, uğurlu

Safahat : Safhalar, aşamalar

Safi : Temiz, saf, halis, net

Safvet : Saflık, temizlik

Sagir(e) : Küçük

Sah(h) : Doğru, yanlışı yok anlamına gelen kısaltma.

Sahabet : 1) Sahiplik, sahip çıkma 2) Koruma, arka çıkma, destek

Sahaif : Sayfalar

Sahan : Ağırlık

Sahib : 1) Sahip 2) Efendi 3) Koruyan

Sahib-i imtiyaz : İmtiyaz sahibi, ayrıcalık sahibi

Sahih : 1) Doğru, gerçek 2) Eksiksiz, kusursuz 3) Sahi, gerçekten

Sahiha : Gerçek, sahi, doğru

Sahihan : Gerçekten, sahiden

Sahrınc : Sarnıç

Sahrıncı vapur : Petrol, benzin gibi akaryakıtları taşımaya yarayan gemi, tanker

Sai : 1) Çalışan, çabalayan 2) Hızlı hızlı yürüyen 3) Haberci, ulak

Sai bulunmak : Çalışmak

Said سعيد : 1) Mutlu 2) Kutlu, uğurlu

Saik(a) : Sebep, vesile, götüren, sevk eden, yol açan, faktör

Sail : Akıcı, akışkan, akan, sual soran

Sair : Diğer, başka

Sakıb : 1) Delici, delen 2) Parlak, parıltılı; fikri sakib

Sakıt : 1) Düşen 2) Düşmüş 3) Hükümsüz kalmış, geçerliliğini yitirmiş

Sakıt olmak : 1) Düşmek 2) Hükümsüz kalmak, geçerliliğini yitirmek

Sakim : 1) Hasta, hastalıklı 2) Yanlış

Sakin(e) : Oturan, yerleşik

Sal : Yıl, sene

Salabet : 1) Sağlamlık 2) Dayanıklılık, güçlü moral

Salabet-i diniyye : Din sağlamlığı

Salah : 1) İyileşme, düzelme 2) Barış 3) Rahatlık, huzur

Salahiye : Musul'a bağlı bir kaza

Salahiyet : 1) Yetki 2) Yetkinlik 3) Bir davaya bakma yetkinliği

Salahiyyetdar : Yetkili

Salahiyyet-i tamme : Tam yetki

Salapurya : Ticaret eşyası taşımakta kullanılan, 10-15 tonluk, üçgen biçiminde yelkeni olan deniz taşıtı.

Salar : 1) Baş 2) Komutan, lider

Salb edilmek : Asılmak, idam edilmek

Sal-i hal/hazır : İçinde bulunulan yıl

Salib : Haç

Salib-i Ahmer : Kızılhaç

Salife : Geçen, geçmiş, eski

Salifülbeyan : Yukarıda açıklanan

Salifüzzikr : Zikr edilen, adı geçen, mezkur, yukarıda anılan

Salih : 1) Uygun, elverişli 2) Yararlı

Salik : Bir yolda ilerleyen, bir yolda giden

Salim(e) : 1) Sağlam 2) Sağ, esenlikte 3) Tam, eksiksiz 4) Korkusuz, emin

Salimen : 1) Sağ salim, sağlıklı olarak 2) Güven içinde

Salisen : Üçüncü olarak

Saltanat : 1) Sultanlık 2) Hükümdarlık 3) Bolluk ve gösteriş içinde

Saltanat-ı Seniyye : Osmanlı Devleti, Osmanlı İmparatorluğu

Saman : 1) Zenginlik 2) Huzur, rahatlık 3) Asayiş, düzen

Samedani : İlahi, Tanrı ile ilgili

Sami : Yüce, ulu

Samih : Eliaçık, cömert

Sanat : 1) Yapma 2) Hüner, sanat

Sanayi : 1) Sanatlar 2) Sanayi

Sanayi-i Nefise Mektebi : Güzel Sanatlar Okulu

Sanbuk : Kızıldeniz ve Basra Körfezi'nde kullanılan genellikle askeri amaçlı (hücumbot ve gambot tarzında) bir çeşit tekne.

Sancak : Bayrak

Sandal(i), sandel(i) : 1) Avrupa hükümdarlarının oturdukları hükümet kürsüsü 2) Sandalye, iskemle 3) Kürsü

Sandık : 1) Bir kurumda para alınıp verilen yer (Mal sandığı, Sandık emini) 2) Banka (Emniyet sandığı, Emekli Sandığı)

Sani : İkinci

Sani : İş

Saniyen : İkinci olarak

Saniyen : İkincisi, ikinci olarak

Sar : İntikam, öc

Sarahat : Açıklık

Sarf-ı nazar : 1) Vazgeçme 2) Sayılmasa da, vazgeçilse de, bir yana bırakılsa da, rağmen

Sarih : 1) Açık, net, aşikar, belli 2) Saf, halis

Sarihan : Açık olarak, açıkça

Sarik : 1) Hırsız 2) Çalan, hırsızlık eden

Sarsar : Fırtına

Sath : 1) Yüzey, satıh 2) Dış yüz

Sath-ı bahr : Deniz yüzeyi

Sath-ı mail(e) : Eğimli yüzey, yamaç

Sath : 1) Yüzey, satıh 2) Dam 3) Dış yüz

Sathi : 1) Yüzey ile ilgili 2) Yüzeysel 3) Üstünkörü

Sathiyye : 1) Yüzey ile ilgili 2) Yüzeysel

Satvet : Ezici kuvvet

Savab : 1) Dürüstlük, doğruluk 2) Doğru davranış 3) Doğru, dürüst, uygun 4) Onay

Savak : 1) Değirmen suyunu başka yöne akıtmak için yapılan düzen 2) Bir barajın fazla suyunu akıtmak için yapılan düzen.

Savb : Taraf, yön, cihet

Savlet : Saldırı, akın

Say سعى : Çaba, çalışma, gayret

Sayd : 1) Av 2) Avlama 3) Avlanma

Sayd-ı mahi : Balık avı

Saydü şikar : Avlama, avlanma

Sayf : Yaz mevsimi

Sayfiyye : Yazlık; yazlık ev

Sayyad : Avcı

Tarihvemedeniyet.org

SE

Sebat etmek : Sözünden ya da kararından dönmemek, bir işi sonuna değin götürmek, direnmek

Sebil : Yol

Sebk : İlerleme; vaki olma, evvelce geçme; öne geçme, ileri geçme

Sebk etmek : Geçmek

Sebkat : Geçme, öne geçme, ilerleme

Sebkat etmek : Geçmek

Sebt-i defter etmek : Deftere kaydetmek, deftere geçmek

Sebükmağzan : Beyinsizler, dangalaklar

Sebükmağzi : Kıt fikirlilik, beyinsizlik, akılsızlık

Sebzevat : Sebzeler, zerzevat

Secaya : Karakterler, seciyeler

Sedd : 1) Kapatma, kapatılma, kapanma, kapama, tıkanma, tıkama 2) Engel, set 3) Baraj

Sefer : 1) Yolculuk 2) Savaşa gitme 3) Savaş 4) Kez, kere, defa 5) Savaş hali

Seferber : Savaşa hazır, savaşa gönderilmek üzere hazırlanmış

Seferiyye : 1) Sefer ile ilgili 2) Yolculuk ile ilgili

Sefine : Gemi

Sefk : Dökme, akıtma

Sefk-i dima : Kan dökme

Sehil : Kolay

Sehlülicra : Kolay gerçekleştirilebilir, kolay uygulanabilir

Sehv : Yanlış, yanılma, hata

Sehven : Yanlışlıkla, yanılarak

Sekamet : Hastalıklar

Sekenat : Durmalar, duruşlar

Sekene : Oturanlar, sakinler

Sekr : Sarhoşluk

Sekte : 1) Durma 2) Durgunluk 3) Kesinti, kesilme 4) Bozukluk

Sektedar etmek : Durdurmak, sekteye uğratmak

Selamet : 1) Esenlik 2) Eminlik 3) Kurtulma

Selamlık : 1) Konaklardaki misafir dairesi 2) Osmanlı padişahlarının Cuma namazına gitme töreni

Selatin : Sultanlar

Selb etmek : 1) Kapmak, çekmek, almak 2) İnkar etmek 3) Yok etmek

Selef : 1) Önce bulunan 2) Eski adam, önceden yaşamış olan

Sem : Dinleme, işitme, işitiş; kulak

Semave : Hille yakınlarında Bağdat Vilayeti'ne bağlı bir kaza.

Sell-i seyf : Kılıç çekme

Semahatkar : 1) Eliaçık, cömert 2) İyiliksever

Semerat : 1) Meyvalar 2) Mahsuller, ürünler 3) Sonuçlar

Semere : 1) Meyva 2) Mahsul 3) Sonuç

Semeredar : 1) Meyvalı 2) Verimli 3) Sonuç veren

Sena : Övgü, övme

Senakar : Övgücü, öven

Senaver : Medheden, öven

Sencide : Tartılı, ölçülü, yerinde (söz)

Sendika : İşçilerin ya da işverenlerin iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular bakımından çıkarlarını korumak ve daha da geliştirmek için aralarında kurdukları birlik

Sened : 1) Belge 2) Senet 3) Tapu 4) Kuvvetli delil

Senedat : 1) Belgeler 2) Senetler 3) Tapular

Sened-i hakani : Tapu belgesi

Sene-i haliyye : İçinde bulunulan sene

Seniyy : Yüce, ulu

Seniyye : Yüksek, yüce, ulu

Seniyyülcevanib : Dört bir yanı yüceliklerle dolu olan

Serair : Sırlar

Serapa : Baştan ayağa kadar, bir baştan bir başa, tümü, hepsi

Serasker : Başkomutan; Harbiye Nazırı, Milli Savunma Bakanı

Seraskeri : 1) Komutanlık, başkomutanlık 2) Seraskerlik, Harbiye Nazırlığı, Milli Savunma Bakanlığı (Tanzimat'tan sonra)

Seray : 1) Saray 2) Konak 3) Ev 4) Hükümet konağı

Serbesti : Özgürlük, serbestlik

Serd : 1) Söyleme 2) Sert, haşin, katı, soğuk, çirkin

Serdeşt : İran'da bir yer

Seresvab : Esvapçı başı

Serfüru : 1) Başı önde, düşünceli 2) İtaat etme, söz dinleme

Serfüru etmek : 1) İtaat etmek 2) Başını eğmek 3) Düşünceye dalmak

Serfüru kılmak : Boyun eğmek

Sergerde : Elebaşı

Sergüzeşt : Macera, serüven, baştan geçenler

Sergüzeştcu : Maceracı

Seri : Hızlı, süratli

Seri üs seyr : Hızlı giden, ekspres

Seriülinfial : Çabuk kırılan, çabuk gücenen

Seriüsseyr : 1) Hızlı giden 2) Ekspres

Serkar : 1) Müdür 2) Kahya 3) Sayın

Serkarin : Başmabeyinci

Serkeşane : İtaatsizce, dikbaşlıca

Serlevha : Başlık

Serrişte : 1) İpucu 2) Bahane

Servet : Zenginlik, varlık

Serzede-i zuhur : Meydana gelmiş, olmuş, gerçekleşmiş

Serzede-i zuhur olmak : Meydana gelmek, baş göstermek, gerçekleşmek

Setr : Örtme, kapama, gizleme

Sevabık : 1) Sabıkalar, geçmişler 2) Eskiden işlenen suçlar 3) Geçmiş haller

Sevahil : Sahiller, kıyılar

Seviyy : 1) Doğru, düz 2) Eşit, denk, bir

Sevk : 1) İleri sürme 2) Gönderme, yollama 3) Gönderilme, yollanma 4) Sonuca bağlama

Sevk etmek : Göndermek, yönlendirmek, götürmek

Sevk-i tabii : İçgüdü

Sevkülceyşi : Stratejik

Seylabe : Sel

Seyr ü sefer : Trafik, gidiş geliş, gezme, dolaşma, seyahat etme

Seyr-i sefain : Denizcilik, gemicilik, gemi işletmesi kurumu, gemilerin yürümesi, deniz yolculuğu, sefer, seyrüsefer, seyretme

Seyyahin/Seyyahun : 1) Gezginler, seyyahlar 2) Turistler

Seyyanen : Eşit olarak

Seyyar : 1) Gezici, gezen, gezgin, dolaşan 2) Taşınabilen, portatif

Seyyid : Hz. Hüseyninʼin soyundan gelen

Seza : Münasip, uygun, yaraşır

Sezavar : Layık, yakışır, yaraşır, uygun

SI

Sıbyan : Çocuklar

Sıdk : Doğruluk, gerçeklik

Sıhhat : 1) Sağlık 2) Doğruluk 3) Sözdeki doğruluk

Sıhhiye صحيه : 1) Sağlıkla ilgili 2) Sağlık işleri dairesi

Sıklet : 1) Ağırlık 2) Sıkıntı

Sıkt : Düşük

Sınaat : 1) Sanat, ustalık, beceri 2) Sanayi

Sırf : 1) Sadece, yalnız, ancak 2) Tamamen, bütün

Sıyanet : Koruma, korunma

Sıyanet etmek : Korumak

Sİ

Sicil : 1) Kayıt kütüğü 2) Memur özlük dosyası, sicil dosyası

Sicil-i ahval : Özlük dosyası

Sicillat : 1) Kayıt kütükleri 2) Özlük dosyaları

Sigar ü kibar : Küçükler ve büyükler

Sili : Tokat, sille

Sin : Yaş

Sinin سنين : Yıllar

Sipahi : Süvari askeri

Sipariş : 1) Ismarlama 2) Tasarlama

Sirayet : Bulaşma, geçme, yayılma

Sirayet etmek : Geçmek, bulaşmak, sıçramak

Siret : 1) Biyografi 2) Yaşayış tarzı, gidiş,hal, ahlak

Sirkat etmek : Çalmak

Sitayiş : Övgü

Sitayişkarane : Övücü, överek

Sitte : Altı, altılık

Siyak : Sözün gelişi, ifade şekli

Siyasiyyat : 1) Politika, siyaset işleri 2) Siyasetbilim

Siyasiyyun : Politikacılar, siyasetçiler

Siyyan سيان : Denk, eşit

Skavut : Çok hızlı gidebilen bir tür keşif gemisi

SU

Subhi : 1) Sabaha ait, sabahla ilgili 2) Erkek adı

Suda : 1) Başağrısı 2) Rahatsız etme, rahatsızlık, dert

Sudur : Çıkma, çıkış, meydana çıkma

Sudur etmek : Çıkmak

Suhulet : Kolaylık

Su-i fikr : Kötü düşünce

Su-i niyyet : Kötü, bozuk niyet

Su-i tefehhüm : Yanlış anlama

Su-i zann : Kötü zan

Sukut : Düşüş, düşme

Sulhperver : Barışçı, barış yanlısı

Sulhperverane : Barışçıl, barış yanlısı olarak

Sunuf : Sınıflar

Suret : 1) Yüz 2) Çare 3) Biçim 4) Tarz

Suret-i hall : Çözüm şekli

Suret-i mahsusa : Özellikle, bilerek, özel olarak

Suret-i tesviye : Çözüm yolu, uzlaşma ve anlaşma yollar, çözüm biçimi, halletme yolu

Suretpezir : Gerçekleşen

Suri سورى : Düğün ile ilgili

Suri صورى : 1) Görünüşte, zahiri 2) Göstermelik, gösterişe dayanan

Suubet صعوبت : Güçlük

Suver : 1) Suretler, şekiller, biçimler, görünümler 2) Yüzler 3) Çareler

Suziş : 1) Yanma, yangı 2) Etkilenme, dokunma 3) Yürek yangısı

Suzişli : 1) Yanık 2) Dokunaklı

SÜ

Sübut : 1) Sabitleşme, kesinleşme 2) Gerçekleşme

Süfera : Elçiler, büyükelçiler

Süfun سفن : Gemiler

Süfun-ı harbiyye : Savaş gemileri

Sühulet : Kolaylık

Sükun : 1) Hareketsizlik 2) Oturma, sakinlik 3) Sessizlik

Sükut : Sessizlik, konuşmama

Süls, Sülüs ثلث : Üçte bir

Sülüsan : Üçte iki

Sürat سرعت : Hız, çabukluk

Sürat-ı mümkine : Olanca hız, mümkün olan çabukluk

Sürh : Kırmızı, kırmızı mürekkep

Sürur : Sevinç

Süvar : Binen, binici

Süvari : 1) Atlı 2) Atlı asker 3) Gemi kaptanı

Ş

Şaduman : Sevinç, neşe

Şafi : 1) Şifa veren 2) Yeterli

Şahrah : Anayol; doğru yol

Şahtur : 1) İnce donanma gemilerinden biri. "İskandinavya"dan büyük "cekelve"den küçüktü. 2) Teknesi çok ince tahtadan yapılmış, üzeri ziftle örtülü sivri kayık. Teknesine mahuf adı verilen bu tür kayıklarla ırmaklarda taşımacılık yapılırdı.

Şaibe : 1) Leke 2) Eksiklik, kusur 3) Kötü iz 4) Kuşku

Şaki : 1) Eşkıya, haydut 2) Baş belası, iblis

Şakird : 1) Öğrenci 2) Çırak, çömez 3) Stajer

Şakirdan : 1) Öğrenciler 2) Çıraklar 3) Stajerler

Şakk : 1) Yarılma 2) Yarma 3) Çatlatma 4) Çatlama 5) Yırt(ıl)ma, parçala(n)ma 6) Yarık, çatlak

Şaklava : Musul'a bağlı nahiye

Şakuli : Dikey, düşey

Şalopa : Küçük bir gemi gibi kullanılabilen büyük sandal

Şamil : Kapsayan, içine alan

Şamil olmak : Kapsamak

Şan : 1) Şan, şöhret, ün 2) Hal, keyfiyet

Şapa oturmak : İçinden çıkılması güç bir duruma düşmek

Şart : 1) Koşul 2) Durum, hal 3) Yemin

Şatt : Irmak, büyük nehir

Şayan : Yakışır, yaraşır, değer, layık, uygun

Şayan-ı itimat : Güvenilir

Şayi : Yaygın, duyulmuş

Şayi olmak : Yayılmak

Şayia : Söylenti

Şayian : Yayılarak, duyularak

Şayiat : Söylentiler

Şeair : Töreler, adetler

Şeci : Yürekli, cesur

Şedaid : Sıkıntılar, zor işler

Şedid(e) : Şiddetli, sert, katı, sıkı

Şediduşşekime : Çok dayanıklı

Şehadet : 1) Şehitlik 2) Tanıklık, şahitlik

Şehadetname : 1) Diploma 2) Vesika, belge

Şehbenderlik : Konsolosluk

Şehr : Ay

Şehremaneti : Belediye

Şehriyar : Hükümdar, padişah

Şehriyari : Hükümdarlık, padişahlık

Şehriyye : Aylık

Şeka : 1) talihsizlik, bedbahtlık 2) Alçaklık

Şekavet : Eşkıyalık, haydutluk; talihsizlik

Şekime : 1) Gem 2) Direnç, direnme, daynma

Şekk شك : Şüphe, zan, tereddüt

Şekl : 1) Şekil, biçim, kılık 2) Resim, taslak 3) Tür 4) Yüz, surat 5) Hal, durum

Şekva شكوا / شكوى : Şikayet, sızlanma

Şekva etmek : Şikayet etmek, sızlanmak

Şemmas : 1) Kilise kandilcisi 2) Başının tepesi tıraşlı olan papaz

Şemsiyye : 1) Şemsiye 2) Güneş ile ilgili 3) Güneş takvimi ile ilgili

Şer شرع : Şeriat

Şer-i şerif : İslam yolu, İslam şeriatı

Şerait : Şartlar, koşullar

Şer'an : Şer'i olarak, şeriat kurallarına göre

Şeref : 1) Ululuk 2) Kıvanç, övünme 3) Üstünlük

Şerefbahş : Şeref veren, onurlandıran

Şerefsadır : Şerefle çıkan (padişah emri)

Şerefsanih : Şerefle hatırlanan

Şerefsudur : Padişah buyruğu

Şerefsudur etmek : Padişah emri vermek, padişahın fermanı çıkmak

Şerefsudur olmak : Padişahın emriyle çıkmak

Şerefsünuh : Padişah emri

Şerh : 1) Açıklama 2) Açma 3) Açılama

Şerife : 1) Şerefli 2) Kutsal 3) Soylu

Şeriyye : 1) Şeriatla ilgili 2) Şeriata uygun

Şetta : Türlü, değişik, çeşitli

Şevaib : 1) Ayıplar, kusurlar, noksanlar 2) Şüpheler

Şevket : Görkem, ululuk, heybet

Şevketsimat : Ulu padişah, azametli padişah

Şeyn : Kusur, ayıp

Şıkk شق : İki tercihten her biri, şık, seçenek

Şiar : 1) İyi (Merhamet-şiar : Merhametli, Şöhret-şiar : Şöhretli, ünlü, Zafer-şiar : Muzaffer, zafer kazanmış, üstün gelmiş) 2) Alamet, işaret iz 3) Adet 4) Slogan

Şib-i cezire : Yarımada

Şifahen : Ağızdan, sözle

Şikak شقاق : Anlaşmazlık, uyuşmazlık

Şiken : 1) Kıran, kırıcı 2) Kıvrım, büklüm

Şikest : 1) Kırık 2) Kırma 3) Kırılma 4) Yenilme, yenilgi

Şinâs : 1) Tanıyan. 2.Bilen. 3.Sayan.

Şira : Satın alma

Şirket : Ortaklık

Şita : Kış

Şitab etmek : Koşmak

Şitaban : Acele, çabuk

Şiteviyye : Kışlık, kışla ilgili; kış sebzesi

Şuabat : Şubeler, kollar

Şube : 1) Kısım, bölüm 2) Dal

Şuriş شورش : Kargaşa, karmaşa

Şübühat : Kuşkular, şüpheler

Şüfe'a : Bir mülke satın alındığı fiyat ile sahip olma, bir mülk kaça satın alınmışsa o mülke o para ile sahip olma

Şüheda : Şehitler

Şühud : Tanıklar

Şühur : Aylar

Şükran : Teşekkür etme, teşekkür borcunu ifade etme, iyilik bilme

Şükukشكوك : Kuşkular, şüpheler

Şümar : 1) Sayma, sayım 2) Sayan, sayıcı 3) Sayı

Şümul : Kapsam, içine alma, kaplama

Şürb : İçme, içilme

Şüreka : Ortaklar

Şüru شروع : 1) Başlama 2) Başlangıç

Şüyu bulmak : 1) Yayılmak, dağılmak 2) Duyulma

T

TA

Taaddi : 1) Saldırma 2) Haksızlık, zulüm 3) Kanun çiğneme, kural çiğneme

Taaddiyat : 1) Saldırmalar 2) Haksızlıklar, zulümler 3) Kanun çiğnemeler, kural çiğnemeler

Taaddüd : Çoğalma, çokluk, sayı artışı

Taaffünat : Kokuşmalar, kötü kokular

Taahhüd : Üstlenme, taahhüt

Taahhüd etmek : Üstlenmek

Taalluk : İlgisi, ilişiği olma, ait olma, aitlik

Taallül : Bahane bulma, bahane arama, mazeret, bir işten kaçınma, ağır davranma, işi ağırdan alma

Taamiyye : Yemek parası

Taammuk : Derinleşme

Taannüd : İnat, inat etme, inatlaşma

Taarruzat : 1) Saldırılar, taarruzlar 2) Takılmalar

Taarruzi : Saldırı ile ilgili, taarruz ile ilgili

Taassür تعسر : Güçleşme, güçlük, zorluk

Taayyün : Ortaya çıkma, belirme

Taayyün etmek/eylemek : Belirmek, ortaya çıkmak, gerçekleşmek

Tarihvemedeniyet.org

Tab طبع : 1) Basma, basım, baskı 2) Huy, yaratılış

Tab تاب : 1) Güç, kuvvet 2) Sıcaklık 3) Işık, aydınlık, parlaklık 4) Kıvrım, büklüm 5) Tazelik 6) Sıkıntı 7) Öfke

Tababet : Hekimlik, doktorluk

Tab'an طبعاً : Doğal olarak, yaratılıştan

Tabaver : Dayanan, tahammül eden, dayanıklı

Tabh : Pişirme, pişirilme

Tab etmek : Basmak

Tab ettirilmek : Bastırılmak

Tababet : Hekimlik, doktorluk

Tabassur : İlerigörüş; gözaçıklığı, ilerisini görüş

Tabi'i طبيى : 1) Doğal 2) Doğa ile ilgili 3) Elbette

Tabiiyet : Bağlılık, tabi olma, uyrukluk

Tabiye تعبيه : 1) Askeri konuşlandırma; taktik 2) Düzenleme, tertip etme

Tacdar : 1) Taç sahibi 2) Hükümdar, padişah

Tacdarane : Hükümdar gibi, taç sahibine yakışacak surette

Tacdari : 1) Taç sahipliği 2) Hükümdarlık, padişahlık

Tacil تعجيل : 1) Acele ettirme 2) Acele acele

Tacil etmek : Hızlandırmak, acele ettirmek

Taciz : Rahatsız etme, tedirgin etme, keyfini kaçırma,

Tadad : 1) Sayma 2) Sayı 3) Sayım, döküm

Tadad edilmek/olunmak : 1) Sayılmak 2) Değerlendirilmek

Tadil : 1) Değişiklik 2) Düzeltme, doğrultma, değiştirme

Tadilen : Değiştirerek, değişiklik yaparak, değiştirilerek

Tadil etmek : Değiştirmek, düzeltmek, doğrultmak

Tafsil : Ayrıntılı açıklama, enikonu açıklama

Tafsilat : Ayrıntı, ayrıntılı bilgi

Tagallüb : Zorbalık

Tagayyür : Değişim, başkalaşım

Taglit : 1) Yanlış bulma, yanlış çıkarma 2) Yanıltma, hataya düşürme

Taglit etmek : Hataya düşürmek, yanıltmak; bulandırmak

Tagyir : Bozma, değiştirme, başkalaştırma

Tagyirat : 1) Değiştirmeler, değişiklikler 2) Bozmalar 3) Başkalaşımlar, başkalaştırmalar

Tahaddüs : Ortaya, meydana çıkma

Tahaffuzhane : Karantina bölümü, karantina yeri

Tahaffüf : Hafifleme

Tahakkuk : Meydana çıkma, gerçekliği anlaşılma, ortaya çıkma

Tahakkuk etmek : Gerçekleşmek

Tahallüf : 1) Aykırı davranma 2) Geride kalma 3) Uygun gelmeme

Tahammülfersa : Tahammül tüketen, dayanılmaz, takat kesici

Taharri : Araştırma, arama

Taharriyat : 1) Aramalar 2) Araştırmalar

Tahassul etmek : Çıkmak, hasıl olmak

Tahassun : İstihkama çekilme

Tahassus : 1) Uzmanlaşma 2) Özelleşme

Tahaşi etmek : Çekinmek, korkmak

Tahaşşi : Ürperme, korkma

Tahaşşüd : Birikme, yığılma, bir araya gelme, yığılma

Tahatti : Saldırış

Tahattur : Hatırlama, hatıra getirme, getirilme

Tahavvül : Değişme, değişim, dönüşme, dönüşüm

Tahavvülat : Değişmeler, değişiklikler

Tahayyür : Hayret etme, şaşkınlık, hayranlık

Tahayyüz : 1) Sahip olma, tutma 2) Önem kazanma

Tahdid : Sınırlama, kısıtlama, sınırlandırma, sınır çizme, hudut tayin etme

Tahfif : Hafifletme; kolaylaştırma

Tahfif etmek : Hafifletmek

Tahkik : 1) Araştırma, gerçeği arama 2) Doğru, gerçek, doğruluk

Tahkik etmek : Araştırmak

Tahkikat : Araştırmalar, soruşturmalar, incelemeler

Tahkikiyye : Araştırma ile ilgili

Tahkim : 1) Hakem tayin etme 2) Sağlamlaştırma

Tahkir : 1) Hakaret etme 2) Küçümseme, hor görme, aşağılama

Tahkirat : Hakaretler, küçümsemeler, hor görmeler

Tahlif : Yemin ettirme, and içirme

Tahlis : 1) Kurtarma 2) Kurtarılma

Tahlis-i nefs : Canını kurtarma, kendini kurtarma

Tahliye : 1) Boşaltma 2) Boşaltılma 3) Bırakma, salıverme 4) Bırakılma, salıverilme

Tahliye etmek : 1) Boşaltmak 2) Salıvermek

Tahliye-i sebil : Bir suçluyu salıverme

Tahmil etmek: 1) Yüklemek, yükletmek 2) Sorumluluk vermek, havale etmek

Tahminat : Tahminler

Tahrib : Yıkma, bozma, harap etme, sabotaj

Tahrif : Bozma, çarpıtma

Tahribat : Yıkmalar, bozmalar, tahrip etmeler, yıkım

Tahrik edilmek : 1) Kışkırtılmak 2) Hareket ettirilmek, yerinden oynatılmak

Tahrikat : Kışkırtma(lar)

Tahrir : Yazma, yazılma; kayda geçirme kaydedilme

Tahrirat : Resmi yazışmalar

Tahrirat-ı umumiye : Genelge

Tahrir-i nüfus : Nüfus sayımı

Tahririyye : 1) Yazı ile ilgili 2) Yazılı olarak

Tahsil : 1) Elde etme, ele geçirme 2) Öğrenim görme, öğrenim 3) Vergi toplama, gelir toplama

Tahsis : 1) Ayırma, ayrıcalık tanıma 2) Aylık bağlama

Tahsisen : 1) Ayırarak 2) Özellikle, hele hele

Tahşid : Yığma, toplama,

Tahşidat : Yığmalar, biriktirmeler, toplamalar

Tahtelarz : 1) Yer altı 2) Yerin altı

Tahtelbahr : 1) Denizin altı 2) Denizaltı

Taht-ı vücub: Gerekli

Tahtı'e تخطئه : Hata bulma, hatalı bulma, hata çıkarma, yanlış bulma

Tahtim : Mühürle(n)me

Tahtülarz :Yer altı

Tahtülbahr : 1) Denizin altı 2) Denizaltı

Tahur(e) : 1) Tertemiz 2) Temizleyici

Tahvil : Değişim, dönüşüm, dönüştürme, çevirme

Tahvil etmek : 1) Değiştirmek 2) Teslim etmek 3) Dönüştürmek, çevirmek 4) Atanma, tayin

Tahzir etmek : Sakındırmak

Taife : Tayfa

Taiz : Yemen'de bir kent

Takaddüm : 1) Öncelik 2) Önde bulunma, ileri geçme, öne geçme 3) Protokol önceliği

Tarihvemedeniyet.org

Takarrüb : 1) Yaklaşma, yanaşma, yakınlaşma 2) Vaktin yaklaşması 3) Yönelme

Takarrüb etmek : Yaklaşmak

Takarrür : 1) Kararlaştırma, kararlaşma 2) Yerleşme

Takatfersa : Dayanılmaz

Takayyüd : 1) Çalışma, çabalama, uğraşma 2) Dikkatli davranma 3) Bağlanma 4 Dikkat etme, özen gösterme

Takayyüdat : 1) Takayyüdler 2) Önlemler, tedbirler, önleyici tedbirler

Takbih : Çirkin bulma, kınama, ayıplama

Takbih etmek : Ayıplamak, kınamak

Takdir etmek : 1) Değerlendirmek 2) Beğenmek 3) Değer biçmek

Takhir : Kahretme, yok etme

Takibat : Kovuşturma; takipler, izlemeler, kovalamalar

Takidat : Karışık, zor anlaşılır cümleler yapmalar

Taklib : 1) Ters çevirme 2) Döndür(ül)me

Taklil : 1) Azaltma, eksiltme, indirme, kısma 2) Azaltılma, eksiltilme, indirilme, kısılma

Takrib : 1) Yaklaştırma, yakınlaştırma, yaklaştırılma 2) Yolunu bulma 3) Tahmin

Takrir : 1) Önerge, resmi olarak yazı ile bildirme 2) Siyasi nota 3) Onay, doğrulama 4) Yerleştir(il)me, yerine koy(ul)ma 5) Anlatma, dile getirme, bildirme

Takrir-i şifahi (note verbale/verbal note) : Sefaretlerden imzasız olarak verilen takrir

Taksim : 1) Bölme 2) Bölüm 3) Bölü 4) Su dağıtım yeri

Taksim-i miyah : Suların dağıtılması

Taksir : 1) Kısaltma 2) Kusurlu iş görme, eksik iş yapma 3) Kusur etme 4) Suç, kusur, kabahat

Taksirat : 1) Suçlar, kusurlar 2) Yazgı

Takviye(t) : Kuvvetlendirme, güç verme

Takyid : Şart koşma, şarta bağlama

Takyidat : Kısıtlamalar, kayıtlar, ön koşullar

Talebname : İstek mektubu, istek yazısı

Talib : 1) İstekli, isteyen 2) Erkek öğrenci

Talik تعليق : 1)Bir şeye bağlı gösterme 2) Tehir, erteleme, belli bir zamana bırakma 3) Bağlama, bir şeye bağlama 4) Asma, asılma

Talik edilmek : 1) Asılmak, iliştirilmek, tutturulmak 2) Ertelenmek

Talim : Öğretme, öğretim, eğitim; ders verme

Talimgah : Talim alanı, eğitim alanı, askeri eğitim tesisi

Talim ve terbiye : Eğitim ve öğretim

Talimname : 1) Yönerge 2) Askeri yönerge 3) Yönetmelik

Taltif : 1) Gönül alma 2) Rütbe, hediye gibi şeylerle onurlandırma, ödüllendirme

Talveg : Bir akarsu yatağının en derin yerlerini birleştiren çizgiye verilen ad

Tama طمع : Tamah, açgözlülük

Tamamiyyet-i mülkiyye : Toprak bütünlüğü

Tamik : 1) Araştırma, inceleme, köklü araştırma 2) Derinleştirme

Tamim : 1) Genelge 2) Genelleştir(il)me

Tamim etmek : Yaymak

Tamim olunmak : Yayılmak, genelleştirilmek

Tamimen : 1) Genelleştirerek 2) Genelge ile

Tanzif : Temizleme

Tanzifat : 1) Temizlik işleri 2) Belediye temizlik işleri

Tanzim etmek : Düzenlemek, tertip etmek

Tarafeyn : İki taraf

Tarafgir : Taraf tutan, yandaş

Tarafgirane : Taraf tutarak

Tarafgirlik : Taraf tutma, yandaşlık

Tarafgirlik etmek : Taraf tutmak, yan tutmak

Tarafgir olmak : Taraf tutmak

Tarassud : Gözlem, gözleme

Tarassud etmek : Gözlemek

Tarassudat : Gözlemler

Tard : Sürme, uzaklaştırma, kovma

Tard etmek : Kovmak

Tarh : 1) Bırakma, koyma 2) Düzenleme

Tarh etmek : 1) Çizmek 2) Düzenlemek

Tarh edilmek : 1) Çizilmek 2) Düzenlenmek

Tari : Taze

Tari olmak : Olmak, gelmek, gerçekleşmek

Tarik : Yol, yöntem, usul; meslek

Tarif : 1) Tanım 2) Tanıtım, tanıtma, bildirme

Tarifname : Kullanım yazısı, prospektüs

Tarsin : Sağlamlaştırma, güçlendirme

Tarsinat : Sağlamlaştırmalar, güçlendirmeler

Tarz : 1) Biçim, şekil 2) Yöntem, usül

Tarziye : Özür dileme

Tasaddi : Girişim, girişme, el atma, başlama

Tasaddi eylemek : Girişmek, başlamak, el atmak

Tasallut : 1) Sataşma, bulaşma, musallat olma 2) Hakim olma

Tasallutat : Sataşmalar, musallat olmalar

Tasarruf : 1) Tutum 2) Sahip olma 3) Bir şeyi istediği gibi kullanma yetkisi, kullanım

Tasavvur : 1) Göz önüne getirme, zihinde canlandırma 2) Tasarım 3) Düşünce, amaç, niyet, maksat, plan

Tasavvurat : 1) Zihinde canlandırmalar, tasavvurlar 2) İstekler

Tasdi : Baş ağrıt(ıl)ma; rahatsız etmeler, can sıkmalar

Tasdi etmek : Baş ağrıtmak, rahatsız etmek

Tasdik : 1) Onay 2) Onaylama 3) Doğrulama

Tasdikname : Onay belgesi

Tasdikname-i hümayun : Padişahın onay belgesi

Tasdir : 1) Başa geçirme, başa koyma 2) Önsöz yazma 3) Çıkarma, çıkartma

Tasfiyehane : Rafineri

Tashih : İyileştirme, düzeltme

Tashih etmek : Düzeltmek

Tasib : Güçleştir(il)me, zorlaştır(ıl)ma

Taslit : Musallat etme, sataştırma

Tasmim : Kesin karar

Tasni : 1) Yapma 2) Düzme, uydurma, yakıştırma

Tasniat : 1) Yapmalar 2) Düzmeler, uydurmalar, yakıştırmalar

Tasrih : Açık açık söyleme, söylenme, bildirme, belirtme, bildirilme, belirtilme

Tasrihat : Açıkça dile getir(il)meler, belirt(il)meler

Tastir : 1) Yazma 2) Yazılma

Tasvib etmek : Uygun görmek, onaylamak

Tasvir : 1) Resmetme, resmini yapma, betimleme 2) Resim 3) Figür 4) Portre

Tasvir-i efkar : Düşüncelerin yazıya dökülmesi, düşüncelerin dile getirilmesi

Tatbikat : 1) Uygulamalar 2) Tatbikat

Tathir : Temizleme, temizlik

Tathir etmek : Temizlemek

Tarihvemedeniyet.org

Tathirat : Temizlikler, temizlik

Tatil : Ara verme, erteleyerek sonraya bırakma, durdurma; çalışmayı kesme, işyeri kapatma

Tatil-i eşgal : İşi durdurma, grev

Tavassut : Aracılık

Tavattun : Yurt tutma, vatan edinme, yerleşme

Tavik : Geciktir(il)me, oyala(n)ma, savsakla(tıl)ma, askıya al(ın)ma

Tavik etmek : Geciktirmek, ertelemek, askıya almak

Tavil(e) : 1) Uzun 2) Uzun süren, uzun süreli

Tavizen : 1) Karşılığında, bedel olmak üzere, karşılık olarak 2) Ödün olarak 3) Karşılık alınmak suretiyle, ileride gelirinden kesilmek şartıyla

Tavsif : 1) Niteleme, vasıflandırma 2) İlim

Tavsif edilmek : Vasıflandırılmak, nitelenmek

Tavsif etmek : Vasıflandırmak, nitelemek

Tavsif olunmak : Vasıflanmak, nitelenmek

Tavsiyename : Kayırma yazısı, tavsiye mektubu

Tavzif : Görevlendirme, iş verme

Tavzif etmek : Görevlendirmek, iş vermek

Tavzih : Açıklama, açıklığa kavuşturma, aydınlatma

Tayib etmek : Ayıplamak

Tayin : 1) Atama 2) Belirleme, belli etme 3) Tayın, asker azığı, yiyeceği 4) Erzak

Tayin etmek : 1) Atamak 2) Belirlemek, tespit etmek

Tayin olmak/olunmak : 1) Belirlenmek, tespit edilmek 2) Atanmak

Tayinat : 1) Tayınlar 2) Erzaklar

Tayy : 1) Geçme, üzerinden geçme, atlama 2) Katlama, sarma 3) Katlanma, sarılma 4) Kaldırma, yok etme, iptal etme

Tazammun etmek : İçine almak, içinde bulundurmak, yer vermek, içermek

Tazibat : Azap vermeler, üzmeler

Tazim : 1) Saygı ile eğilme, saygı gösterme 2) Yüceltme, ululama

Tazimat : 1) Saygı ile eğilmeler, saygı göstermeler 2) Yüceltmeler, ululamalar

Tazir : Vesile ve bahane arama, özür bulma, bahane bulma

Taziyet : 1) Başsağlığı 2) Başsağlığı dileme

Taziz : Aziz etme, şeref verme, onurlu kılma, değer verme, aziz tutma

Tazmin : Zarar ödeme, tazminat ödeme, zarar karşılama

Tazmin ettirilmek : Ödetilmek, zarar karşılatılmak

Tazyi : 1) Kaybetme 2) Kaybettirme

Tazyik : 1) Basınç 2) Sıkıştırma, bastırma 3) Daraltma 4) Baskı 5) Sıkıntı verme

TE

Teadi : Düşmanlık

Teali : Yükselme, yücelme

Teamül : 1) Uygulama, eskiden beri uygulanan usul 2) İş, muamele

Teati : Verişme, birbirine verme, alışveriş, takas, değiş tokuş

Teati edilmek : Birbirine verilmek, alınıp verilmek

Teati etmek : Birbirine vermek, alıp vermek, karşılıklı alıp vermek, değiş tokuş yapmak

Teati olunmak : Birbirine verilmek, alınıp verilmek, değiş tokuş yapılmak

Teati-i efkar : Fikir alışverişi, görüş alışverişi

Teba : Uyruk

Tebaiyyet : Tabilik, uyrukluk

Tebaiyyet etmek : Uymak, izlemek

Tebarüz etmek : Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek

Tebaüd : Uzaklaşma

Tebcil : Yüceltme, ululama, ağırlama

Tebdil etmek : Değiştirmek, dönüştürmek

Tebdilen : 1) Değiştirerek, dönüştürerek 2) Değiştirilerek, dönüştürülerek

Tebdil-i heva : Hava değişikliği

Tebean : Uyarak, tabi olarak, izinden giderek

Tebeddül : Değişme, değişiklik, değişim

Tebeddül etmek/eylemek: Değişmek

Teberri etmek : Uzak durmak, kaçınmak

Teberru : 1) Bağış 2) Bağış yapma, bağışta bulunma

Teberrüken : Uğur olsun diye, uğur sayarak, mübarek görerek

Tebeyyün : Belli olma, anlaşılma, ortaya çıkma

Tebhir etmek : Tütsülemek, dezenfekte etmek, buharlaştırmak

Tebhirat : Dezenfekte etmeler, tütsülemeler, buharlaştırmalar, sterilize etmeler

Tebid : Uzaklaştırma, kovma

Tebid etmek : 1) Uzaklaştırmak 2) Sürgün etmek

Tebligat : 1) Tebliğler, bildiriler 2) Resmi tebliğ

Tebrikat : Kutlamalar

Tarihvemedeniyet.org

Tebriye-i zimmet : Zimmetinde bir şey olmadığını kanıtlama

Tebşir edilmek/olunmak : Müjdelenmek

Tebşir etmek : Müjdelemek

Tebşirat : 1) Müjdelemeler, müjde vermeler 2) Müjdelenmeler, müjde

Tebyin : Meydana çıkarma, belli etme

Tebyiz : Temize çekme

Tecahül : Bilmezden gelme

Tecarib : 1) Deneyimler, tecrübeler 2) Denemeler

Tecasür : Cüret etme, cesaretlenme, yüreklenme

Tecavüz : 1) Sınırı geçme, haddini aşma 2) Irza geçme, sarkıntılık 3) Başkasının hakkına el uzatma

Tecavüz etmek : 1) Sınırı geçmek, başkasının haklarını hiçe saymak 2) Irza geçmek 3) Aşmak

Tecdid : Yenile(n)me

Teceddüd : Yenilenme, yenilik

Tecelli : 1) Belirme, ortaya çıkma, görünme 2 Kader

Tecelli etmek : Görünmek, belirmek, ortaya çıkmak

Tecellüd etmek : 1) Yiğitlik göstermek 2) Direnmek, ayak diremek

Tecemmu : Toplanma, bir araya gelme, birikme, yığılma

Tecemmuat : Toplanmalar, bir araya gelmeler, birikmeler, yığılmalar

Tecennün : Cinnet geçirme, çıldırma, zıvanadan çıkma

Tecessüs: 1) Merak etme, merak 2) Araştırma, inceleme, arama, yoklama

Techiz : Donatma, donanım, cihazlandırma

Techizat-ı askeriye : Askeri donatım

Tecrim : 1) Para ile cezalandırma 2) Para cezası kesme

Tecrübe : 1) Deneme, sınama 2) Deney 3) Deneyim 4) Görgü

Tecviz : Caiz, uygun gör(ül)me, izin ver(il)me

Tecviz etmek : 1) Uygun görmek 2) İzin vermek

Teczie, tecziye : Cezalandırma

Tedafüi : Savunma ile ilgili

Tedafüiyye : Korunma, savunma

Tedahül : 1) Ödemede gecikme 2) İç içe geçme 3) İşte geri kalma 4) Yığılma, toplanma, birikme 5) Müdahale, karışma

Tedarikat, tedarükat : Hazırlıklar

Tedavül : Dolaşım

Tedeffün : Defin, gömülme

Tedhiş : 1) Dehşete düşürme, terör estirme 2) Terör, korkutma, yıldırma

Tedib : 1) Eğitme, terbiye etme 2) Cezalandırma, haddini bildirme

Tediyat : Ödemeler

Tediye : 1) Ödeme 2) Ödenme

Tedmir : Yok etme, kökünü kurutma, tepeleme

Tedmir etmek : Yok etmek, kökünü kurutmak, tepelemek

Tedricen : Derece derece, yavaş yavaş

Tedris : Ders verme

Tedrisat : Öğretim

Tedrisatta bulunmak : Ders vermek

Tedvir etmek : 1) İdare etmek, yönetmek 2) Ele almak

Teehhür : 1) Gecikme 2) Sonraya, geriye kalma

Teehhür etmek : Gecikmek

Teellüm : Üzülme, elemlenme

Teemmül : İyice düşünme, enikonu düşünme

Teenni : 1) Ağırlık, yavaşlık, yavaşlama, duraksama 2) Gecikme 3) Dikkat gösterme

Teessüf etmek : Üzülmek, hayıflanmak

Teessür : 1) Üzülme, acı duyma, üzüntü 2) Etkilenme

Teessüs : 1) Kurulma 2) Yerleşme, kök salma

Teeyyüd etmek : Pekişmek, sağlamlaşmak, kesinliği ortaya çıkmak

Teeyyüd : 1) Pekişme, sağlamlaşma 2) Gerçekleşme

Tefahhus تفحص : Derinlemesine, inceden inceye araştırma

Tefahhus etmek : Derinlemesine araştırmak

Tefahhusat : Derinlemesine araştırmalar

Tefavüt تفاوت : Farklılık, fark

Tefavvuk : Üstünlük

Tefehhüm : Anlama, farkına varma

Teferruğ : 1) Vazgeçme 2) İşi bitirme 3) Tapuyu kendi üzerine alma

Teferruk : Ayrılma, dağılma

Teferrüc : Gezinti

Teferrüs : Sezme

Teferrüs etmek : Sezmek

Tefevvuk : Üste çıkma, üstün olma, yükselme, üstünlük

Tarihvemedeniyet.org

Tefevvüh : Dile getirme, söyleme; dil uzatma, boşboğazlık

Tefevvühat : 1) Dile getirmeler, söylemeler 2) Boşboğazlıklar, münasebetsiz sözler

Tefhim : Anlatma, bildirme

Tefhimat : Anlatmalar

Tefriğ : 1) Boşaltma 2) Yemek yapma 3) Vazgeçirme

Tefrik : Ayırma

Tefrik etmek : Ayırmak, ayırt etmek

Tefriş edilmek : Döşenmek

Tefriş etmek : Döşemek

Tefsirat : Yorumlar

Teftiş : Denetleme, kontrol

Tefviz edilmek : 1) Birine bırakılmak 2) İhale edilmek

Tefviz etmek : 1) Birine bırakmak, vermek 2) İhale etmek

Tehalük : Can atma, istekle atılma, koşuşma, didinme, çırpınma

Tehdidamiz : Tehdit edici, göz yıldırıcı

Tehevvür : Öfkeden köpürme, küplere binme

Tehevvür etmek : Küplere binmek, köpürmek, çok öfkelenmek

Teheyyüat : Hazırlanmalar, hazırlıklar

Teheyyüc : Heyecanlanma, heyecana kapılma

Teheyyücat : Heyecanlanmalar, heyecana kapılmalar

Tehi : 1) Boş 2) Boşuna, yararsız

Tehir : Gecik(tir)me, ertele(n)me

Tehiyye : Hazırlık, hazırlama

Tehvin etmek : Hafifletmek, kolaylaştırmak, rahatlatmak

Tehyic : 1) Heyecanlandırma 2) Heyecanlandırılma

Tehyic etmek : Heyecanlandırmak

Tekabül : 1) Karşı karşıya gelme, karşılaşma 2) Karşılama

Tekabül etmek : Karşılamak

Tekalif : 1) Öneriler, teklifler 2) Vergiler

Tekamül : Büyüme, olgunlaşma, gelişme

Tekarir : Önergeler, notalar

Tekasit : Taksitler

Tekasül : 1) Tembellik, gevşeklik, üşengeçlik, üşenme 2) Umursamazlık, ilgisizlik

Tekasül göstermek : Tembellik etmek

Tekaüd : Emeklilik, emekliye ayrılma

Tekaüdiyye : Emekli maaşı

Tekdir : 1) Çıkışma, azarlama, paylama 2) Bulandırma 3) Üzme, kederlendirme

Tekdir etmek : Çıkışmak, azarlamak, paylamak

Tekeffül : Kefil olma, üstlenme

Tekeffül etmek : Kefil olmak, üstlenmek

Tekellüm etmek : Konuşmak

Tekemmül : Olgunluk, olgunlaşma

Tekerrür : Yinelenme, tekrarlanma

Tekessür : Çoğalma, artma

Tekevvün : Olma, oluş, var olma, varoluş, meydana geliş, meydana gelme, oluşum

Tekevvün etmek : Oluşmak, meydana gelmek, olmak

Tekid : 1) Kuvvetlendirme, üsteleme, sağlamlaştırma, pekiştirme 2) Üsteleme, bir iş için evvelce yazılan bir yazıyı tekrarlama, tekit yazısı

Tekiden : 1) Sağlamlaştırarak 2) Daha önce yazılan bir yazıyı tekrarlayarak

Teklif-i malayutak : Dayanılmaz teklif

Tekmil : Bütün, tüm, tam

Tekrim : Saygı gösterme, yüceltme

Tekrim etmek : Yüceltmek

Tekrimat : Saygı göstermeler, yüceltmeler

Teksir : Çoğalt(ıl)ma

Tekzib : Yalanlama, yalanlama yazısı

Telafi-i mafat : Kaybolan şeyin telafi edilmesi

Telaki : Buluşma, karşılaşma, birleşme

Telakki : 1) Kabul etme, alma 2) Algılama, anlayış 3) Kişisel görüş

Telakki edilmek : Değerlendirilmek, görülmek, algılanmak

Telakki etmek : Anlamak, değerlendirmek, algılamak

Telakki olunmak : Değerlendirilmek, görülmek, algılanmak

Telakkiyat : 1) Algılamalar, anlayışlar 2) Almalar, kabul etmeler 3) Kişisel görüşler, değerlendirmeler

Telatum : Çalkantı, dalgalanma

Telebbüs : Giyme, giyinme

Telebbüs etmek : Giymek, giyinmek

Telef : 1) Öldürme 2) Ölme 3) Boşuna harcama

Telef etmek : 1) Öldürmek 2) Boşu boşuna harcamak, tüketmek, yok etmek

Telefat : Can kaybı

Telehhüf : Yanıp yıkılma, çırpınma

Telehhüf etmek : Çırpınmak

Telfik : Birleştirme, bir araya getirme, derleme

Telhis : Özetleme

Telif : 1) Uzlaştırma, barıştırma 2) Yazma, eser yazma

Telif olunmak : 1) Bir araya getirilmek, birleştirilmek 2) Kaleme alınmak

Telif-i beyn : Uzlaştırma, arabulma

Telkib : Lakap ver(il)me, lakaplandır(ıl)ma, lakap takma adlandır(ıl)ma

Telkin تلقين : Bir fikri aşılama

Telmih : İmalı konuşma, üstü kapalı belirtme

Telvin : Boya(n)ma

Telvis : Kirletme, bozma, mahvetme

Telvis edilmek : Kirletilmek, bozulmak, mahvedilmek

Temadi : Sürme, sürüp gitme, uzama, devamedegelme

Temaruz : Hasta gibi görünme, yalandan hastalanma

Temaşa : 1) İzleme, seyir 2) Gezinti

Temayül : 1) Eğilim 2) Eğilme, çarpıklık

Temayülat : 1) Meyiller, sevgiler, muhabbetler 2) Eğilimler, temayüller

Temdid : Uzatma, sürdürme, uzatılma

Temdid etmek : Uzatmak

Temdid olunmak : Uzatılmak

Temeddün تمدن : 1) Uygarlık 2) Uygarlaşma

Temekkün : Yer edinme, yurt tutma, yerleşme

Temerküz : Birikme, yığılma, toplanma

Temerrüd : Dikbaşlılık, direnme, inat

Temettu/ Temettü : 1) Kazanma, kazanç sağlama 2) Kazanç, kar

Temettuat/ Temettüat : 1) Kazanmalar, kazanç sağlamalar 2) Kazançlar, karlar

Temevvüc : Dalgalanma

Temevvüc etmek : Dalgalanmak

Temeyyüz etmek : Kendini göstermek

Temhid : 1) Düzenleme 2) Yayma, döşeme

Temhidat : 1) Düzenlemeler 2) Yaymalar, döşemeler 3) Söze giriş yapmalar

Tarihvemedeniyet.org

Temhir : Mühürleme

Temhir etmek : Mühürlemek

Temin etmek : 1) Güvence vermek 2) Sağlamak, edinmek, elde etmek 3) Kesin konuşmak

Teminen : 1) Güvence vererek 2) Edinerek, sağlayarak 3) Güvence verilerek 4) Elde edilerek, sağlanarak

Temlik : Mülk olarak verme, mülkünü verme

Temsil edilmek : 1) Benzetilmek 2) Birinin veya bir kurumun adına hareket edilmek

Temsil تمثيل : 1) Benzetme 2) Taklit etme

Temşiye(t) : 1) Yürütme, yürütülme 2) Kolaylık sağlama, kolaylaştırma

Tenakus etmek : Eksilmek, azalmak

Tenassur : Hıristiyan olma

Tenbihat : Uyarılar, uyarmalar, tenbihler

Tenevvü : Çeşitlilik

Tenezzüh : Gezinti

Tenezzül : 1) İnme 2) Düşme

Tenezzül etmek : 1) İnmek 2) Düşmek

Tenfir : 1) Nefret ettirme, iğrendirme 2) Nefret ettirilme, iğrendirilme

Tenfiz : Etkili kılma, hükmünü yürütme, sözünü geçirme, uygulamaya koyma

Tenkid : Eleştiri, kritik, tenkit

Tenkil : Uzaklaştırma; cezalandırılma

Tenkil etmek : Cezalandırmak

Tenkilat : Cezalandırmalar

Tenkis : 1) Eksiltme, azaltma, indirme, kısma 2) Eksiltilme, azaltılma, indirilme, kısılma

Tensib : Münasip bulma, uygun görme

Tensik : Düzenleme, düzeltme

Tensikat : Düzenlemeler

Tenvirat : Aydınlatmalar, ışıklandırmalar

Tenviriyye : Aydınlatma ile ilgili, ışıklandırma ile ilgili

Tenzil : İndirme

Tenzil etmek : İndirmek, düşürmek

Tenzilat : İndirim, fiyat düşürme

Terahi : 1)Gevşeklik gösterme, gevşeme, gevşeklik, savsaklama 2) Geri çekilme, geri durma, uzak durma 3) Gecikme

Terakki : 1) Yükselme 2) İlerleme, gelişme

Terakkiyat : İlerlemeler, gelişmeler; yükselmeler

Terakkub : Bekleme, gözleme

Teraküm : Yığılma, toplanma, birikme

Teraküm etmek : Birikmek, yığılmak

Terbi' : 1) Dörtleme, dörde bölme 2) Dört köşe yapma

Terceme-i hal : Yaşamöyküsü, biyografi, özgeçmiş

Terci : Döndürme, geri çevirme, geri çekme

Tercüme-i hal : Yaşamöyküsü, biyografi, özgeçmiş

Terdif : Peşi sıra, arkası sıra yürütme, yürütülme; ekleme, iliştirme

Tereddüd : 1) Gidip gelme 2) Kararsızlık, tereddüt

Tereffüh : Refah içinde yaşama, bolluk içinde yaşama

Terekkübat : Bk. Terkibat

Terennüm etmek/eylemek : 1) Şarkı söylemek, yavaş/hafif/alçak ve güzel bir sesle şarkı söylemek

Tereşşuh : Sızma, sızıntı

Terettüb: 1) Gerekme 2) Üzerine görev düşme

Terettüb etmek : 1) Gerekmek 2) Üzerine görev düşmek

Terfi : 1) Yükseltme, kaldırma 2) Yükseltilme, kaldırılma 3) Rütbe verme 4) Rütbe alma

Terfik : Birinin yanına katma, katılma, arkadaş etme, eşlik ettirme; ayak uydurma

Terfik edilmek : Verilmek, katılmak, görevlendirilmek

Terfik etmek : Ayak uydurmak

Tergib : İsteklendirme, teşvik etme, istek verme

Terhin : 1) Rehin bırakma 2) Emanet bırakma

Terhin etmek : Rehin bırakmak

Terkib etmek : Birleştirmek, bir araya getirmek

Terkibat : Bileşimler, oluşumlar

Terkim : Yazma

Termim : 1) Onarma, onarım 2) Kırık kemiği iyileştirme

Termim etmek : Onarmak

Termimat : 1) Onarmalar, onarımlar 2) Kırık kemiği iyileştirmeler

Terrettüb etmek : 1) Gerekmek 2) Üzerine görev düşmek

Tersibat : Çökeltmeler, tortulaşmalar

Tersim : Resmetme, resim yapma, çizme

Tertib : 1) Düzenleme, düzene sokma 2) Dizgi, dizme 3) Düzen, tertip

Tertibat : 1) Düzenleme 2) Hazırlık 3) Düzenek

Tertibkerde : 1) Düzenlemiş 2) Düzenlenmiş, tertiplenmiş 3) Düzenlediği

Tervic : 1) Destekleme 2) Yaygınlaştırma 3) Değerini artırma 4) Geçirme

Tervic-i meram : Amacını yaygınlaştırma

Tesanüd : Dayanışma

Tesavi-i ara : Oyların eşitliği

Tesebbüt : Dayanma, sebat etme

Tesellüm : Teslim alma

Tesemmüm : Zehirlenme

Teshil etmek : Kolaylaştırmak

Teshilat : Kolaylıklar

Teshir etmek : Fethetmek, ele geçirmek

Tesis etmek : Kurmak

Tesis olunmak : Kurulmak, oluşturulmak

Tesisat : 1) Kuruluşlar 2) Kurumlar 3) Tesisat 4) Düzenek

Teslih : Silahlandır(ıl)ma

Teslihat : Silahlandır(ıl)malar

Teslim : 1) Emaneti yerine verme 2) Sahibine verme 3) Gerçek olduğunu bildirme, hakkını verme, doğrulama 4) İtiraf 5) Pes etme, pes ettiğini bildirme

Teslim-i nefs etmek : Kendini bırakmak, kendini teslim etmek, teslim olmak

Tesmim : 1) Zehirleme 2) Zehirlenme

Tesmim etmek : Zehirlemek

Tesmiye : Ad koyma, adlandırma

Tesri : Hızlandırma

Tesvid : Karalama, müsvedde yazma, müsvedde

Tesvilat : Bir şeyi güzel göstererek aldatmalar

Tesviye : 1) Düzeltme, düzenleme 2) Ödeme 3) Sonuçlandırma, neticeye bağlama 4) Düzleme

Tesyar : Gönderme, gönderilme

Tesyir : Gönderme, yollama, gönderilme, yollanma

Teşaub etmek : Dallanıp budaklanmak, kollara ayrılmak, bir kökten ayrılmak

Teşbi : Karnını doyurma, karnı doyurulma

Teşci : Cesaretlendir(il)me, yüreklendir(il)me

Teşdid : Kuvvetlendirme, şiddetlendirme

Teşeddüd : 1) Şiddetlenme 2) Keskinleşme

Teşkil : 1) Şekillendirme 2) Oluşturma, kurma

Teşkilat : 1) Kuruluş, kuruluşlar 2) Örgütler

Teşmil : Kapsama, yayılma, içine alma

Teşri'iyye : Yasa koyma ile ilgili, kanun yapma ile ilgili

Teşrif : 1) Şereflendirme 2) Gitme

Teşrifat : Protokol

Teşrifatçı : Protokol görevlisi

Teşrifati : Protokol görevlisi, teşrifatçı

Teşrih : Açıklama

Teşrik : Ortak etme

Teşrik-i mesai : İşbirliği

Teşrik-i mesai etmek : İşbirliği yapmak

Teştit : Dağıtma, dağıtılma, perişan etme, edilme

Teşvik : Teşvik; kışkırtma

Teşviş : Karıştırma, karmakarışık etme

Teşvişat : Karıştırmalar

Teşyi : Uğurlama

Teşyid : Yükseltme, sağlamlaştırma

Tetabu : Birbirini izleme, peş peşe gelme

Tetabuk : Uygun gelme, uyma

Tetabuk etmek : Uymak, uygun düşmek, uyum sağlamak

Tetebbu : Bir şeyi etraflıca tetkik etme, inceleme, geniş bilgi edinme

Tetebbuat : İncelemeler

Tetevvüc : Taçlanma, taç giyme

Tevabi : 1) Maiyette bulunanlar, bir kimsenin hizmetinde bulunanlar, birinin adamları 2) Uşaklar 3) Merkeze bağlı bölgeler

Tevâfuk : Uyma, uygun gelme, uyuşma

Tevâfuk etmek/eylemek : Uygun gelmek

Tevahhuş etmek : Korkmak, ürkmek

Tevahhuş : Korkma, ürkme

Tevakki : Sakınma, çekinme

Tevakkuf : 1) –e bağlı olma 2) Durma, eğlenme, bekleme

Tevakkuf etmek : Durmak, kalmak

Tevali etmek/eylemek : Sürmek, devam etmek, kesintisiz sürmek, birbirini izlemek

Tarihvemedeniyet.org

Tevarih : Tarihler

Tevarüd : Peş peşe gelme

Tevatür : Bir haberin ağızdan ağza dolaşarak yayılması

Tevazi : Paralellik

Tevazün : Denge, denklik

Tevbih : 1) Tekdir, azarlama, paylama, çıkışma 2) Memurlara uygulanan bir disiplin cezası

Tevbih olunmak : Azarlanmak

Tevcih : 1) Yöneltme, çevirme 2) Yorumlama, anlam verme 3) Verilme, yöneltilme, çevrilme 4) Rütbe verme, verilme

Tevcih etmek : 1) Yöneltmek 2) Rütbe vermek 3) Yorumlamak

Tevdi : Bırakma, emanet etme, verme

Teveccüh : 1) Çevirme, yönelme 2) Güleryüz gösterme, ilgi gösterme, yakınlık duyma

Teveccühat : 1) Yönelmeler 2) İlgi göstermeler, yakınlık duymalar

Tevellüd : Doğma

Tevem : 1) İkiz 2) Benzer, eş 3) Birlikte, beraber

Tevessül : Başlama, girişme

Tevessülat : 1) Girişmeler, el atmalar 2) Sarılmalar

Tevfik : Uygunlaştırma

Tevfikan : Uygun olarak

Tevfikat : Allah'ın yardımına kavuşmalar

Tevfik-i hareket : Hareketlerini uydurma

Tevfik-i hareket etmek : Birlikte hareket etmek, hareketlerini uydurmak

Tevhid-i harekat : Hareketleri birleştirme

Tevhidتوحيد : Birleştirme, birleştirilme; bir sayma, bir bilme, tek sayma

Tevhin : 1) Zayıflatma 2) Zayıflatılma

Tevhiş : Ürkütme

Tevil : Başka anlam verecek şekilde yorum getirme, sözü evirip çevirme, sözü çevirme

Tevilat : Başka anlam verecek şekilde yorum getirmeler, sözü evirip çevirmeler

Tevkif etmek : 1) Durdurmak 2) Tutuklamak 3) Alıkoymak, ayırmak

Tevkil : 1) Vekil tayin etme, vekil bırakma 29 Vekil tayin edilme, vekil bırakılma

Tevkil etmek : Vekil bırakmak

Tevkir : 1) Ağırlama 2) Yüceltme, ululama, saygı gösterme

Tevlid : Doğurma, meydana getirme

Tevliyet : 1) Mütevellilik, vakıf mallarına bakma görevi 2) Yüz çevirme

Tarihvemedeniyet.org

Tevsi : Genişlet(il)me

Tevsik : 1) Sağlamlaştır(ıl)ma 2) Belgeleme, belgelendirme 3) Belgelenme

Tevsim : 1) Adlandırma, isimlendirme, isim verme 2) Adlandırılma

Tevsim etmek : Adlandırmak

Tevşih : Süsleme

Tevzi : Dağıtma

Tevziat : 1) Dağıtmalar 2) Dağıtılmalar 3) Dağıtımlar

Teyakkun : Kesin bilgi, iyi bilme

Teyakkuz : 1) Uyanıklık 2) Uyanma

Teybis : Kurut(ul)ma

Teyebbüs : 1) Kuruma 2) Kuruluk

Teyemmün : Uğur sayma

Teyemmünen : Uğur sayarak

Teyid : 1) Pekiştirme, sağlamlaştırma, kuvvetlendirme 2) Doğrulama

Teykiz : 1) İkaz etme, uyarma 2) Uyandırma

Tezahür : 1) Ortaya çıkma, belirme 2) Belirti 3) Dayanışma

Tezahür etmek : Ortaya çıkmak, belirmek

Tezahür etmek : Ortaya çıkmak, belirmek

Tezahürat : Gösteri

Tezakir Tezkireler

Tezauf : Katlanma, iki kat olma, iki misli olma

Tezauf etmek : Katlanmak, iki kat olmak

Tezayüd : Artma, çoğalma, artış gösterme

Tezbir : Yazma

Tezebzüb : 1) Kararsızlık 2) Karışıklık

Tezekkür : 1) Konuşma, görüşme, ele alma 2) Hatırlama

Tezekkür edilmek : Görüşülmek, ele alınmak

Tezekkür etmek : Görüşmek, ele almak

Tezelzül : Sarsılma, sallanma

Tezeyyün : Süslenme

Tezeyyün etmek : Süslenmek

Tezkar eylemek, etmek, bulunmak : Hatırlatmak

Tezkire, tezkere : 1) Pusula 2) Resmi izin kağıdı

Tezlik : 1) Düzgün ve kaygan yapma; kayıcı ve kaygan yapan 2) Keskin yapan, bileyen, keskinleştiren 3) Cilalayan, parlatan, perdahlayan

Tezvir : Yalan dolan, hile hurda, arabozma, bozgunculuk

Tezvirat : Arabozuculuklar, bozguncular

Tezyid : Ziyadeleştirme, artırma, artırılma

Tezyil : 1) Ekleme 2) Zeyil yazma, ek yazma

Tİ

Ticaretgah : Ticaret yeri

Ticarethane : Ticaret yapılan yer, ticari işletme

Timsal : 1) Resim 2) Sembol 3) Anıt

Tisa تسعه : Dokuz

TO

Tonilato : Gemilerin alabileceği yükü belirtmekte kullanılan, bir tona eşit birim

Topçeker : Ağır top taşıyan, küçük savaş gemisi, gambot

Torpidogeçer : Torpido gambot

TR

Transit : 1) Bir yerden dinlenmeden, beklemeden, durmadan geçme 2) Gümrüksüz geçme

TU

Tub : 1) Tuğla 2) Kiremit

Tuğra-yı hümayun : Padişah tuğrası

Tuğyan : 1) Taşkın 2) Taşkınlık, azgınlık

Tul : 1) Uzunluk 2) Boy 3) Boylam

Tur-i Sina : Sina dağı

Turuk طرق : Yollar

Tuyur : Kuşlar

Tüccar : Tacirler, ticaret erbabı

Tüccaran : Tacirler, ticaret erbabı, tüccarlar

U

Ubudiyyet : 1) Kulluk 2) Kölelik 3) Aşırı derecede bağlılık

Ubur : Karşıya geçme

Udvan : 1) Düşmanlık 2) Zulüm

Uhde : 1) Sorumluluk 2) Üstlenme, üzerine alma 3) Söz verme 4) Yapma, yerine getirme

Uhud : 1) Ahitler, sözler, yeminler 2) Antlaşmalar

Uhrevi : Ahiret ile ilgili, Ahiret hayatına ait

Ukud : 1) Akitler, antlaşmalar 2) Diziler

Ulum : İlimler

Ulum-ı tabiyye : Tabiat bilimleri

Ulviyyet : Yücelik

Ulya : 1) Yüce, çok yüce 2) Yukarı, üst

Umki : Derinlik ile ilgili; derinlemesine

Umran : 1) Bayındırlık, bayındırlaşma 2) İlerleme, medeniyet, uygarlık

Umum : 1) Bütün, genel, tüm 2) Herkes 3) Halk

Umumi : Genel

Umumiyye : Genel

Umumiyyet : Genellik

Umumiyyetle : Genellikle, genel olarak

Umur : İşler, hususlar

Umur-ı adiye : Sıradan işler

Umur-ı zabıta : Güvenlik işleri

Unvan : 1) Ad 2) Unvan, rütbe 3) Başlık

Urban : Araplar, çöl Arapları, aşiretler, bedeviler

Usat عصات : Asiler, isyancılar

Uskur : Pervane

Usret : 1) Zorluk, güçlük 2) Kıtlık, darlık 3) Sıkıntı

Ü

Übbehetlü : Sadrazamlık yapmış olanlara verilen unvan, ulu, yüce

Ücurat : Ücretler

Ümera : Binbaşı, yarbay, albay rütbesinde asker, üstsubaylar

Ümid-bahşa : Ümitlendirecek surette

Ümid-i istikbal : Gelecek umudu

Ümidvar : Umutlu, ümitli

Ümniyye : 1) Umut 2) İstek, niyet 3) Kuruntu

Üsera : 1) Esirler 2) Köleler

Üssülesas اس الاساس : Asıl, temel

V

Vabeste : -e bağlı

Vacib : Gerekli, zorunlu

Vahamet : Tehlikeli durum

Vahide واحده : Tek, bir tane

Vak وقع : 1) Ağırlık, ağırbaşlılık 2) Yükselti, yüksek yer

Vakar : Ağırbaşlılık

Vakayi : Olaylar

Vakı'a : 1) Olan, meydana gelen, olay 2) Olmuş, geçmiş

Vâkıâ : Gerçi, her ne kadar, gerçek

Vakıf : 1)Duran, ayakta duran 2) Haberli, bilgili, anlayan, bilen 3) Vakfeden, vakfedici

Vaki, vakıa : Vuku bulan, olan, olma, olay

Vaktaki : -ince, -diği zaman, -diğinde, ne zamanki

Vakten minel evkat : Vaktiyle, günün birinde, bir zamanlar

Vakt-i hazar : Barış vakti

Vala : Yüce, yüksek, ulu

Varaka : 1) Bir yaprak 2) Yazılı kağıt, yazılı belge

Vareste : 1) Kurtulmuş, serbest, rahat, bağımsız 2) Uzak

Varid : 1) Gelen, ulaşan, erişen 2) Geçerli, söz konusu

Varidat : Gelir, gelirler

Varta : 1) Uçurum, derin kanyon 2) Tehlike

Vasat : 1) Orta 2) Orta dereceli

Vasati : Orta, ortalama, orta dereceli

Vasık : Güvenen

Vasıl : Erişme, ulaşma

Vasia واسعه : 1) Geniş 2) Enli, bol

Vasiyet : Kişinin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey

Vaz : 1) Konulma, koyma, bırakma, bırakılma 2) Durum 3) Meydana getirme

Vazan : Durumu bakımından, vaziyeti itibariyle, durumu itibariyle

Vazı : Koyma, konulma, vaz ile ilgili

Vazıh : Açık, belli

Vazıhan : Açıkça, açık olarak

Vazı-ı imza : İmza koyan

Vaz-ı yed وضع يد : El koyma

Vazi : 1) Aşağı, adi, alçak 2) Basit, sıradan, mütevazi

Vazifedaran : 1) Görevliler 2) Memurlar

Vech : 1) Biçim, üslup, tarz 2) Vasıta 3) Sebep, ilgi, vesile, münasebet

Vechen : 1) Bir yönüyle, bir yüzüyle 2) Bir bakıma

Vechen minelvücuh : Ne şekilde olursa olsun

Vechle, vech ile : -diği üzere, gibi

Vecaib : Kişinin yapması gereken şeyler, vecibeler

Vecd : 1) Kendinden geçme 2) Aşırı coşku 3) Kederlenme

Vecibe : Ödev, görev, vazife

Veda : Ayrılma, ayrılış

Vedaatiyle : Vasıtasıyla, aracılığıyla

Vedad : Sevgi, dostluk

Vefd : 1) Elçiler 2) Temsilciler 3) Varma, gelme 4) İş için birinin yanına gitme 5) Temsilcilerin toplandığı yer

Vefeyat : Ölümler

Vefir(e) : Çok, bol

Vehm : Kuruntu, vehim

Vekayi : Olaylar

Vekil : 1) Vekalet verilmiş 2) Bakan 3) Avukat

Veladet : Doğum

Veled : 1) Çocuk 2) Oğul

Velev : Olsa da, hatta, bile, olsa bile

Velev süllim : Öyle olduğu kabul eilse bile

Velhasıl : Kısacası, sonuçta, sonuç olarak

Velvele ولوله : Yaygara, şamata; şaşkınlık

Veli etmek : İzlemek, takip etmek

Tarihvemedeniyet.org

Velinimet : Yetiştiren, besleyen, büyüten, efendi

Verese : Varisler, mirasçılar

Vesaik : Belgeler, vesikalar

Vesail : Vesileler, sebepler, nedenler; araçlar, vasıtalar, yollar

Vesait : Araçlar, vasıtalar

Vesatet : Aracılık

Vesaya : 1) Vasiyetler 2) Tavsiyeler, talimatlar, emirler

Vesia : Geniş, bol

Vesika : Yardımın halka eşit dağıtılması için hükümetçe verilen izin kağıdı

Vesile : 1) Sebep, bahane 2) Yol, vasıta 3) Fırsat

Vezaif : Görevler, vazifeler

Vezan : Esen; eserek

Vezaret : 1) Vezirlik 2) Paşalık

Vezn : Ağırlık, tartı

Vifak : 1) Uygunluk 2) Hemfikirlilik 3) Barış, uzlaşma, uzlaşı

Vikaye : 1) Koruma, esirgeme 2) Önlem alma

Vukuat : Olaylar

Vuku bulmak : Meydana gelmek, cereyan etmek, gerçekleşmek

Vukuf : 1) Bilgi sahibi olma, haberdar olma 2) Durma, duruş

Vuku-i hal : Bir hadisenin çıkış ve oluş şekli

Vus وسع : 1) Genişlik 2) Kapasite 3) Güç, iktidar

Vusta : Orta, ortadaki

Vusül : Ulaşma, varma

Vuzuh : Açıklık, netlik; aydınlık

Vücub : 1) Gereklilik 2) Liyakat

Vücud : 1) Varlık 2) Gövde, vücut, beden

Vükela : 1)Bakanlar 2) Vekiller 3) Milletvekilleri

Vülat : Valiler

Vürud : Geliş, gelme, varma, ulaşma

Vüsat : 1) Genişlik 2) Parasal rahatlık, yeterlik 3) Fırsat

Vüsuk : 1) Sağlamlık 2) Güvenme

Y

Yad etmek : Anmak, hatırlamak

Tarihvemedeniyet.org

Yafte : 1) Bulmuş 2) Bulunmuş 3) Olmuş, gerçekleşmiş, meydana gelmiş

Yakin : Kesin bilgi, sağlam bilgi

Yakinen : Şüphe götürmeyecek şekilde, kesin olarak

Yakiniyye : Kesin bilgi ile ilgili, kesinliği şüphe götürmeyen bilgi ile ilgili

Yanbo/Yambo/Yenbu : Medine'nin batısında sahilde bir kasaba

Yar : 1) Deniz, göl, ırmak gibi su kıyılarında ya da karada dik yer, uçurum 2) Dost 3) Sevgili 4) Arkadaş, ahbap

Yaver : Yardımcı

Yaveran : Yaverler, yardımcılar

Yed : 1) El 2) Mülk 3) Güç, kuvvet 4) Vasıta, araç 5) Yardım

Yegane : Biricik, bir tane, tek

Yekdiğer : Birbiri

Yekdiğerini : Birbirini

Yeknesak : Tekdüze, monoton

Yekun : Toplam

Yemin : 1) Sağ, sağ taraf 2) Yemin

Ye's : Umutsuzluk, üzüntü

Yesar : 1) Sol 2) Varlık, zenginlik

Yevm : Gün

Yevmi : Günlük, gündelik

Yevmen feyevmen : Gittikçe, günden güne, her gün

Yevmen mineleyyam : Günlerden bir gün

Yolsuz : Kurallara aykırı, uygunsuz, yöntemsiz, düzensiz, yersiz, usulsüz, nizamsız

Yümna : يمنى : Sağ taraf

Yüsra يسرى : Sol taraf

Z

Zabıta ضابطه : Güvenlik görevlisi, polis

Zabit : Subay

Zabitan : Subaylar

Zabtiyye : 1) Zaptiye, polis, jandarma 2) Emniyet Teşkilatı

Zabtiyye Nezareti : Emniyet (Genel) Müdürlüğü

Zabtname : Tutanak

Zabt ü rabt : Disiplin, düzen, asayiş

Zadegan : Soylular, aristokratlar

Zaf : Zayıflık, kuvvetsizlik

Zaferyab : Muzaffer, zafer kazanan, üstün olan

Zaferyab olmak : Üstünlük kazanmak, muzaffer olmak

Zahair : Zahireler, sıkıntı günleri için ayrılmış yiyecekler

Zahib : 1) Kanıya düşen 2) Giden

Zahir : Dış yüz, görünüm, görünüş

Zahîr : Destekleyen, yardımcı

Zahire : Sıkıntı zamanında kullanılmak üzere ayrılan yiyecek, hububat

Zahiren : Görünüşte, görünüşe bakılırsa

Zahiri : Dış görünüş ile ilgili, görünüşte

Zai : Yayılmış, dağılmış

Zaid : Lüzumsuz, gereksiz

Zail olmak : Yok olmak, ortadan kalkmak

Zaile : 1) Kalıcı olmayan, yok olan, geçici 2) Geçmiş

Zairin : Ziyaretçiler

Zamaim : Ekler, ilaveler, zamlar

Zaman : 1) Kefillik 2) Garanti 3) Tazminat

Zamime : Ek, ilave

Zamimeten : Ek olarak

Zamin : Kefil, üstlenen

Zanniyat : Zanlar, sanılar, asılsız kuşkular

Zaruret : 1) Güçlük, sıkıntı, çaresizlik 2) Yoksulluk, fakirlik, darlık 3) Mecburiyet, zorunluluk

Zaruri : Zorunlu

Zat-ı akdes-i mülukane : Padişah

Zati, zatiyye : Kendiyle ilgili, kendine ait, özel

Zatülhareke : Otomatik, kendi kendine hareket eden

Zaviye : 1) Açı 2) Köşe 3) Küçük tekke 4) İbadet köşesi

Zayi : 1) Kaybolan, elden çıkan 2) Kayıp, yitik 3) Zarar, ziyan

Zayiat : 1) Kayıplar 2) Zararlar

Zecri : Zorla, zorlayıcı, zora koşarak

Zehab : 1) Gitme, gidiş 2) Düşünceye kapılma; zannetme, sanma

Zehair : Yedek erzak, zahireler

Zekavet : Zekilik

Zelil : Düşkün, horlanmış, aşağılanmış

Zem : Kötüleme, yerme

Zenciyye : Zenci kadın

Zer': 1) Ekin 2) Ekim, ziraat

Zeria : Sebep, vesile, bahane, fırsat

Zeval : Yok olma, sona erme, yıkılma

Zevat : Kişiler, kimseler

Zevce : Hanım, eş, nikahlı eş

Zıddiyet ضديت : 1) Zıtlık, karşıtlık 2) Düşmanlık

Zıllullah : Tanrı'nın gölgesi, padişah, hükümdar, halife

Zımnen : 1) Üstü örtülü olarak, dolaylı olarak 2) Kendiliğinden

Zımnında : 1) İçin, dolayısıyla 2) Yolunda

Zıya : Kayıp, yitik, kaybolma

Zi ذى : Sahip

Zimedhal : Müdahalesi olan

Zi nüfuz : Nüfuz sahibi

Zikr : 1) Anma, dile getirme 2) Anılma, dile getirilme 3) Bildir(il)me

Zilyet : Sahibi kendisi olsun olmasın bir malı kullanmakta olan, elinde tutan kimse

Zilyetlik : Bir malı kullanmakta olma durumu

Zimamdar : Yönetici, idareci

Zimamdaran : Yöneticiler, idareciler

Zimam-ı idare : Yönetim yetkisi

Ziman : Taahhüt, teminat

Zimedhal : Müdahalesi olan, müdahaleci

Zimmet : 1) Bir şeyi korumakla görevlendirilme, elde tutma zorunluluğu 2) Borç

Zinhar : Asla, sakın

Zir : Alt, aşağı

Zirdestan : Halk, ahali, halktan olan insanlar

Zir ü zeber : Alt üst

Zişan : Şanlı

Zor : Bugünkü Suriye'nin doğusunda bulunan ve merkezi Deyr-ez-Zor olan sancak.

Zubbat : Subaylar, zabitler

Zuema زعما : 1) Zeamet sahipleri 2) İleri gelenler

Zufar : Yemen'de Hadramut'a bağlı yer

Tarihvemedeniyet.org

Zuhr : Öğle

Zuhur : Ortaya çıkma, meydana gelme, belirme, türeme

Zu'm : 1) Sanı, zan 2) Kuşku

Zühul : 1) Dalgınlıkla, unutma veya geciktirme 2) İşin çokluğu yüzünden geciktirme 3) Eksiklik

Zükur : Erkekler

Zümre : 1) Topluluk 2) Grup, takım

Zürra : Ekiciler, çiftçiler

Züvvar : Ziyaretçiler

Züyut : Yağlar